

OSLOMET

BY OG REGIONSFORSKNINGSINSTITUTTET
NIBR

Blått

NIBR RAPPORT 1

Celine Motzfeldt Loades
Sveinung Legard
Anders Eika

Bo- og nærmiljøkartlegging – en stedsanalyse av Mysen

NIBR-rapport 2025:9

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 2022:6	Sosiokulturell stedsanalyse for Strømsø
NIBR-rapport 2020:23	Midtveisundersøkelse Områdeløft Trosterud og Haugerud
NIBR-rapport 2019:18	Spenninger og harmoni – Sosiokulturell stedsanalyse for Furuset
NIBR-rapport 2018:4	Utfordringer og mulighetsrom. Oppstartsanalyse for områdeløft på Romsås og Grorud
NIBR-rapport 2018:9	Oslo Sør-satsingen 2007-2017. Styringsmodell og arbeidsmetoder
NIBR-rapport 2017:18	Områdeløft Trosterud og Haugerud. Nullpunktsanalyse for måling av effekter
NIBR-rapport 2017:19	Lindeberg som bosted – seks år med områdeløft
NIBR-rapport 2016:1	Områdeløft Ammerud – trygghet og trivsel på spill

Tittel: Bo- og nærmiljøkartlegging – en stedsanalyse av Mysen

Forfatter: Celine Motzfeldt Loades, Sveinung Legard og Anders Eika

NIBR-rapport: 2025:9

ISSN: 1502-9794

ISBN: 978-82-8309-452-7 (PDF)

Prosjektnummer: 203924

Prosjektnavn: Bo- og nærmiljøkartlegging i Mysen

Oppdragsgiver: Indre Østfold kommune

Prosjektleder: Celine Motzfeldt Loades

Referat: Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Indre Østfold kommune som en del av områdesatsingen i Mysen. Formålet har vært å kartlegge og analysere bo- og nærmiljøet i Mysen, med hovedvekt på sentrum, for å danne et kunnskapsgrunnlag for kommunens videre innsats og strategiske tiltak. Rapporten skal bidra til å støtte kommunens arbeid med å bedre levekår, styrke tjenesteutvikling, og fremme sosial bærekraft i by- og lokalsamfunnsutviklingen.

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: Desember 2025

Antall sider: 95

Utgiver: By- og regionforskningsinstituttet NIBR
OsloMet – storbyuniversitetet
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: (+47) 67 23 50 00
E-post: post-nibr@oslomet.no

Vår hjemmeside: <http://www.oslomet.no/nibr>

© NIBR 2025

Forord

Denne rapporten presenterer funn fra «Bo- og Nærmiljøkartlegging og analyse av Mysen», utarbeidet på oppdrag fra Indre Østfold kommune. Arbeidet ble gjennomført i 2025 av forskningsinstituttet By- og regionforskningsinstituttet (NIBR), OsloMet – Storbyuniversitetet. Forfatterne er sosialantropolog Celine Motzfeldt Loades (prosjektleder og hovedforfatter), sosiolog Sveinung Legard og byplanlegger Anders Eika. Loades og Legard har bidratt på de enkelte kapitlene i tillegg til å ha hovedansvar for deler av rapporten. Loades har hatt hovedansvar på kapittel to (Utviklingstrekk og boligsosiale forhold) og tre (Stedsbruk og stedsoppfatninger), og Legard har hatt hovedansvar på kapittel fire (Aktører, samhandling og ressurser) og fem (Anbefalinger og tiltak). Eika har bidratt inn i kapittel to og har hatt hovedansvar for innhenting og utforming av kvantitative datasett.

Forfatterne ønsker å takke oppdragsgiver, og spesielt Linn Haraldstad, Heidi Erikson og Cathrine Løes Sørby, for et godt og hyggelig samarbeid. Vi vil også takke Ingalill Beate Brestrup Bergbråten, Amir Mrakovic, Aisatou Jeng, Avin Haji, Helga Kristin Frøyset og Per Arne Hovland for hjelp til å organisere gruppeintervjuer med målrettede grupper. I tillegg vil vi takke alle informantene som har stilt opp til intervjuer og har bidratt med sine refleksjoner og kunnskap om ulike sider ved Mysen. Informantenes bidrag og et tett samarbeid med kommunen har muliggjort gjennomføringen av denne analysen og kartleggingen.

Desember, 2025

Geir Heierstad
Instituttleder

Innhold

Forord	1
Innhold	2
Figurliste.....	3
Sammendrag.....	4
Summary.....	5
1 Hvorfor bo- og nærmiljøkartlegging av Mysen.....	7
1.1 Bakgrunn.....	7
1.2 Data og metode.....	9
2 Mysen i endring - utviklingstrekk og boligsosiale forhold	13
2.1 Introduksjon.....	13
2.2 Boligsammensetning og demografiske forhold	13
2.3 Boligforhold og boligsosiale utfordringer.....	20
2.4 Boligbygging, boligbehov og konsekvenser av bymessig fortetting.....	26
2.5 Oppsummering.....	29
3 Stedsbruk og stedsoppfatninger – Mysen som fysisk og sosialt rom.....	31
3.1 Introduksjon.....	31
3.2 Kulturhistorisk identitet	31
3.3 Stedskvaliteter, stedsbruk og nærmiljøidentitet	34
3.4 Oppsummering.....	61
4 Aktører, samhandling og ressurser	63
4.1 Introduksjon.....	63
4.2 Aktørene i Mysen	63
4.3 Samhandling mellom aktørene	66
4.4 Medvirkningsmuligheter	67
4.5 Interesser knyttet til områder og tilbud	68
4.6 Konflikter og interessemotsetninger	71
4.7 Oppsummering.....	72
5 Anbefalinger og tiltak	73
5.1 Introduksjon.....	73
5.2 Tiltak som kan bedre levekår og redusere utenforskap	73
5.3 Tiltak som kan bedre samhold og samhandling.....	76
5.4 Tiltak som kan bedre de fysiske omgivelsene og stedsbruk	77
5.5 Tiltak som kan bedre boforhold	78
5.6 Tiltak som kan styrke tverrfaglig samarbeid og medvirkning.....	79
5.7 Oppsummering.....	80
6 Konklusjon.....	83
Litteraturliste.....	86
Appendix 1: Resultater fra Stedskompasset.....	88
Appendix 2: Intervjuguide: Lokalbefolkningen.....	94
Appendix 3: Intervjuguide - Aktører	95

Figurliste

Figur 1:	Grunnkretser i Mysen. Kart fra ssb.no.....	6
Figur 2:	Prosentvis befolkningsendring i Mysens tettsteder, 2011-2024. Hentet fra SSBs tabell 04317: Grunnkretsenes befolkning.....	14
Figur 3:	Folketall i grunnkretser i Mysen, 2011-2025. Hentet fra SSBs tabell 04317: Grunnkretsenes befolkning.....	14
Figur 4:	Oversiktsbilde av Mysen sentrum og tilstøtende områder, sett fra nord. Grunnkretsene er markert med gul grense, med framtrepende egenskaper ved hver grunnkrets markert. Disse egenskapene er hentet fra de påfølgende kartanalysene, og baserer seg på data fra Geodata AS, Statistisk Sentralbyrå, og matrikkeldata fra Ambita. Dronebilde fra FOTOetcetera AS (2024).	15
Figur 5:	Boligtypologier i Mysen. Sirklenes størrelse indikerer antall boliger i hver grunnkrets og fargene indikerer type. Kategorien 'andre boliger' er for det meste bygninger registrert som kontor eller forretningsbygg med noen registrerte boliger. For det meste vil disse boligene være leiligheter. Basert på data rapportert av kommunen til matrikkelen, hentet fra Ambita.no (2025).	16
Figur 6:	Gjennomsnittlig alminnelig skattbar nettoinntekt for personer over 18 registrert bosatt i hver grunnkrets i Mysen. Data hentet fra Skattedirektoratet, levert av Geodata AS (2025).	17
Figur 7:	Alderssammensetning i Mysens grunnkretser. Data levert av Geodata AS på bakgrunn av tall fra statistisk sentralbyrå (2025).....	18
Figur 8:	Husholdningstyper i Mysen. Data levert av Geodata AS på bakgrunn av tall fra statistisk sentralbyrå (2025).....	19
Figur 9:	'Mysen på kornet'. Landbrukstradisjoner og kulturelt mangfold fremstilles i gatekunst.	32
Figur 10:	De fleste informantene vi har vært i kontakt med mener at Mysens byrom og gater er hyggelige og innbydende. Storgata, fotografi tatt fra Jernbanegata.....	36
Figur 11:	Mysen torg. Mange innbyggere ønsker flere arrangementer og kulturinnslag på torgplassen	37
Figur 12:	Mange uttrykker et ønske om flere sitteplasser, aktiviteter og mer beplantning på Mysen torg.	38
Figur 13:	Tomme lokaler og Damenes aften i David Blids gate. Flere informanter er bekymret for at byliv og handelsstanden flyttes vekk fra sentrumsgatene, men mange ser også håp i handelsstandens forsøk på å skape nytt liv i sentrum.....	39
Figur 14:	Gammelt og nytt. Tinghuset, sveitservilla og teglsteinshus viser ulike sider ved Mysens bygningshistorie	40
Figur 15:	Måsan aktivitetspark	41
Figur 16:	Måsan aktivitetspark brukes aktivt av både barn og ungdom, men flere informanter ønsker tilstedeværelse av trygge voksne og flere lekeapparater i parken.....	43
Figur 17:	Ikke ønsket? Mange ungdom oppholder seg på kjøpesenteret i mangelen på sosiale møteplasser	53
Figur 18:	Innbyggertorget - et levende sosialt møtepunkt for innbyggerne	54
Figur 19:	Modell for kartlegging av aktører i et lokalsamfunn med en områdesatsing	63
Tabell 1:	Sentrale spørsmål og metoder for å undersøke sosial bærekraft i Mysen.....	10

Sammendrag

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Indre Østfold kommune som en del av områdesatsingen i Mysen. Formålet har vært å kartlegge og analysere bo- og nærmiljøet i Mysen, med hovedvekt på sentrum, for å danne et kunnskapsgrunnlag for kommunens videre innsats og strategiske tiltak. Rapporten skal bidra til å støtte kommunens arbeid med å bedre levekår, styrke tjenesteutvikling, og fremme sosial bærekraft i by- og lokalsamfunnsutviklingen.

Mysen har i dag rundt 7 000 innbyggere og utgjør, sammen med Askim, et av hovedsentrene i Indre Østfold kommune. Byen har et lokalt særpreg, et levende organisasjonsliv og et aktivt lokalsamfunn og nærmiljøengasjement som gir et godt grunnlag for sosial tilhørighet og trivsel. Samtidig viser levekårskartleggingen (2022) at Mysen har betydelige sosiale utfordringer sammenlignet med kommunen for øvrig og landet generelt. Særlig i Mysen sentrum er det en tydelig opphopning av sammensatte levekårsutfordringer knyttet til blant annet lavt utdanningsnivå, lav inntekt, arbeidsledighet, trangboddhet og ustabile boforhold.

Som følge av dette ble det i 2024 inngått en intensjonsavtale mellom Staten og Indre Østfold kommune om en femårig områdesatsing i Mysen. Satsingen har som mål å styrke levekår og livskvalitet gjennom målrettede tiltak innen utdanning, oppvekst, sysselsetting og bo- og nærmiljø.

Kartleggingen i denne rapporten bygger på prinsippene for sosiokulturelle stedsanalyser (Ruud et.al. 2007) og en tilpasset versjon av kriteriene for sosial bærekraft utviklet av FutureBuilt (2021). Analysen kombinerer fysiske, sosiale og demografiske perspektiver og tar utgangspunkt i hvordan innbyggere og aktører opplever, bruker og forholder seg til Mysen som sted. Gjennom dette arbeidet har vi identifisert ulike stedskvaliteter og hvordan disse kan bygges videre på, samt utfordringer og opplevde mangler i nærmiljøet.

I de senere årene har Mysen opplevet endringsprosesser relatert til byfortetting, tilflytting og demografi. Disse endringene påvirker byens karakter, sosiale mønstre og hvordan innbyggerne relaterer til og bruker byen. Rapportens kunnskapsgrunnlag gir derfor et utgangspunkt for å forstå hvordan slike endringer kan håndteres på en sosialt bærekraftig måte for å ivareta trivsel og velferd for hele befolkningen.

En helhetlig strategi og innsats som bygger på lokal kunnskap, innbyggernes erfaringer og samspill mellom offentlige tjenester, frivillighet og nærmiljø vil være avgjørende for å bygge opp om tilhørighet, aktiv deltakelse og et inkluderende lokalsamfunn.

Summary

This report has been written on behalf of Indre Østfold Municipality as part of the area-based initiative in Mysen. The purpose has been to map and analyze the housing and local environment in Mysen, with a main focus on the town center, in order to establish a knowledge base for the municipality's further efforts and strategic measures. The report aims to support the municipality's work to improve living conditions, enhance service development, and promote social sustainability in urban and local community development.

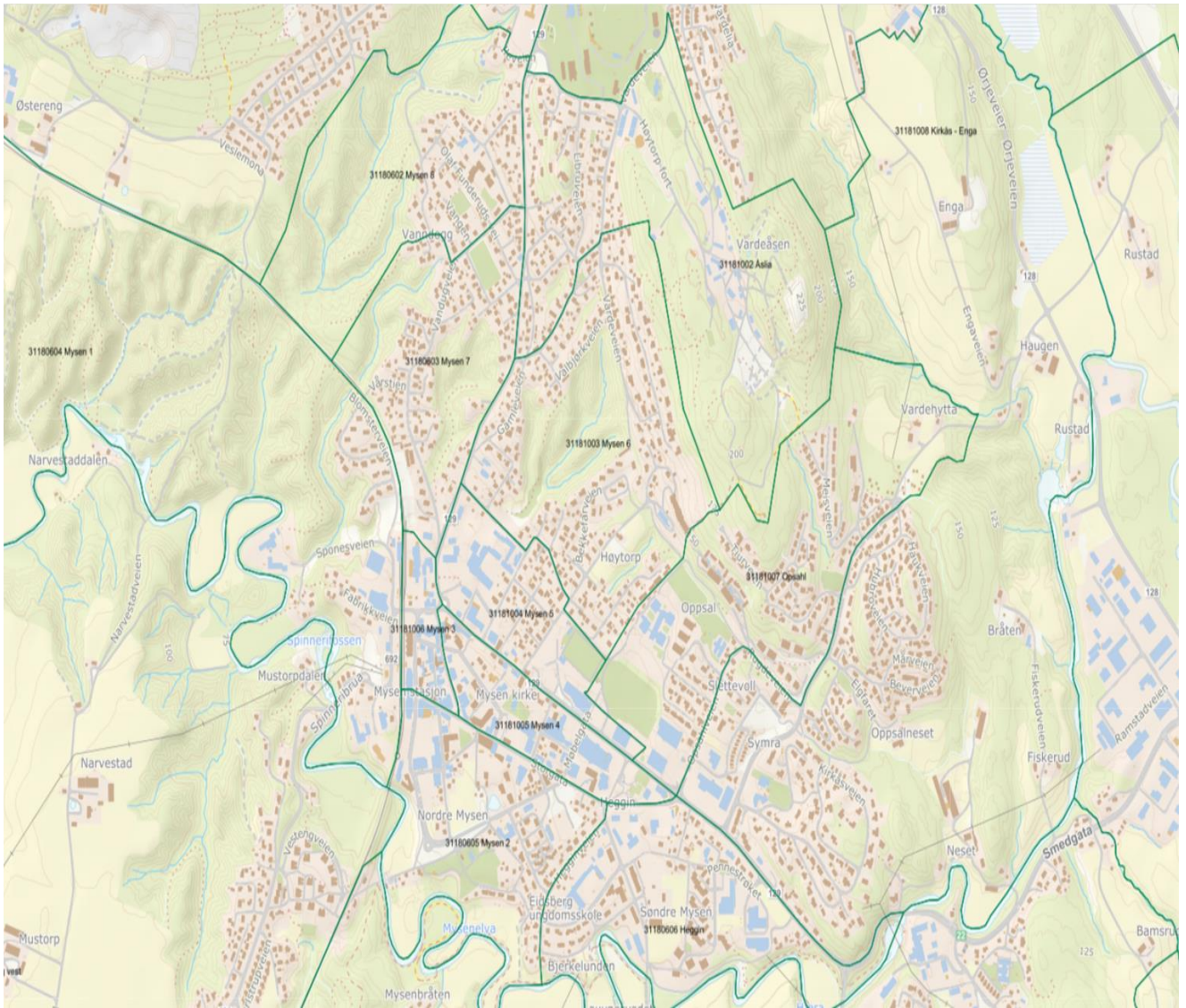
Mysen currently has around 7,000 inhabitants and, together with Askim, constitutes one of the main centers in Indre Østfold Municipality. The city has a local character, a vibrant organizational life, an active local community and neighborhood engagement that provide a solid foundation for social belonging and well-being. At the same time, the living conditions survey (2022) shows that Mysen has significant social challenges compared to the municipality as a whole and the country in general. Particularly in the Mysen town center, there is a clear concentration of complex living condition challenges related to, among other things, low educational attainment, low income, unemployment, overcrowding, and unstable housing conditions.

As a result, a letter of intent was signed in 2024 between the State and Indre Østfold Municipality regarding a five-year area initiative in Mysen. The initiative aims to improve living conditions and quality of life through targeted measures within education, childhood development, employment, and the housing and local environment sectors.

The mapping in this report is based on the principles of socio-cultural place analyses (Ruud et.al. 2007) and an adapted version of the social sustainability criteria developed by FutureBuilt (2021). The analysis combines physical, social and demographic perspectives and is based on how residents and stakeholders experience, use and relate to Mysen as a place. Through this work, we have identified various place qualities and how these can be built upon, as well as challenges and perceived shortcomings in the local environment.

In recent years, Mysen has experienced change and development processes related to urban densification, migration and demographic shifts. These changes affect the city's character, social patterns and how residents relate to and use the town. The report's knowledge base therefore provides a foundation for understanding how such changes can be handled in a socially sustainable way to safeguard the well-being and welfare of the entire population.

A holistic strategy and effort based on local knowledge, residents' experiences, and collaboration between public services, volunteer organizations, and the local community will be crucial for fostering belonging, active participation, and an inclusive local community.

Figur 1: Grunnkretser i Mysen. Kart fra ssb.no.

1 Hvorfor bo- og nærmiljøkartlegging av Mysen

1.1 Bakgrunn

Denne rapporten er skrevet på oppdrag av Indre Østfold kommune. Kommunen, ved Områdesatsingen i Mysen, har etterspurt en kartlegging og analyse av bo- og nærmiljø i Mysen, med hovedfokus på Mysen sentrum. Formålet med oppdraget har vært å gjennomføre en grundig kartlegging og analyse som kan benyttes som grunnlag for videre utforming av strategiske tiltak i Mysen. Analysen skal kunne utgjøre et utgangspunkt for å kunne vurdere og evaluere måloppnåelser i områdesatsingen, samt utgjøre et relevant kunnskapsgrunnlag til kommunens bredere arbeid innen blant annet levekår, tjenesteutvikling, ressursmobilisering og planarbeid. Analysen vil danne et kunnskapsgrunnlag for utforming av strategiske tiltak i en områdesatsing i Mysen som kan bidra til å styrke beboernes bo-, nærmiljø- og levekår gjennom varig forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter.

Med sine 7 026 innbyggere i Mysen by (2023), og sammenlagt i overkant av 12 000 innbyggere i den videre Mysen-regionen (2022), utgjør Mysen, ved siden av Askim, et hovedsenter i Indre Østfold kommune. Mysen var et administrasjonssenter i tidligere Eidsberg kommune og fikk først bystatus i 1997. Etter sammenslåingen av Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad i januar 2020 ble Mysen en del av storkommunen Indre Østfold kommune (47, 731 innbyggere, 2025). Mysen karakteriseres som en stasjonsby og stedets nærhet til arbeidsplasser i Oslo og Ski gjør stedet til et populært bosted for arbeidspendling. Mysen utmerker seg likevel ikke som en pendler 'soveby', men har et lokalt særpreg og et levende kultur- og organisasjonsliv. Selv om Mysen har mange positive steds- og nærmiljømessige fysiske og sosiale kvaliteter som bidrar til å skape tilhørighet og deltagelse i lokalsamfunnet, foreligger det en rekke folkehelse- og levekårsutfordringer som preger den lokale situasjonen. Ifølge levekårskartlegging av Indre Østfold (2022) kommer kommunen betydelig dårligere ut på storparten av levekårsvariablene sammenliknet med det nasjonale gjennomsnittet. I tillegg er levekårsutfordringene større i Mysen enn ellers i kommunen, og opphopningen av levekårsutfordringer er størst i Mysen sentrum.

Grunnet økende levekårsutfordringer i Mysen ble det i april 2024 inngått en intensjonsavtale om en områdesatsing i Mysen mellom staten og Indre Østfold kommune. Områdesatsingen varer i fem år fra 2024 og har søkelys på følgende innsatsområder; utdanning og oppvekst, sysselsetting og bo- og nærmiljø. I områdesatsingen identifiseres åtte strategier i en oppvekstplan som spesielt fokuserer på forhøyet innsats innen barn og unges oppvekstbetingelser og levekår.

Oppdragsgiver har spurt om et bredt kunnskapsgrunnlag som blant annet skal identifisere lokalbefolkningens ønsker og behov. I kartleggingen har vi lagt vekt på å identifisere og sette i sammenheng ulike aktør- og innbyggergruppers oppfatninger og erfaringer av Mysen som sted, ved å belyse mangfoldet i stedsbilder, stedsinteresser, stedsbruk, samt å identifisere konflikter og interessemotsetninger i stedsbruk og stedsbilder. Hensikten med en slik kartlegging er å belyse steds-kvaliteter ved Mysen som ansees som positive og kan bygges videre på, og som ansees som negative og har et forbedringspotensial. I tillegg gir kartleggingen en overordnet oversikt over boligsammensetningen, boligsituasjonen og boligbehovet i området. Kartleggingen og stedsanalysen av Mysen vil kunne bidra til å identifisere kvaliteter og områder for målrettede tiltak i nærmiljøet og legge til rette for sosial bærekraft og inkludering i Mysens videre samfunnsutvikling.

Rapporten består av en kartlegging og analyse av Mysen som setter sosiokulturelle og fysiske forhold i nærmiljøet i sammenheng med demografiske forhold og utviklingstrekkene som byen står overfor. For å gjennomføre denne analysen og kartleggingen har vi benyttet det teoretiske og metodiske rammeverket til sosiokulturelle stedsanalyser. Analysen er gjennomført i tråd med kriteriesettet for sosial bærekraft (utviklet av *FutureBuilt*, 2021), som bygger på det teoretiske og metodiske rammeverket til sosiokulturelle stedsanalyser utviklet ved NIBR (Ruud et. al. 2007). Vi har imidlertid tilpasset *FutureBuilt*s kriteriesettet for sosial bærekraft for å passe bedre inn med ønsket formål med bo- og nærmiljøanalysen og har derfor vektlagt et fokus på sosiale aspekter og stedskvaliteter.

Substansielle endringer i fysisk utforming og utvikling i Mysen, med arealbruksendringer i retning av bymessig fortetting og tilflytting, vil i årene som kommer påvirke den sosio-økonomiske befolkningssammensetningen og sette preg på hvordan stedet brukes og oppleves. Et bedre kunnskapsgrunnlag som identifiserer stedsbruk og oppfatninger om lokale kvaliteter, mangler og muligheter, samt ønsker, behov og bekymringer for videre stedsutvikling og utvikling av tjenester og sosio-økonomiske virkemidler, er essensielt for å skape en hensiktsmessig og bærekraftig utvikling i Mysen.

1.1.1 Sosial bærekraft som en viktig dimensjon i områdeløft

Før vi presenterer rapportens analytiske perspektiv vil vi beskrive nærmere hvordan sosial bærekraft danner grunnlaget for sosiokulturelle stedsanalyser. De offentlige områdesatsingene har bærekraftig utvikling som et viktig mål. I sammenheng med områdeløft er særlig den sosiale dimensjonen av bærekraftbegrepet relevant. Sosial bærekraft tar utgangspunkt i rettferdig fordeling av ressurser. Relatert til bærekraft i en urban eller romlig kontekst innebærer det folks rett til byen eller stedet der de bor, der alle grupper skal ha lik tilgang til sysselsetting, kultur, et anstendig hjem og egnet bomiljø (jfr. Husbankens mål om at alle skal bo trygt og godt), samt utdanning, sikkerhet (trygghet) og deltakelse i det samfunnet de lever i. Det handler også om å ha lik tilgang på tjenester på tvers av geografiske områder, som sosial og kulturell infrastruktur, men også tilgang til offentlig transport, gang- og sykkelveier, parker og friluftsområder og gode boliger og bomiljø (Ruud 2015).

Sosial bærekraft kan deles inn i tre dimensjoner. 1) *Individuelle behov*. Det dreier seg om grunnleggende behov som livsopphold (mat, husly, utdanning, arbeid), beskyttelse og vern og sikkerhet, samt livskvalitet og trivsel. 2) *Interaksjon med lokalsamfunnet*. Her er fokuset på hvordan godene er fordelt geografisk, og prinsippene for fordeling: for eksempel tilgang til ressurser og goder (kulturtilbud, infrastruktur, rekreasjons- og grøntområder m.m.), men også hvordan byrder er fordelt, for eksempel miljøforurensning og eksponering til støy. Interaksjon peker mot eksklusjons- og inkluderingsmekanismer knyttet til godene og byrdene. 3) *Lokalsamfunnet*. I denne dimensjonen inkluderes mangfold og sosial blanding, men også systemer og strukturer som skaper kapasitet til å utvikle helsefremmende og gode nærmiljøer preget av sosial integrasjon og robusthet. Helt sentralt for de lokalsamfunnsbaserte livsmulighetene er omfanget av sosial tilhørighet og samhörighet. Det er særlig den andre og tredje dimensjonen av sosial bærekraft som er relevant for arbeidet med nærmiljøsatsinger.

Sosial bærekraft kobles også til sosial kapital. Et område som scorer lavt på levekårsvariablene kan ha utviklet høy sosial kapital i nærmiljøet, noe som blant annet har blitt dokumentert i tidligere analyser av levekårsutsatte boligområder (Søholt m.fl. 2012, Ruud 2015). Det kan gi seg utslag for eksempel i stor grad av lokalt engasjement og deltakelse i nærmiljøet.

1.1.2 Sosiokulturell stedsanalyse som metode og analyseperspektiv

Sosiokulturelle stedsanalyser er både en metode og et analyseperspektiv, og en kombinasjon av stedsanalyse og aktøranalyse. Slike analyser har søkelys på både lokalbefolkningens- og andre lokale aktørers erfaringer og oppfatninger av stedet. Analysene tar i bruk et bredt spekter av metoder og egner seg ved oppstart av områdeløftet ved at det gir et grunnlag for å definere mål og strategier, og til å gi anbefalinger til nødvendige tiltak underveis (Ruud et al 2007, FutureBuilt 2021). Arbeidet med slike analyser kan virke sosialt mobiliserende, og øke den sosiale kapitalen på stedet ved at det knyttes kontakter og relasjoner på tvers av sosiale og kulturelle skillelinjer.

Sosiokulturelle stedsanalyser kan dessuten få aktører i tale, og gjøre disse aktørene mer bevisst på sin egen rolle og posisjon på stedet, samt å bidra til nye allianser. Sosiokulturelle stedsanalyser får frem områdets styrker og kvaliteter, men også mangler og ulemper (Ruud og Nygaard 2020). Analysene tar utgangspunkt i følgende perspektiver: *Stedsbruk*: Romlig analyse av hvordan ulike områder innen et definert område (by- og omegn, bydel, mindre enheter) brukes, av hvem og til hvilke formål? Analyser om stedsbruk får frem ulike funksjoner og tilbud i det geografiske området og hva de brukes til. For eksempel, benyttes lekeplassen bare av barna, eller brukes den også som et sted «å henge» for ungdom? Kunnskap om ulike former for bruk av stedet kan f.eks. avdekke om noen grupper utestenges, for eksempel barn som ikke tør å bruke lekeplassen fordi eldre ungdom røyker eller drikker der. *Stedsbilder* handler om forestillinger om stedets kvaliteter og særpreg, mangler og muligheter. Hvilke særtrekk og kjennetegn har stedet, og hvilke kvaliteter, mangler og ulemper kan avdekkes? Hva er potensialet og mulighetene fremover? F.eks. kan stedet oppfattes som barnevennlig av noen fordi det har mange lekeplasser, mens andre har fokus på at det er støyutsatt og ligger nær hovedveien. Ulike bilder gir kunnskap om hvilke prioriteringer og retninger stedsutviklingen bør gå. Stedsbilder kan også peke mot et ufordelaktig image som ulike aktører i neste omgang kan gå sammen om å forsøke å endre. *Stedsinteresser* omfatter beboere og andre aktørers interesser, posisjoner og ståsteder som preger hva som skjer på et utvalgt sted med utgangspunkt i verdier, preferanser og behov. Fordi ulike grupper i et område har ulike roller og erfaringer, kan de ha ulike og til dels motstridende interesser for hvordan stedet skal utvikles. Interesser kan knyttes både til fysisk utforming, estetikk, tilgang til og kontroll over rekreasjonsområder og fasiliteter, kultur- og foreningsliv, sosiale møtesteder og handel. Analysen kan således få frem lokale maktforhold og eventuelle endringer i maktrelasjoner.

1.2 Data og metode

Bo- og nærmiljøkartleggingen og analysen av Mysen bygger delvis på FutureBuilt. Dette er en metode som i utgangspunktet er koblet opp mot byggeprosjekter, men er her tilpasset til det vi mener gir mest nyttig kunnskap for Indre Østfolds kommunes arbeid med områdesatsingen og utviklingen av Mysensamfunnet. Vi legger spesielt vekt på sosiale og kulturelle strukturer i Mysen-samfunnet.

Tabell 1: Sentrale spørsmål og metoder for å undersøke sosial bærekraft i Mysen

Målsetninger og oppgaver i dette prosjektet (basert på FutureBuilt's kriterier)	Våre framgangsmåter/våre data
<p>Kartlegging, analyse og prosess: Bærekraftige lokalsamfunn i prosesser som sikrer eksisterende og fremtidige lokale behov.</p> <p>Oppgaver i dette prosjektet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartlegging av grupper som bor i Mysen (alder, sosioøkonomiske forhold, etnisk bakgrunn, mm etc.) • Avklare ulike gruppers interesser og behov • Kartlegge hvilke nærmiljøtilbud som er tilgjengelige for ulike samfunnsgrupper og hvordan ulike tilbud brukes • Kartlegge hvilke nærmiljøkvaliteter lokalbefolkningen og andre aktører savner 	<p>Metoder:</p> <p>Dokumentanalyse, foreliggende statistiske data, observasjon, intervju, gruppeintervju med bruk av 'Stedskompasset'</p>
<p>Medvirkning og demokrati: Grad av medbestemmelse og styrke på lokaldemokrati</p> <p>Analyse av interesser og aktører</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interessenter i Mysen og hvordan de er involvert i planleggings- og beslutningsprosesser • Aktører og interessenters oppfatning av egen innflytelse i utviklingen av Mysensamfunnet og deres ønsker for framtidig involvering • Roller de har i dag i Mysensamfunnet og roller de ønsker å ta/ser for seg i nær framtid • Ressurser, ambisjoner og muligheter for å bidra i samskaping for de ulike aktørgruppene • Aktuelle konflikter og interessemotsetninger som aktørene opplever i Mysensamfunnet 	<p>Metoder:</p> <p>Dokumentanalyse, intervju, gruppeintervju med bruk av 'Stedskompasset', observasjoner</p>
<p>Fellesfunksjoner og møteplasser Gode sosiale møteplasser og fellesfunksjoner</p> <p>Aktuelle kartleggingsområder i Mysen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge møteplasser, fysisk og sosiale, kartlegge semi-formelle nettverk – dvs. kartlegge eksisterende sosial infrastruktur • Kartlegge hvordan lokalbefolkningen bruker ulike tilbud, inkludering, ekskludering, dominans mm. 	<p>Metoder:</p> <p>Observasjon, intervju og gruppeintervju med bruk av 'Stedskompasset'</p>
<p>Stedstilhørighet og tjenestetilbud Gjenkjennbarhet og stolthet av eget sted, samt tilgang til arbeidsmuligheter, tjenestetilbud og lokale produsenter</p> <p>Aktuelle kartleggingsområder i Mysen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge eksisterende stedsbilder (oppfattelser av sosialt sted), sett i sammenheng med eventuelle kulturminner/historiske elementer og oppfatninger ulike aktører har av ulike områder i Mysen • Kartlegge oppfatninger om positive elementer ved stedet bør utvikles og forsterkes • Kartlegge ulike aktørgruppers oppfatning av trygghet, nabolagsfølelse, bokvalitet, bomiljø, kontaktflater, stolthet og stedsidentitet • Belyse samlet oppfatning om områdets styrker og svakheter, endringer som ønskes eller frykter spesielt opp mot Mysens byutviklingsplaner. 	<p>Metoder:</p> <p>Observasjon, intervju, gruppeintervju med bruk av 'Stedskompasset'</p>
<p>Mangfold i områder, bygg og boliger Aktuelle kartleggingsområder i Mysen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiokulturell stedsanalyse av Mysen er et underlag for en utviklingsprosess og slik at arealplanleggingen ikke vil bli belyst – NIBR oppfatter at fortetting av sentrum er en av premissene for utviklingen av Mysensamfunnet. • Studien vil omfatte oppfatninger om forskjønnelse, estetikk, funksjonalitet, samt eventuelt fortetting, i Mysen sentrum og planene for utviklingen av sentrumsområdet, blant ulike aldersgrupper og ulike sosiokulturelle grupper. 	<p>Metoder:</p> <p>Intervju, observasjon, gruppeintervju med bruk av 'Stedskompasset'</p>

1.2.1 Fremgangsmåte

Vi har organisert forskningsaktivitetene i prosjektet tre ulike, men tett integrerte deloppgaver:

- a) Kartlegging av befolkningssammensetning, levekår- og velferdssituasjon, samt boligsituasjonen.
- b) Kartlegging og analyse av sosial infrastruktur og offentlige rom som avdekker stedsbruk, stedsinteresser og stedsbilder.
- c) Aktørkartlegging (offentlige, private, ideelle) som særlig avdekker stedsinteresser, stedsbruk, samt eventuelle konflikter og interessemotsetninger.

For å kartlegge befolkningssammensetning, levekår-, velferds- og boligsituasjon har vi tatt utgangspunkt i Levekårskartleggingen til Indre Østfold kommune og hentet inn utdypende data for Mysen der dette har vært nødvendig. For tall på bostøtte og omgang av kommunale boliger har vi også fått tall fra boligkontoret i kommunen.

Hovedtyngden av vårt arbeid har imidlertid vært å hente inn kunnskap om hvordan nærmiljøet oppfattes og brukes. Vi har forsøkt å få fram ulike gruppers oppfatninger om steder de trives og som er gode utgangspunkt for videre utvikling. For å få kunnskap om hvordan nærmiljøet brukes, hvilke kvaliteter som finnes for ulike aldersgrupper og hva som mangler eller savnes har vi både tatt utgangspunkt i intervjuer, samt brukt av *Stedskompasset* (se beskrivelse lenger ned). Vi har videre jobbet med å avdekke interesser, behov og ressurser gjennom intervjuer med representanter fra aktører i det lokale organisasjonslivet og beboere i nærmiljøene.

Vi har benyttet ulike metodiske tilnærminger: individuelle dybdeintervjuer, gruppeintervju, innbyggertaler i ulike byrom, dokumentanalyse, observasjoner og et metodisk verktøy som kalles *Stedskompasset*. For å svare på problemstillingene kombinerer vi bruk av kvantitative og kvalitative metoder som er beskrevet under.

1.2.2 Dokumentanalyser og statistisk materiale

Den kvantitative analysen av demografi og levekår baserer seg på registerdata over sentrale trekk ved Mysen. Vi benytter oss av data fra Skatteetaten og SSB for å kartlegge befolkningens aldersfordeling, husholdningstyper, og inntekt i tettstedets grunnkretser, og data fra eiendomsregisteret – matrikkelen – for å kartlegge fordelingen av de eksisterende boligtypene i tettstedet. Videre bruker vi tall fra kommunens kartlegging av egne reguleringsplaner for å gi en oversikt over boliger bygget siden 2021 og planlagt framover mot 2030.

1.2.3 Kvalitative metoder: Observasjon, intervjuer og Stedskompasset

Den kvalitative delen av analysen bidrar med tre typer kunnskap. Den henter fram perspektiver fra grupper som vanligvis ikke deltar i den lokale offentligheten, henter ut synspunkter på Mysensamfunnet hos et utvalg av sentrale aktører, og stedsinteresser som kan mobiliseres i forhold til videre innsats.

Dybdeintervjuer

I prosjektet har vi gjennomført dybdeintervjuer med sentrale aktører i Indre Østfold kommune, samt andre offentlige instanser med relasjon til Mysen, og fra det frivillige/ideelle organisasjonslivet lokalt. I de fleste tilfeller har disse vært gjennomført enkeltvis, men også noen i par eller grupper. Totalt har vi gjennomført dybdeintervjuer med tolv offentlige ansatte og ti aktører fra sivilsamfunn og to fra næringsliv. Intervjuene har normalt var fra 45-60 minutter, og flere av dem har vært lengre. Vi har benyttet en felles intervjuguide for henholdsvis offentlig ansatte og sivilsamfunn (se vedlegg til rapporten), men på grunn av forskjellene mellom aktørene har vi gjort en god del tilpasninger i hvert intervju.

Stedskompasset

I tillegg til de overnevnte intervjuene gjennomførte både vi og representanter fra områdesatsingen i Indre Østfold kommune, gruppebaserte dialoger med utgangspunkt i *Stedskompasset* i perioden juni-september 2025. *Stedskompasset* er et verktøy som er utviklet i forbindelse med stedsutviklingsprosesser i Skottland, og har senere spredt seg til

andre land – inkludert Norge. Verktøyet gjør det mulig å strukturere dialog med og mellom innbyggerne i et bestemt område, og kan enten benyttes i dialoger med spesifikke grupper eller innbyggere mer generelt. Nærmere beskrivelse av Stedskompasset finnes i del 3.4.

Kommunens bruk av Stedskompasset var rettet mot den generelle befolkning og hadde tjuetre deltakere som bestod av en kombinasjon av personer fra organisasjonslivet, samt andre interesserte beboere. Vi spisset inn våre dialoger mot bestemte grupper som vanligvis ikke dukker opp på åpne møter, som ungdom, personer som står utenfor arbeidslivet, eller kvinner som har kommet til Norge med fluktbakgrunn eller tilsvarende. Vi gjennomførte blant annet to Stedskompass-dialoger med til sammen nitten barn og unge fra henholdsvis Ungdomshuset i Mysen og Åpen hall-tilbudet i regi av Kirkens bymisjon. Vi gjennomførte også ett gruppeintervju med Stedskompasset med fem deltakere i arbeidstrening på Kafé Innom, og ett gruppeintervju med elleve kvinner med minoritetsbakgrunn som deltar ukentlig på sytreff på Røde Kors. Tre av disse kvinnene deltok i et utdypende gruppeintervju i etterkant. Vi hadde også planlagt et gruppeintervju med deltakere fra Indre Østfold kvinnegruppe, men på grunn av enkelte utfordringer med gjennomføringen intervjuet vi tre deltakere fra kvinnegruppen separat.

Resultatene fra alle dialogene er referert og visualisert i del 3.4.

Kommunens bruk av Stedskompasset var rettet mot den generelle befolkning og hadde tjuetre deltakere som bestod av en kombinasjon av personer fra organisasjonslivet, samt andre interesserte beboere. Vi spisset inn våre dialoger mot bestemte grupper som vanligvis ikke dukker opp på åpne møter, som ungdom, personer som står utenfor arbeidslivet, eller kvinner som har kommet til Norge med fluktbakgrunn eller tilsvarende. Vi gjennomførte blant annet to Stedskompass-dialoger med til sammen nitten barn og unge fra henholdsvis Ungdomshuset i Mysen og Åpen hall-tilbudet i regi av Kirkens bymisjon. Vi gjennomførte også ett gruppeintervju med Stedskompasset med fem deltakere i arbeidstrening på Kafé Innom, og ett gruppeintervju med elleve kvinner med minoritetsbakgrunn som deltar ukentlig på sytreff på Røde Kors. Tre av disse kvinnene deltok i et utdypende gruppeintervju i etterkant. Vi hadde også planlagt et gruppeintervju med deltakere fra Indre Østfold kvinnegruppe, men på grunn av enkelte utfordringer med gjennomføringen intervjuet vi tre deltakere fra kvinnegruppen separat.

Resultatene fra alle dialogene er referert og visualisert i *Appendix 1 Resultater fra Stedskompasset*. Funn fra disse dialogene er imidlertid også integrert i teksten i rapporten ellers og spesielt i kapittel 3.

Observasjon

Vi har til en viss grad gjennomført observasjon av fysisk miljø og utforming, samt stedsbruk i ulike byrom i sentrum. Vi har kombinert observasjoner av stedsbruk iblant annet Storgaten, Mysen torg, Innbyggertorget, Måsan aktivitetspark og Mysen senter, med rundt 20 innbyggeramtaler med ulike alders- og befolkningsgrupper på gaten.

2 Mysen i endring - utviklingstrekk og boligsosiale forhold

2.1 Introduksjon

Mysen står ovenfor en rekke levekårsutfordringer som er tett knyttet opp mot sosio-økonomiske forhold, bolig- og familiesituasjoner og demografiske endringer. Sammenlignet med landsgjennomsnittet, og kommunen ellers, har Mysen et gjennomsnittlig lavere utdanningsnivå, et høyere antall mottakere av ytelser fra NAV og flere som står utenfor arbeidslivet. I tillegg er andelen hushold med aleneforsørgere og andelen som leier bolig også høyere enn landsgjennomsnittet og kommunen ellers, noe som gjerne medfører høyere grad av gjennomtrekk og ustabile boforhold. I enkelte deler av Mysen sentrum bor 43 prosent av befolkningen i leiebolig¹.

Indre Østfold kommune har i de senere årene observert en bekymringsfull utvikling i andelen av befolkningen som vokser opp i vedvarende fattigdom, og konsentrasjonen av fattigdom i enkelte sentrumsområder av Mysen er blant høyest i kommunen². I tillegg observerer politiet en negativ utvikling i kriminalitet og rusproblematikk blant unge. Sammenhengen mellom utviklingen i overnevnte forhold med boligsituasjon, ustabile boforhold og trangboddhet er relativt godt dokumentert (Umblis , 2019, Furuberg, 2022). Kommunen ønsker derfor å legge til rette for en mer helhetlig boligplanlegging som tar hensyn til boligsosiale behov og virkemidler med formål om å skape en sosialt bærekraftig boligutvikling og bedre levekår for hele befolkningen.

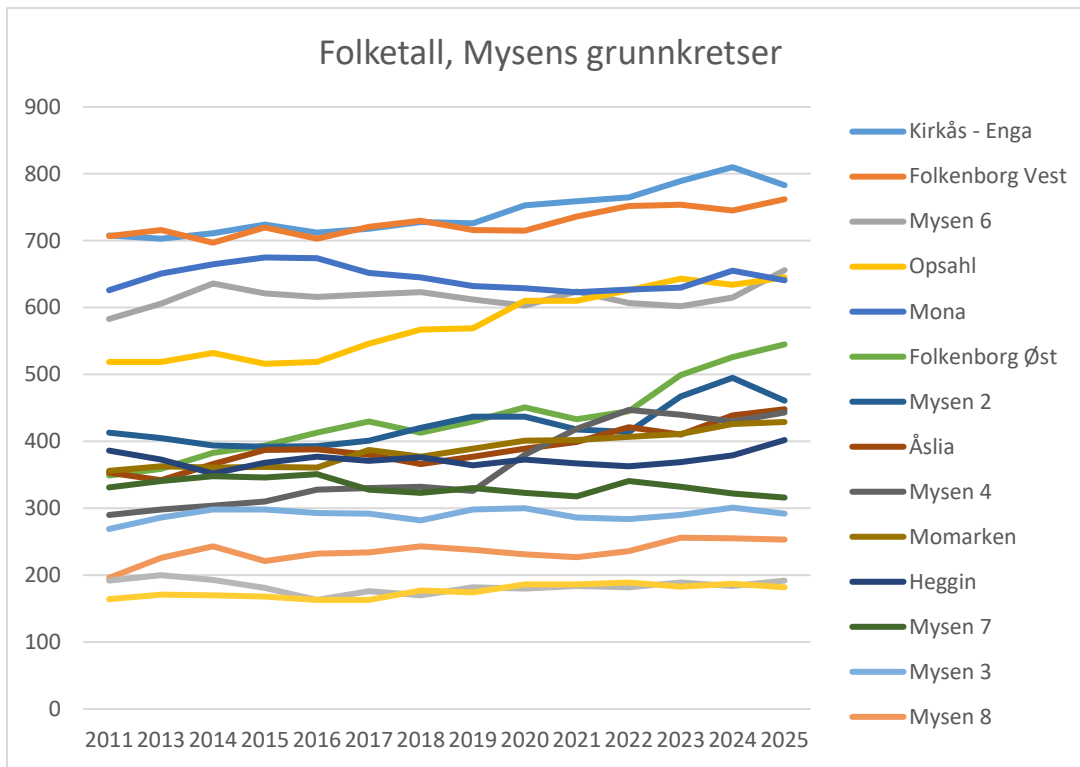
Dette kapitlet omhandler levekår, boligsituasjon og nærmiljø. I første del av kapitlet ser vi nærmere på Mysens boligsammensetning og demografiske forhold, dernest går vi videre til boligsituasjon og boligsosiale utfordringer, før vi til slutt diskuterer hvordan levekårssituasjonen preger Mysen som nærmiljø. Dette kapitlet tar for seg samfunnsproblemene som gjør Indre Østfold kommune har fått midler til en områdesatsing i Mysen. De positive sidene ved Mysensamfunnet kommer i kapittel 3.

2.2 Boligsammensetning og demografiske forhold

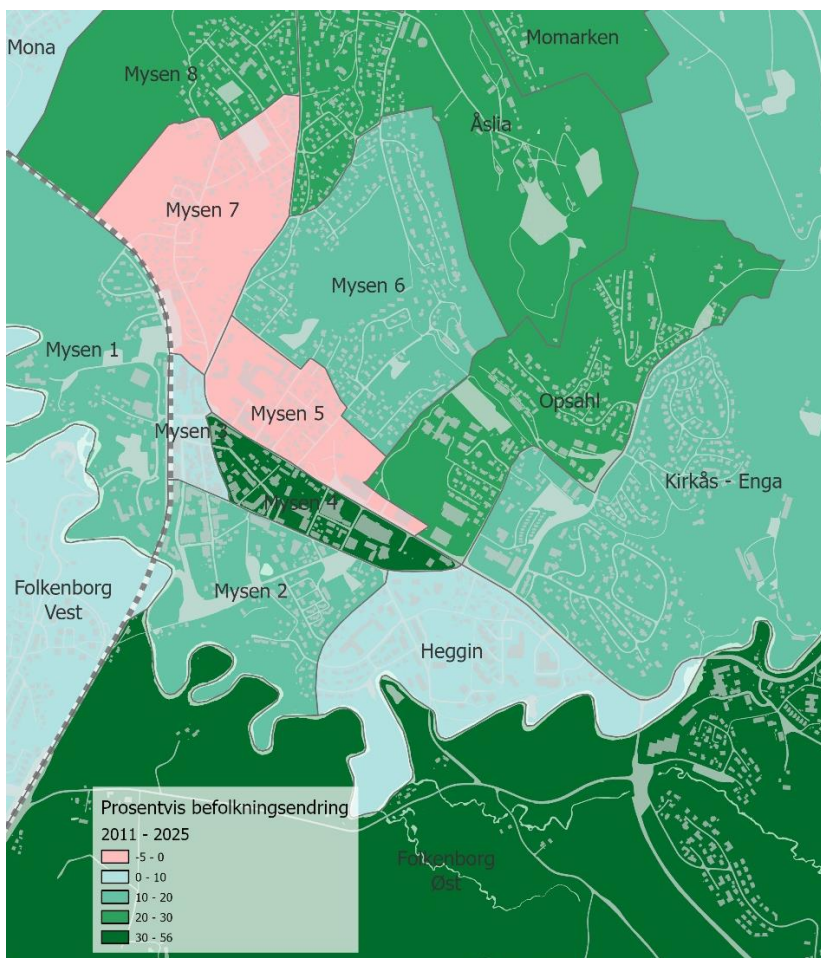
Mysen tettsted hadde 7170 innbyggere i 2024 og har hatt en befolkningsvekst på én til to prosent pr år de siste tyve årene. Figur 2 og Figur 3 gir en oversikt over hvor i tettstedet denne veksten har funnet sted etter 2011. Det er særlig i utkanten av tettstedet det har kommet nye innbyggere, mens befolkningen i store deler av sentrumsområdene har stått ganske stille.

¹ Boligplan for Indre Østfold kommune (2023-2032).

² «Andelen barn som vokser opp i vedvarende fattigdom har økt fra 8,8 prosent til 14,1 prosent på 14 år. I deler av kommunen vår vokser 31 prosent av alle barna opp i vedvarende fattigdom». (Boligplan for IØ kommune).

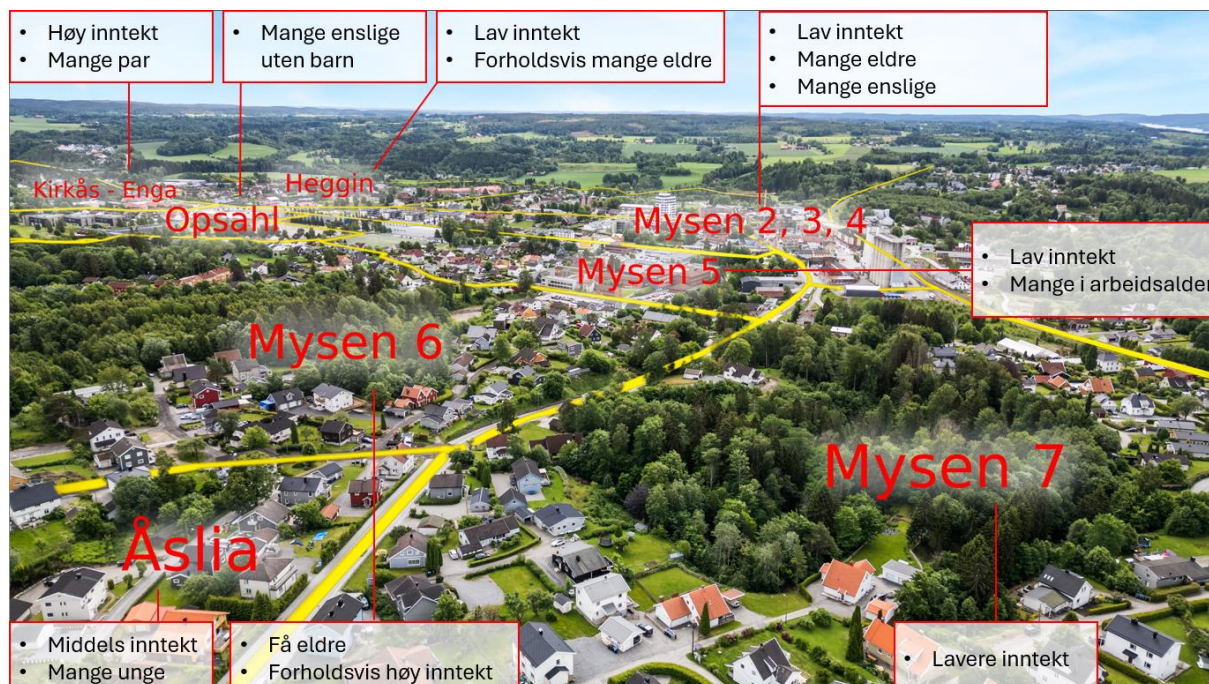
Figur 3 (over): Folketall i grunnkretser i Mysen, 2011-2025. Hentet fra SSBs tabell 04317: Grunnkretsenes befolkning.

Figur 2: Prosentvis befolkningsendring i Mysens tettsteder, 2011-2024. Hentet fra SSBs tabell 04317: Grunnkretsenes befolkning.

Indre Østfold kommunes nære beliggenhet til et stort arbeidsmarked i Osloregionen, samt tilknytningen til kollektivtransportnettverk, gjør at sannsynligheten for en viss befolkningsvekst i kommende år er stor. SSBs befolkningsframskrivinger for kommunen beregner at kommunens folketall vil øke med mellom 0,57 % - 0,47 % årlig og utgjøre 51 500 innbyggere i 2050, mot 47 006 i 2024. Tilflyttingsveksten er størst i de vestlige delene av kommunen som er nærmere resten av Osloregionen og er tilknyttet togforbindelse og hovedveier. Selv om Mysen opplever noe mindre vekst i tilflytting enn Spydeberg og Hobøl, så utgjør togforbindelsen, økt boligbygging, og økende boligpriser i Osloregionen, sentrale faktorer som vil påvirke tilflyttingspotensialet i kommende år. Mysens befolkningsvekst har i en viss grad sammenheng med tilflytting av pendlere som jobber andre steder i Østfold eller i Osloregionen, men hovedforklaringen til befolkningsveksten de senere årene har sammenheng med økte innvandringstall, og flyktninger, spesielt i etterkant av krigen i Ukraina.

Til tross for at omtrent hele tettstedet ligger innenfor en halvtimes gange fra jernbanestasjonen, er det store forskjeller i boligtypologi, snittinntekt, og husholdningstyper fra nabolag til nabolag³. Figur 4 gir en oversikt over de mest framtreddene egenskapene ved grunnkretsene i og rundt sentrum. Resten av seksjon 2.2 går nærmere inn i tallene oversiktsbildet baserer seg på.

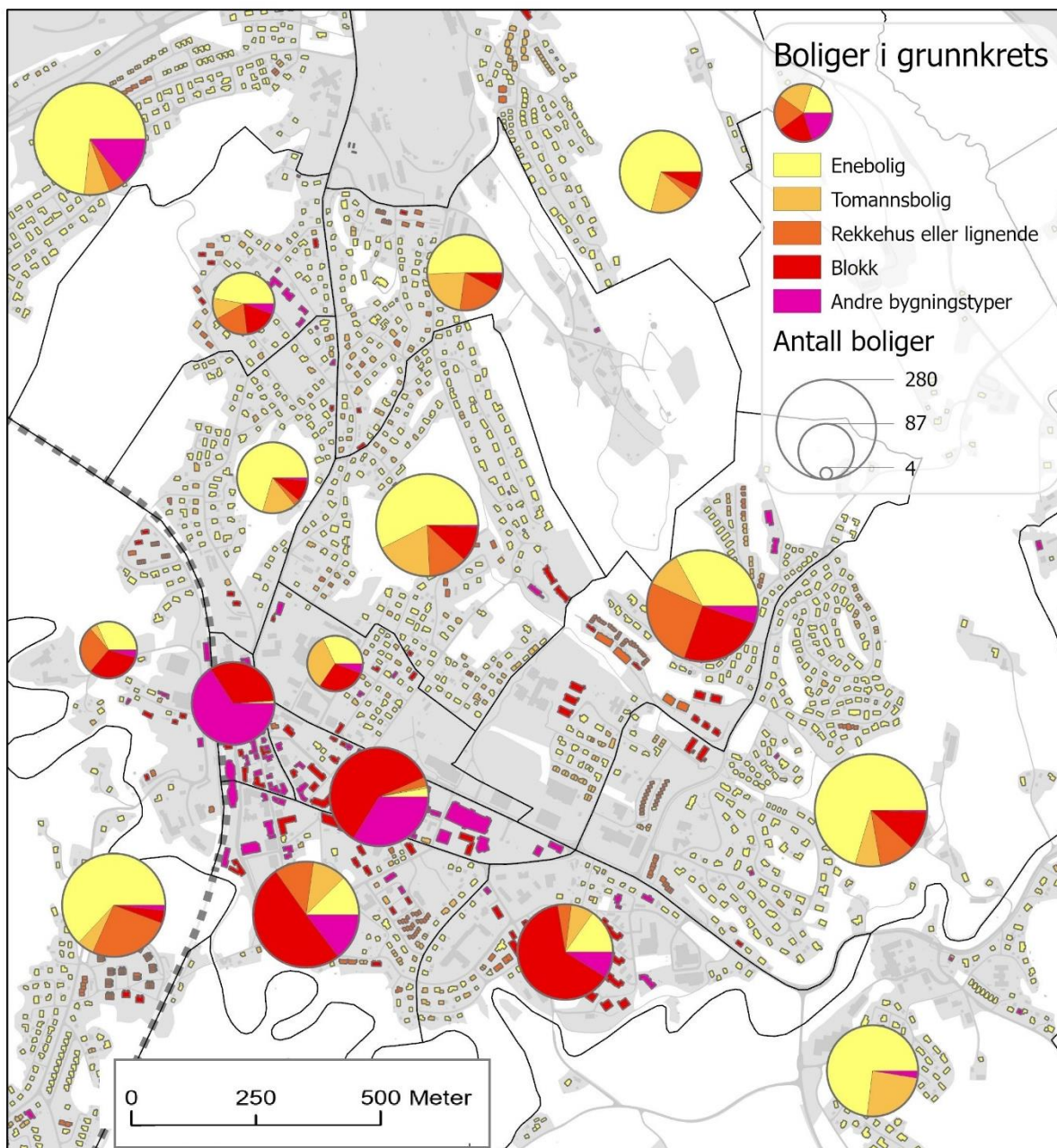

Figur 4: Oversiktsbilde av Mysen sentrum og tilstøtende områder, sett fra nord. Grunnkretsene er markert med gul grense, med framtreddene egenskaper ved hver grunnkrets markert. Disse egenskapene er hentet fra de påfølgende kartanalysene, og baserer seg på data fra Geodata AS, Statistisk Sentralbyrå, og matrikkeldata fra Ambita. Dronebilde fra FOTOetccetera AS (2024).

Mysen er preget av en bymessig struktur i sentrum, fra togstasjonen og opp mot Heggin, og store eneboligområder nord og øst for dette. Kartet på neste side (Figur 5) viser antall og fordelinger av boligtyper i hver grunnkrets, og hvilke boligtyper på hvert bygningsavtrykk.

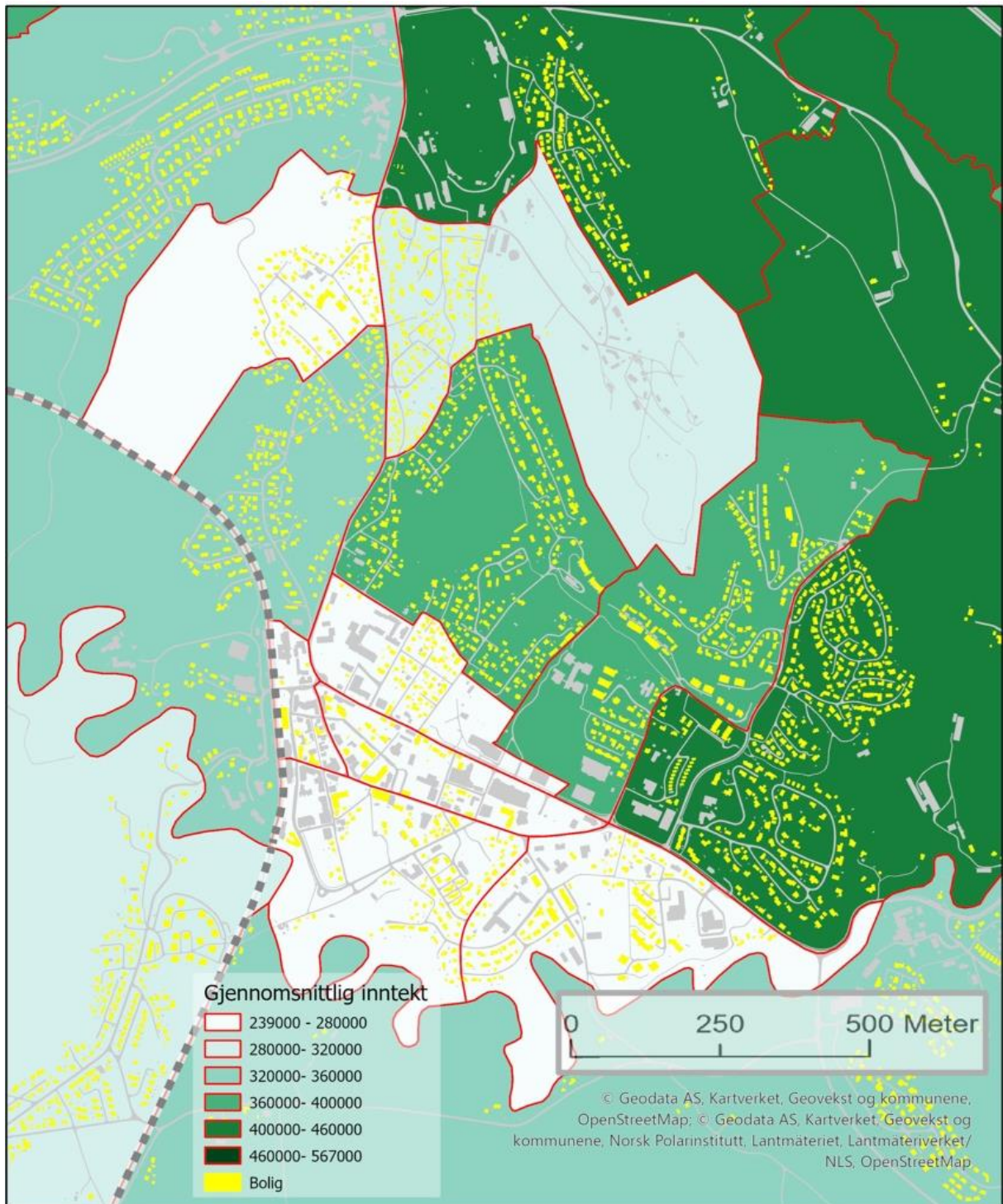
³ Mysen har en geografisk utstrekning på 4,8 km² (snl.no).

Kategorien 'andre boligtyper' indikerer bygninger registrert med formål som butikker eller kjøpesentre og som inneholder noen boenheter, og institusjonsboliger og lignende.

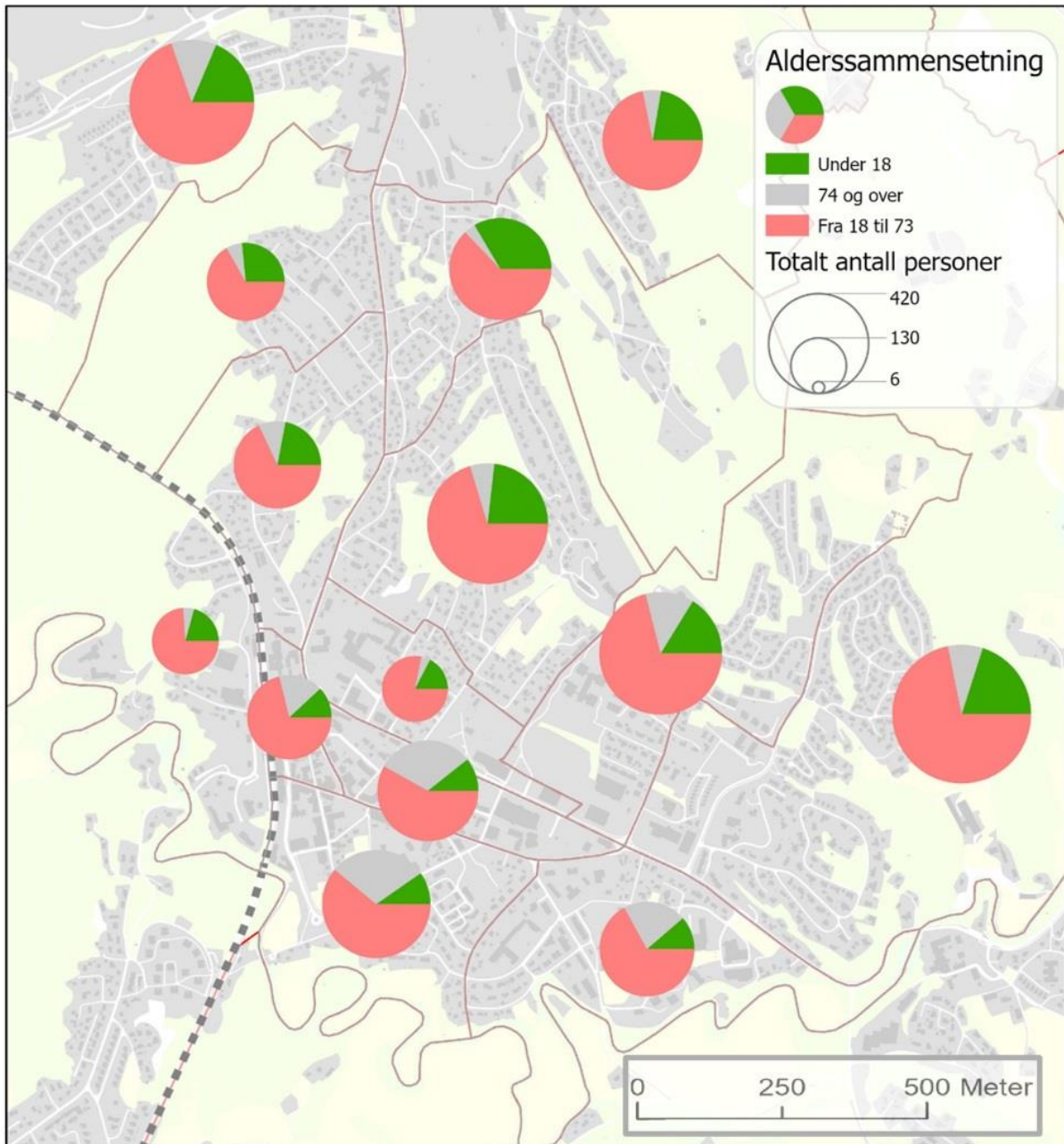
Figur 5: Boligtypologier i Mysen. Sirklenes størrelse indikerer antall boliger i hver grunnkrets og fargene indikerer type. Kategorien 'andre boliger' er for det meste bygninger registrert som kontor eller forretningsbygg med noen registrerte boliger. For det meste vil disse boligene være leiligheter. Basert på data rapportert av kommunen til matrikkelen, hentet fra Ambita.no (2025).

Mysen har stor spredning i gjennomsnittsinntekt mellom grunnkretsene. Noen av grunnkretsene i sentrumsområdet har lavest snittinntekt i hele kommunen, mens Kirkås – Enga direkte øst for sentrum er en av de rikeste, som vist på kartet nedenfor.

Figur 6: Gjennomsnittlig alminnelig skattbar nettoinntekt for personer over 18 registrert bosatt i hver grunnkrets i Mysen. Data hentet fra Skattedirektoratet, levert av Geodata AS (2025).

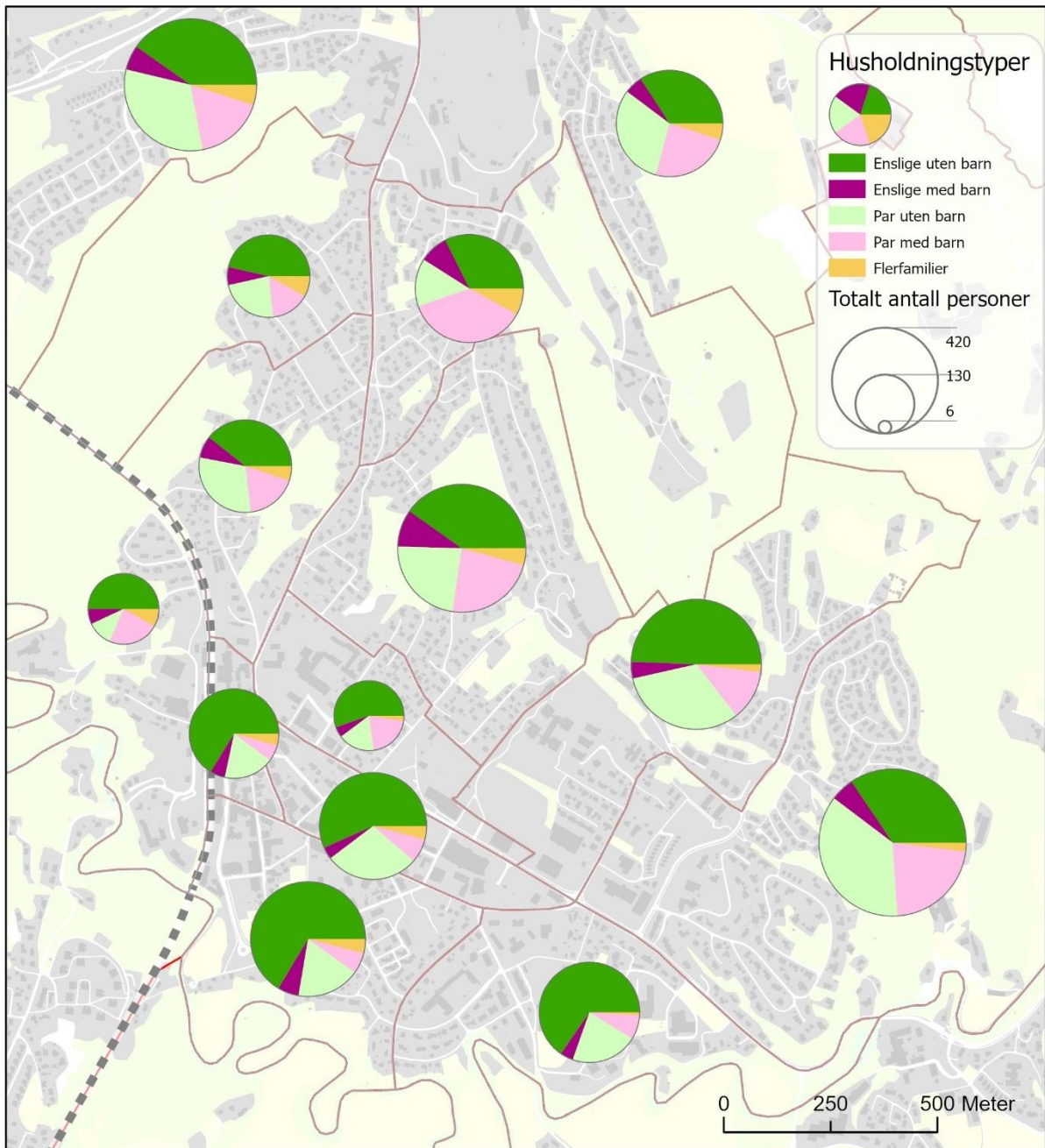
I likhet med nasjonale endringer i befolkningssammensetningen, så ser vi at antallet eldre i Indre Østfold kommune vil øke kraftig i kommende år. Antallet innbyggere over 80 år er forventet å dobles frem mot 2040⁴. Mysen har en noe eldre befolkning enn resten av kommunen – snittalderen er 45 år og 13 prosent er over 74 år, mot henholdsvis 42 år og 9 prosent for kommunen som helhet. Kartet nedenfor viser at det er mange barn i eneboligområdene nord i tettstedet, mens søndre del av sentrum har disproporsjonalt mange over 74.

Figur 7: Alderssammensetning i Mysens grunnkretser. Data levert av Geodata AS på bakgrunn av tall fra statistisk sentralbyrå (2025).

⁴ Boligplan for Indre Østfold kommune (2023-2032).

Nesten halvparten (46 prosent) av husholdningene i Mysen er enslige uten barn, som er en del over kommunen som helhet. Kartet nedenfor viser at dette gjelder særlig i sentrum, både i de sørlige delene med mange eldre og også sentrum nord der det er mange yngre. Når det er sagt er ikke noe del av tettstedet utsatt for veldig stor opphoping av én bestemt type husholdninger. Sett i sammenheng med oversikten over alder ovenfor tilsier dette at det er mulig å bo i Mysen gjennom livets ulike faser, som er viktig for dannelsen av gode stabile bomiljøer og sosiale relasjoner.

Figur 8: Husholdningstyper i Mysen. Data levert av Geodata AS på bakgrunn av tall fra statistisk sentralbyrå (2025).

2.3 Boligforhold og boligsosiale utfordringer

Bosituasjon og nabolag er av stor betydning for barn og unges oppvekstvilkår og forutsetninger i livet. I en sårbar og lett formbar periode i livet utgjør nærmiljøet som oftest hovedarenaen der barn og unge oppholder seg mest og bygger flest sosiale bånd. Derfor er målsetningen om å skape trygge, inkluderende og sosialt stimulerende nabolag av høy prioritet i kommunene. Norsk velferdspolitikken vektlegger bolig og boforhold - både ansees bolig som en velferdsgode i seg selv, men stabile og trygge boforhold danner dessuten et grunnlag for å kunne realisere andre velferdsområder som helse, utdanning og sysselsetting (Von Simson og Umblijs, 2019).

I likhet med andre byer og lokalsamfunn, uavhengig av størrelse og innbyggertall, består av Mysen av en *materiell struktur* (de fysiske omgivelsene som kan være både menneskeskapt og naturlige), en *organisatorisk struktur* (sosiale- og tjenestetilbud, lokale institusjoner, næringsliv og sivilsamfunnsorganisasjoner), og en *sosial struktur* (sosiale relasjoner, samhandling, gruppedannelser, normer og sosial praksis) (Schiefløe, 2015, Brattbakk og Andersen, 2017). Mysens begrensede geografisk størrelse og innbyggertall gjør at befolkningen i utgangspunktet har relativt lik tilgang til byens materielle og organisatoriske strukturer. Den faktiske tilgangen til byens fasiliteter og tilbud er imidlertid påvirket av betalingsevne (f.eks. fritidsaktiviteter, handlekraft), og for befolkningen bosatt utenfor sentrum, av reisemuligheter (tilgang til bil eller kollektivtransporttilbud).

Til tross for Mysens størrelse og innbyggertall er det merkbare forskjeller i sosiale strukturer mellom boligområder som ligger tett opp mot hverandre. Vi ser vi store forskjeller i stedsbruk, stedsrelasjoner og samhandlingsmønstre blant ulike befolkningsgrupper, også innad i nærmiljøet. Lavinntektsfamilier og innbyggere i Mysen sentrum som lever i vedvarende fattigdom bor i mange tilfeller tett opp mot boområder hvor utdanningsnivå og inntektsnivå er langt høyere. Grunnet Mysens størrelse deler innbyggere med svært ulike livsforutsetninger ofte lokale arenaer og tjenestetilbud (nærbutikken, kommunale tjenestetilbud m.m.) og omgås til eksempel i skolegang og barnehage. Dette betyr imidlertid ikke at deres forutsetninger for samhandling i nærmiljøarenaer er like. Boligsituasjon og differensiering innad i nabolag har en stor påvirkningskraft på livsvilkår og kan utgjøre en ressurs eller byrde for individers livsutfoldelse og muligheter.

Levekårsutfordringene i Mysen kan settes sammenheng med områdets historiske og sosioøkonomiske struktur. Sammenliknet med andre steder i kommunen har Mysen billigere boliger og et stort leiemarked, noe som gjør området attraktivt for personer som står utenfor arbeidslivet eller har lav inntekt. Dette fører til konsentrasjoner av sårbare grupper som har en bedre sjanse til å komme seg inn på boligmarkedet i Mysen. Levekårsforskjellene påvirkes dessuten av arbeidsmarkedet, som preges av store bedrifter med arbeidsplasser som ikke krever høy utdanning, noe som kan føre til utenforskap og helseutfordringer blant arbeidstakere som faller ut av arbeidslivet. En rekke nærmiljøaktører som jobber tett opp mot levekårsutsatte grupper påpeker at kontrastene i Mysen er markante, hvor en substansiell andel av befolkningen har lav utdanning, lav inntekt eller står utenfor arbeid.

En informant som jobber i en humanitær organisasjon rettet mot vanskeligstilte grupper uttrykker at lavere boligpriser sammenliknet med andre steder i kommunen, og økt boligbygging i de senere år, har flere tydelige effekter på beboersammensetningen. På en side tiltrekker lavere boligkostnader et høyere antall levekårsutsatte grupper, samtidig tiltrekker lavere boligkostnader og økt boligbygging en ny innbyggergruppe av pendlere. I tillegg ser vi et økende antall eldre som flytter inn i sentrumsnære leiligheter.

«Vi er en av de større tettstedene i kommunen som har ganske tydelige klasseskiller, fordi det er høy varig lavinntekt, lave leiekostnader og litt billigere å få kjøpt seg hus her. Det som går igjen, er lavinntekt og utfordringer. Det er høyt drop-out-nivå på skolene, det er arbeidsledighet og lite høyere utdanning. Men det er jo også mange som flytter hit fordi det er billigere å bo, men fremdeles pendler inn til Oslo for å jobbe» (informant i humanitær organisasjon).

En annen nærmiljøaktør beskriver Mysen som et tettsted med store avstander, både geografisk og demografisk.

«Det kommer mer og mer av mursteinsblokker og boligkomplekser i sentrum. Samtidig som at det er en del kommunale boliger og private utleiemarkeder som er generelt dårlige, som benyttes inn i rus, psykiatri, og er prega av barnefattigdom og lavinntekt. [...] Bolig for «mannen i gata» opplever jeg som ganske greit. Og det bygges jo mye og det utvikles hele tiden. Samtidig som vi har en utfordring med det boligsosiale i forhold til ulike målgrupper som ikke er i arbeid eller som har varig lavinntekt. For det som bygges nytt er jo dyre boliger» (informant i humanitær organisasjon).

Flere nærmiljøaktører som jobber tett opp mot levekårsutsatte barn og unge fremhever at de små forholdene i Mysen gjør kontrastene veldig store og fattigdommen gjennomsluktig. En informant som jobber tett på ungdom innen idretten utbroderer dette:

«Forskjellene i lokalsamfunnet i Mysen er enormt store. I Mysen så bor en gruppering av de rikeste og de fattigste. Det er mye bedre i mange sammenhenger at folk er mer enhetlig like» (frivillig i idretten).

Ifølge ansatte i skolen gjør mange elever alt de kan for å skjule fattigdommen i samhandling med andre elever i skolesammenheng. Det kan by på utfordringer siden skoleelever blir satt i vanskelige situasjoner der de ikke har råd til aktiviteter eller klær og utstyr som flertallet av jevnaldrende i skolen har. Dilemmaet som fattige barn og unge lever i, både i skolesammenheng og fritid, blir fremhevet av en rekke informanter som jobber tett opp mot ungdom. Ungdommer vi har intervjuet er også bevisste disse forskjellene, og hvordan de framtrer i hvor folk bor i Mysen:

«Enten så bor man på et drittsted i en liten leilighet nedi Mysen, eller lenger unna oppi åsen» (ungdom).

En ungdomsarbeider forteller at Mysen har en større andel ungdom som vokser opp i fattigdom sammenlignet med andre steder, og dette påvirker hvordan ungdom presenterer seg og blir oppfattet av andre. Klær og sko blir trukket frem som statusmarkører, og ungdom kan bli mobbet for å ikke ha råd til 'riktig' type klær. Informanten påpeker at familienes økonomiske utfordringer gjør det vanskelig for enkelte å delta på aktiviteter som tilbys, selv når kostnadene er lave. Det finnes et begrenset fond i kommunen ('Ett i uka') som kan støtte barn og unge som ikke har råd til å delta på fritidsaktiviteter, men informanten mener at behovet er større enn det fondet dekker.

Andre steds- og områdeanalyser fremhever den nære sammenhengen mellom barnefattigdom og vedvarende lavinntekt, og ustabilitet i boforhold (Brattbakk et al, 2017). Disse sammenhengene er også understreket av en rekke nærmiljøaktører i Mysen. En rådgiver som jobber med vanskeligstilte ungdom i skolen, utdyper at et tilsynelatende økende antall elever i Mysen-skolen lever i fattigdom, opplever alkoholisme og rusbruk, og/eller er utsatt for vold i hjemmene sine. En stor del av disse elevene bor i Mysen sentrum,

under leveforhold som informanten beskriver som uverdige. Informanten poengterer at denne typen utfordringer i økende grad er merkbar på alle klassetrinn i skolen, både blant innbyggere med minoritetsbakgrunn og etnisk norske innbyggere. Men, ifølge informanten har fattigdomsproblematikken en tilleggende utfordring for innbyggere med minoritetsbakgrunn:

«Det er utfordrende for de med krysskulturell bakgrunn som lever i fattigdom. Det er mange med krysskulturell bakgrunn [i Mysen], men det er ikke så mange at de lager seg miljøer hvor de samles. Bortsett fra de pakistanske og det vietnamesiske miljøene som er større og de finner hverandre og støtter hverandre opp. Det er ikke så lett å komme seg til Oslo [hvor de finner andre med samme kulturbakgrunn] og det koster ganske mye. Så minoritetsfamiliene som lever med dårlige levekår og økonomi blir stående mye alene i det og det preger barna i skolen. Man merker at de har ikke en bestemor eller bestefar som hjelper dem, som støtter opp, rådgiver eller veileder» (rådgiver i skolen).

Informanten utdyper at fattigdomsproblematikken er også betydelig i majoritetsbefolkningen, men at fattigdommen de lever i ofte er mindre synlig og kan derfor være vanskelig å ta tak i:

«Det er mye rusproblemer blant familier som vi ofte ikke ser. Ikke bare alkohol, men også andre rusmidler. De som lever i fattigdom, spesielt i familier med alkohol- og rusproblemer, prøver så godt de kan å skjule det for andre. Barna og ungdommene som vokser opp med slike utfordringer har det vanskelig fordi det er små miljøer og de oppfatter at alle kjenner alle. Og siden det er veldig skamfullt er det veldig vanskelig å søke hjelp fordi det er så gjennomskiktig» (rådgiver i skolen).

Vedkommende understreker at dette er en gjennomsyrende problematikk i kontakt med levekårsutsatte ungdom, både blant minoritets- og majoritetsbefolkningen. Hun påpeker at det å finne riktig type hjelp til ungdommene, og samtidig ikke utsette noen familier for krenkelser, ofte kan være svært utfordrende siden fattigdommen, ifølge informanten, er veldig tabubelagt.

Mangel på støtte og veiledning fra foreldre i hjemmene til levekårsutsatte barn og ungdom fremheves som en betydelig utfordring av flere nærmiljøaktører. Flere NAV-ansatte som jobber tett opp mot ungdom beskriver en økning i rusproblematikk og uro blant ungdom, noe som de mener er en konsekvens av levekårsutfordringene. Fattigdom påvirker både foreldre og barn negativt i form av redusert foreldreferdighet og økt risiko for at barn selv opplever utenforskap eller utvikler atferdsproblemer. Imidlertid gjør ressursknapphet i tjenestene det vanskelig å følge opp familier så tett som ønsket, og dette kan forverre situasjonen for mange.

Mysen har en høy andel lavinntektsfamilier som ofte bor trangt, både i sosialboliger og private utleieboliger⁵. Dårlig vedlikehold og liten kapasitet i det private leiemarkedet bidrar til trangboddhet⁶ og ustabile boforhold. Flere informanter som jobber tett på vanskeligstilte grupper utdyper at dette rammer spesielt store barnefamilier, som ofte har vanskeligheter med å finne boliger med tilstrekkelig plass, både på det private og kommunale markedet.

⁵ Levekårskartleggingen 2022.

⁶ Trangboddhet defineres som husholdninger der antall rom i boligen er mindre enn antall personer, eller en person bor på ett rom, eller der antall kvadratmeter (p-areal) er under 25 kvm per person (ssb.no).

Mysen har i tillegg et høyt antall aleneforsørgere⁷ som sliter økonomisk og sosialt. Flere nærmiljøaktører uttrykker bekymringer for at innvandrerkvinner som står utenfor arbeid, sliter med norskkunnskaper og mangler tilfredsstillende sosiale nettverk, har begrensede muligheter til å delta i samfunnet. Det påpekes av flere at disse utfordringene potensielt forplanter seg videre i familiene der, ifølge flere nærmiljøaktører, en del av minoritetsbefolkningen som lever i vedvarende fattigdom ofte mangler både økonomiske og sosio-kulturelle ressurser til å kunne hjelpe sine barn i ulike arenaer i det norske samfunnet. Trangboddhet kan ha sterk påvirkningsgrad på utenforskap da familiers bosituasjon ofte kan være tilknyttet opplevelse av skamfølelse (Brattbakk og Andersen, 2017). Flere barn og unge kan komme i situasjoner der de ikke kan ha med jevnaldrende hjem på besøk og kan derfor falle på siden av å knytte vennskapsbånd. I tillegg kan trangboddhet utløse negative effekter i form av eksponering til uheldige nærmiljø da barn og unge som opplever trangboddhet ofte tilbringer mer tid utenfor hjemmene enn andre jevnaldrende. Dette dilemmaet blir utdypet av en informant med minoritetsbakgrunn fra et land i Midtøsten, som beskriver levekår i Mysen som utfordrende for mange, spesielt for kvinner med minoritetsbakgrunn. Hun understreker at trangboddhet ofte er et stort problem for disse gruppene, da det fører til at barn må tilbringe mer tid utenfor hjemmet fordi det ikke er plass hjemme, for eksempel når familien får gjester:

«Jeg fikk høre en historie der natteravnen hadde sett noen barn på ti år ute [om kvelden]. De spurte [barna] om hvorfor de ikke går hjem? [De forklarte:] «Mamma og pappa har gjester, så de har sagt til oss at vi ikke har plass hjemme. Dere må gå ut» (kvinne med minoritetsbakgrunn).

Flere informanter mener at minoritetsbefolkningen blir diskriminert på det private leiemarkedet. Dette utdypes blant annet av en informant i boligkontoret som peker på at dette bidrar til at innvandrerfamilier opplever at det er vanskelig å finne egnede boliger. Selv familier med stabile inntekter og god betalingsevne blir ofte nedprioritert til fordel for etnisk norske leietakere. Dette fører til at innvandrerfamilier ofte må ta til takke med boliger av lav standard eller søke om kommunal bolig. For store familier blir situasjonen enda vanskeligere, da både kostnader og mangel på store nok boliger gjør det utfordrende å finne egnete boliger, også innen sosialboliger.

«Vi sliter spesielt med bosetting av de aller største familiene og de er jo de som også sliter i det private leiemarkedet, fordi det å bosette sju, åtte, ni, ti i en bolig [er utfordrende]. Det er ikke så veldig mange utleieboliger som har den kapasiteten» (ansatt boligkontoret).

Videre nevnes det at mange leietakere, spesielt grupper med minoritetsbakgrunn og levekårsutsatte grupper, ikke har tilstrekkelig kunnskap om sine rettigheter på det private markedet, for eksempel knyttet til oppsigelsestid eller bostøtteordninger, noe som kan føre til usikkerhet og utrygghet. Dette medfører ofte hyppige flyttinger for mange lavinntektsfamilier i Mysen. Informanten mener at bistand til grupper som sliter med å finne bolig, for eksempel ved støtte til være med på visning og rådgivningshjelp til å forklare om leietakeres rettigheter og krav, ville bidratt til å hjelpe levekårsutsatte grupper med mer stabilitet og forutsigbarhet i bosituasjonen.

Mysen er overrepresentert i Indre Østfold når det gjelder bostøtte. I tillegg har byen en del av de kommunale boligene. Kommunen har totalt 650 kommunale boliger, hvorav 150 er i Mysen. Disse boligene fordeles mellom omsorgsboliger og ordinære kommunale boliger, og

⁷ Levekårskartleggingen 2022.

de fleste er integrert i vanlige bomiljøer. 25 av boligene er ment for familier. Den ansatte i boligkontoret nevner at ventelisten for de kommunale boligene er stabilt høy, med rundt 50 husstander om gangen, noe som viser at etterspørselen er større enn tilbudet.

Kommunen har økt sin boligmasse i Mysen gjennom oppkjøp av boliger. En ansatt i boligkontoret forklarer at kommunen har jobbet med å spre de kommunale boligene mer jevnt i ordinære bomiljøer, med unntak av et fåtall boliger som ligger i Folkenborgveien som er ment for beboere med store rus- og psykiatriproblemer. Dette arbeidet kan, ifølge informanten, bidra til å redusere stigma knyttet til kommunale boliger og styrke bomiljøene. Informanten utdyper også at boliger i svært dårlig stand, som tidligere har vært utfordrende både for beboere og nærmiljøet, har blitt fjernet fra enkelte områder, spesielt i Kløverveien der 36 sosialboliger ble fjernet.

«Det ble stigmatiserende at det var veldig mange kommunale boliger på ett område, og ganske mange med dårlig boevne som bodde på samme område» (ansatt boligkontoret).

I tillegg har kommunen tatt i bruk et nytt bygg i Folkenborgveien som ikke skal brukes til sosialboliger, men er tiltenkt til miljøarbeidere og som en base kommunale helsearbeidere og NAV, med mål om å kunne være tettere på beboerne på dette stedet.

NAV-ansatte peker på at utleiery i det private boligmarkedet i enkelte tilfeller utnytter situasjonen ved å leie ut boliger som ikke oppfyller grunnleggende krav, til leietakere som har få alternativer. Dette gjelder særlig innvandrerfamilier, som ofte mangler kunnskap om vedlikehold og praktisk bruk av boliger, noe som kan føre til rask forringelse av boligene. Eksempler som nevnes inkluderer mugg og råte, dører som faller av hengslene, og generelt dårlig inn klima.

«Jeg har vært i leiligheter hvor dørene faktisk kan dette av på grunn av fukt» (NAV-ansatt).

Dårlig standard og vedlikehold på boligene, både på det private utleiemarkedet og sosialboliger, påpekes som et gjennomgående problem av en rekke informanter. Dette blir blant annet utdypet av en kvinne med minoritetsbakgrunn. Selv om hun er tilfreds med sin egen boligsituasjon så kjenner hun til veldig mange familier med minoritetsbakgrunn som lever i uakseptable og kummerlige forhold.

«Generelt i Mysen er det veldig vanskelig å finne bolig. Når jeg går på visning, er boligene veldig dårlige. De er gamle og skitne, og det er ofte dårlig lukt og vedlikehold. Det finnes heller ikke nok kommunale leiligheter i Mysen. Da jeg kom hit, prøvde jeg å finne bolig gjennom NAV. Jeg kjenner mange folk som prøver å finne leiligheter eller boliger gjennom NAV, men kommunene sier at dere må finne det selv» (kvinne med minoritetsbakgrunn).

2.3.1 Nærmiljø og nærmiljøeffekter

Det er godt dokumentert at familie- og boligsituasjon påvirker barn og unges livssjanser. En rekke studier innen boligforskningsfeltet belyser at især barn blir påvirket negativt av dårlige bomiljøer og utrygge nabolag – der utsatte nabolag spiller en viktig rolle i negativ påvirkning av senere velferdsutfall (Von Simson, 2019), blant annet innen utdanning (Åslund et al. 2011; Goux og Maurin 2007), arbeidsmarkedstilknytning (Chetty et al. 2016) og helse (Bjørkegren 2018). En rekke norske stedsanalyser belyser også at hvilke nærmiljøer barn og unge vokser

opp i har effekter på utviklingsmuligheter og sosial mobilitet senere i livet (Brattbakk og Andersen, 2017). Vår kartlegging viser at negative utviklingstrekk ved nærmiljøet i Mysen bekymrer mange innbyggere og nærmiljøaktører.

En representant ansatt i politiet beskriver levekårene i Mysen som preget av tydelige sosiale forskjeller, spesielt i områder med sosialboliger og lav boevne. Informanten nevner at slike områder ofte er preget av rus, psykiatri, vold og trusler, og at dette kan skape et negativt stigma for både beboerne og nærmiljøet. Vedkommende trekker også frem at Mysen har flere institusjoner som kan påvirke miljøet i byen. Mysenområdets institusjoner for vanskeligstilte grupper er et gjenvendende tema i samtaler med flere innbyggere og mange er under inntrykket av at institusjonene oppleves å påvirke Mysen sentrum i negativ retning⁸. Størstedelen av innbyggerne som bemerker dette er raske til å understreke at disse institusjonene gjør en veldig god jobb for å bedre situasjonen for mange utsatte grupper, men samtidig opplever de at det skaper en sammenlagt stor belastning på byen.

«Vi har en rusinstitusjon i tett nærhet til befolkningen vår. De har flotte tiltak og hjelper veldig mange. Men de [personer som har gjennomgått avrusningsprogram] må jo etter hvert ha en bostedsadresse her og vi ser jo periodevis, når de da har deltakere som ikke helt klarer å bli ordentlig rusfrie, så blir jo det en belastning i nærmiljøet vårt. Da er det mye fremmede mennesker som traver gatene gjennom døgnet rundt, spesielt i sentrum, til og fra Jernbanen og i Kløverveien» (informant i humanitær organisasjon).

Enkelte innbyggere vi har vært i kontakt med går så langt som å påstå at en sammensatt belastning av nye beboere eller besøkende i tilknytning til institusjonene i Mysen-området bidrar til å skape en «forslumming av sentrum» ved en uheldig opphopning av levekårsutfordringer på et lite område. Andre utdyper at selv om de anser at institusjonenes beliggenhet i nærhet til Mysen har en viss påvirkningsgrad på nærmiljøet i sentrum er dette inntrykket i stor grad overdrevet og stigmatiserende. Flere informanter understreker at hvorvidt inntrykket er reelt eller ikke så etterlyser flere aktører en mer omfordelende boligpolitikk der det er større geografisk spredning av sosialboliger. Nettopp dette er også noe kommunen har jobbet med i de siste årene. En ansatt i kommunens boligkontor trekker frem at kommunens arbeid med å spre kommunale boliger i ordinære bomiljøer har ført til at de fleste kommunale boliger i dag er godt integrerte i nærmiljøet, noe informanten mener kan bidra til redusert stigmatisering av boligområder. I stor grad forsøker kommuner i Norge å se kommunale boliger og boliger til personer med rus og psykiatriske utfordringer (ROP-boliger) som to litt ulike målgrupper. Men kommunene forsøker å spre «vanlige» kommunale boligene innser de at ROP boliger må ligge skjermet og ofte må ha kommunalt tilsyn. Dette synet finnes også i Mysen. Som en NAV-ansatt sier:

«Det er ikke forsvarlig å putte de som er de mest vanskeligste i et vanlig nabolag. Fordi der er det barnefamilier som kommer til å oppleve ting de ikke skal oppleve» (NAV-ansatt).

En kvinnelig informant, som selv har vokst opp i Mysen, påpeker at utfordringene i byen strekker seg langt tilbake. Gjennom sin jobb som lærer i videregående skole følger hun tett opp på utviklingen i ungdomsmiljøet og påpeker at hun opplever mange av de samme utfordringene i ungdomsmiljøet i dag som da hun selv gikk på videregående i Mysen.

⁸ Av institusjoner i Mysen-området finnes Mysebu Transittmottak for Enslige Mindreårige Asylsøkere. I tillegg finnes det flere institusjoner i nærområdet som ikke er åpenbart en del av det ordinære tjenestetilbudet i alle kommuner, blant andre Østfold fengsel (Eidsberg og Trøgstad) og Phoenix Haga (behandlingssenter rusavhengighet).

Samtidig har informanten sett visse endringer i ungdomsmiljøet i senere år som hun opplever som bekymringsfullt. Selv om rusbruk i ungdomsmiljøet er veletablert problematikk i byen, mener hun at de etablerte utfordringene i dag er mer sammensatte og har på mange måter intensivert grunnet økende barnefattigdom og utfordrende sosioøkonomiske forhold.

«Det har alltid vært utfordringer i Mysen, men jeg ser det litt med et annet blikk som voksen enn hva jeg gjorde selv da jeg var ung, spesielt når man har barn som skal inn i [barne- og ungdoms]miljøet. Det har vært en del rusproblematikk opp gjennom årene og det var det også da jeg var ung, men jeg ser at det har det blitt større utfordringer enn hva det har vært» (informant i skolen).

En politiansatt er imidlertid opptatt av å nyansere fremstillingen av Mysens ungdomsmiljø og peker på at det er et relativt lavt antall anmeldte kriminalsaker blant ungdom sammenlignet med lignende områder andre steder.

«Det er mye rus, for så vidt, som vi opplever. Men vi har ganske lave anmeldte forhold her hos oss kontra sammenlignet med andre steder vi sammenligner oss med. Det er ganske godt ungdomsmiljø hos oss og av anmeldte forhold er det veldig få ungdommer som er representert. Det er hovedbudskapet til HKH-rapporten⁹» (politiansatt).

Likeledes beskriver en Ungdomsleder i kommunen befolkningen i Mysen som i hovedsak preget av et trygt oppvekstmiljø for majoriteten av ungdommer, men peker på utfordringer som gjelder et lite mindretall. Vedkommende trekker frem at mange ungdommer i Mysen føler seg trygge og har positive aktiviteter de kan delta i, men understreker samtidig at enkelte grupper skaper utrygghet, særlig knyttet til rusbruk og kriminalitet. Informanten peker på at Mysen også er annerledes enn andre steder i kommunen:

«I Mysen så er det litt mer nød og elendighet blant ungdom. Vi har blant annet ungdom som har kommet utenfra og som er bosatt i institusjon eller fosterhjem i grense kommuner til Indre Østfold som har samla seg i Mysen. Der har det blant annet vært noen åttendetrinnselever, unge ungdommer, som har røyka en del. Altså drevet med cannabis og kjøp, salg og bruk av det. Det var en åttendeklassing som gikk i bakken for litt siden av en slags overdosering av et eller annet som han hadde røyka – antakeligvis cannabis pensla med et eller annet – som er tatt med av de eldre ungdommene som kommer utenfra» (ungdomsleder i kommunen).

2.4 Boligbygging, boligbehov og konsekvenser av bymessig fortetting

I de senere år har det blitt bygget flere leiligheter i Mysen sentrum, noe som har bidratt til demografiske og sosioøkonomiske endringer i bysentrumet. Det foreligger flere planer for utbyggingsprosjekter i Mysen som sammenlagt vil påvirke boligtilbud, boligsammensetning og befolkningssammensetningen i kommende år. Tall fra kommunens bolig telling (2024) viser at kun ett boligprosjekt i Mysen tettsted ble ferdigstilt i perioden 2021-2024, 39 leiligheter i Kapellveien. Eiendomsregisteret viser at av disse boligene i stor grad har blitt kjøpt av eldre personer som allerede bodde i Mysen. Med andre ord har byggingen av

⁹ HKH rapport, 2025. 'Rus, trusler og vold - En kartlegging av ungdomsmiljøet vårt i Indre Østfold', Indre Østfold kommune.

leilighetene i sentrum friggitt boliger i andre deler av tettstedet, som potensielt kan lette situasjonen også for personer som ikke har råd til å kjøpe nye sentrumsnære leiligheter i sentrum. Gjerne vil boligene disse eldre flytter fra være rekkehus og eneboliger, som kan gi muligheter for barnefamilier og husholdninger i etableringsfasen. For unge voksne som ikke er klare til å kjøpe rekkehus eller eneboliger utenfor sentrum, og som ikke har råd til nye leiligheter, vil byggingen lette noe av presset på de eldre leilighetene og gjøre disse lettere tilgjengelig.

Indre Østfold kommune har på mange måter fått til akkurat det som mange kommuner ønsker - at eldre flytter fra større boliger i kommunens distrikter til sentrumsleiligheter. Den bakenforliggende tankegangen til dette ønsket har sammenheng med flere faktorer, blant annet at med en økende eldre befolkning kan kommunenes kostnader forbundet med omsorgstjenester reduseres ved en tilrettelegging av alderstilpassede boliger der eldre har bedre forutsetninger til å kunne bo i egne hjem lenger. I tillegg byr sentrumsnære boliger med lett tilgang til fasiliteter og kommunikasjonsmuligheter bedre muligheter for eldre til å opprettholde aktive liv lenger, noe som kan ha positive utfall på livskvalitet og helsesituasjon. (Sørvoll og Daatland, 2014, Sørvoll et al, 2016). I tillegg har ønsket om å etablere aldersvennlige leiligheter i sentrum sammenheng med effektivitet i ressurs- og arealbruk.

Denne prosessen krever imidlertid en nøye planlagt og helhetlig stedsutvikling som er tilpasset behovene til eldre for uteområder og grøntstruktur i nærhet til boligene. I tillegg har det større konsekvenser for demografien i sentrum der yngre innbyggere og kjøpesvake grupper vil få endrete muligheter til å bo i sentrum. Det er derfor svært viktig at en slik fortetningspolitikk følges opp med tiltak for også å kunne gi rom til unge førstegangsetablerere (eller re-etablerere med liten inntekt) - for eksempel gjennom bruk av boligkjøpsmodeller.

De viktigste byggeprosjektene rundt skriveingen av denne rapporten er Sagtomta med 45 leiligheter i sentrum. Første trinn av utviklingsprosjektet er ferdigstilt består av 45 leiligheter. Per oktober 2025 er 17 av disse leilighetene registrert solgt. Sagtomta består av ytterligere 3 utbyggingsfelt som ikke er påstartet ennå, men sammenlagt er det planlagt rundt 200 - 300 leiligheter. I tillegg bygges det 30 leiligheter i Høgli, en kilometer nordøst for sentrum. I perioden 2026-2033 er det planlagt ytterligere 253 boliger, i stor grad rekkehus og lignende i alt godkjente detaljreguleringsplaner. Områdereguleringsplanen for Mysen sentrum åpner for omtrent 1000 ytterligere boliger, og utviklere arbeider med planer som kan gi flere boliger. Med andre ord har det vært en opptakt i boligbyggingen som kan skape endringer i prisnivået, og som ligger an til å fortsette. Boligbyggingen vil isolert sett føre til lavere boligpriser, også for segmentet av befolkningen som ikke kan eller ønsker å kjøpe moderne leiligheter i sentrum, sett at ikke boligbyggingen fører med seg flere innflyttere til tettstedet enn antallet boliger som bygges.

Det er viktig at boligtypene i Mysen er tilstrekkelige for at man kan bo der i et helt livsløp – både mindre leiligheter for unge uetablerte, rekkehus og eneboliger for barnefamilier, og lettstelte sentrale boliger for eldre og personer med tilrettelagte behov – innenfor samme nabolag. Etter hvert som befolkningen eldes vil flere gjerne ønske å flytte fra eneboliger og rekkehus i utkanten av tettstedet til leiligheter i sentrum, gjerne innenfor enkel gangavstand av butikker og tjenesteytere. Dette frigir arealer til de som er i etableringsfasen. Da er det viktig både at boligmarkedet har leiligheter å tilby, og fortrinnsvis at disse oppfattes som å være innenfor samme nabolag som eneboligene, da eldre sjeldent ønsker å flytte bort fra sine nettverk.

Dette støttes blant annet av en representant for det kommunalt eide boligutviklingssselskapet, Indre Østfold eiendom, som mener at med en økende eldre befolkning vil behovet for

sentrumsleiligheter være stort fremover. På grunn av konjunktursvingninger og usikkerhet i boligmarkedet, der boliglånsrenten og den høye markedsprisen påvirker til det nåværende boligmarkedet, påpeker informanten at det for øyeblikket er en manglende «absorberingskapasitet» i boligmarkedet og tydelig overetablering av boliger. Informanten utdyper at det hovedsakelig er den eldre befolkningen som kjøper nybygg i sentrum som boligutviklingssselskapet er involvert i. Ifølge informanten, kommer mange av de eldre kjøperne fra gårder eller villaområder utenfor sentrum og har derfor kjøpekraften til å kunne kjøpe nybyggsleilighet i sentrum. Han anser det som et positivt utviklingstrekk at eldre får muligheten til å flytte mer sentralt til leiligheter.

«Jeg tror det er bedre for samfunnet at de som har muligheten blant de eldre flytter mer sentralt. Det gjør eldreomsorgen mer effektiv» (informant i Indre Østfold eiendom).

Samtidig er han tydelig på at det kan oppleves som en stor overgang for den eldre befolkningen som er vant til mye plass, uterom og andre bokvaliteter i rurale strøk å flytte inn i leilighetskompleks i sentrum. Derfor er informanten opptatt med at det er viktig å fortette med kvalitet og kunne tilby bokvaliteter som gjør denne overgangen av nærmiljø og boform mindre. Blant annet er boligutviklingssselskapet opptatt av at alle leilighetene de utvikler skal ha tilgang til en balkong som er stor nok til å kunne brukes aktivt, ifølge informanten.

Flere informanter uttrykker imidlertid bekymringer for de boligsosiale effektene av byfortettingen i Mysen. En informant som jobber i en ideell organisasjon mener at leilighetsprisene på nybygg, står «ikke i proporsjon med vanlige menneskers inntektsnivå» og vil medføre at mange med lavt inntektsnivå eller de som faller utenfor arbeidslivet vil bli «presset ut» av sentrum:

«Man burde satse på boliger som var rimeligere, så unge kunne komme seg inn på boligmarkedet. Det er et problem at det er vanskelig for unge og for de med lavinntekt å komme seg inn på boligmarkedet. For de med lavere inntekt [ville det kunne gjøre det lettere] hvis de kunne kjøpe egen bolig. Det gir en helt annen trygghet enn det å leie. Man trykker jo kanskje [økonomisk vanskeligstilte] lenger og lenger ifra sentrum med å bygge opp [sentrum]. Det er en måte å rydde sentrum på, få utfordringene og problemene vekk. Og så kommer det [utfordringene] ut i grendene» (informant ideell organisasjon).

Bekymringer omkring hvordan boligbyggingen påvirker priser og bomuligheter i sentrum er også delt av yngre innbyggere som ønsker å bo sentralt. Grunnet begrensninger i arbeidsplassstilbud lokalt sliter mange unge voksne med å få innpass i arbeidslivet etter endt skolegang eller utdanning. Enkelte unge voksne ser pessimistisk på mulighetene for å komme inn på boligmarkedet grunnet høye priser for leiligheter i Mysen sentrum¹⁰. Boligprisene på nybygg i sentrum er høyere enn betalingsevnen til mange innbyggere i lavtlønnede yrker. Hovedgruppen av kjøperne er derfor befolkningen som allerede er etablert på boligmarkedet og ønsker å skifte ut sin eksisterende bolig (fortrinnsvis eldre) og kjøpesterke personer som velger å flytte til Mysen siden boligprisene komparativt er lavere enn i flere andre steder i Østfold og Oslo-regionen. Utfordringene med å komme inn på boligmarkedet berører også unge voksne som ikke faller innenfor kategorien «levetårsutsatt» siden misforholdet mellom lønnsnivå, arbeidsmuligheter og boligpriser kan utgjøre en utfordring for flere i lavtlønnede yrker eller for de som står utenfor arbeidslivet. En

¹⁰ Til eksempel ligger prisen på nyoppførte leiligheter (62-95 m²) på Sagtomta på 3 750 000 – 6 690 000 kr.

25 år gammel kvinne med høyere utdanning uttrykker at bedre bostedsmuligheter i Mysen sentrum for unge er vesentlig for å beholde liv i bykjernen:

«Det er alt for dyrt å komme inn på boligmarkedet, men jeg vil heller ikke flytte ut av Mysen for å komme inn på boligmarkedet. Mysen er jo en koselig småby! Men jeg er redd for at man må ty til billigere alternativer og flytte ut av Mysen. Det høres ikke lovende ut når man har lyst til å bli her og holde liv i byen, men at det ikke går [pga. prisnivået på boliger]. Jeg tror mange unge egentlig ikke har lyst til å bli værende i Mysen for når jeg nevner at jeg vil bo i Mysen resten av livet, får jeg mange rare blikk. Da er det spesielt trist at det ikke er mulig å bli værende i byen for de som har lyst til å bli her, fordi Mysen kanskje ikke er lagt opp for fremtiden» (kvinnelig beboer).

2.5 Oppsummering

Boligforholdene i Mysen har en tydelig innvirkning på levekår, oppvekstvilkår og sosial inkludering, særlig blant barn og unge. Til tross for byens begrensede geografiske størrelse forekommer det markante forskjeller mellom nabolag, både i levekår, stedsbruk og sosiale relasjoner. Den romlige nærheten mellom ulike sosiale grupper innebærer at beboere med svært ulike livsforutsetninger ofte deler lokale arenaer som skole, barnehage og fritidstilbud, men uten nødvendigvis å ha like forutsetninger for deltakelse.

Mysen har et betydelig leiemarked og lavere boligpriser enn andre deler av kommunen, noe som har bidratt til en konsentrasjon av sårbare grupper, spesielt i sentrum. Lavinntektsfamilier, enslige forsørgere og personer utenfor arbeidslivet er overrepresentert i disse områdene, hvor mange opplever fattigdom, trangboddhet og ustabile boforhold. Flere informanter peker dessuten på økende utfordringer knyttet til rus, psykiske helseplager og vold i nære relasjoner, særlig blant familier som lever i vedvarende fattigdom.

Flere nærmiljøaktører utdyper at grunnet manglende kjennskap til leietakeres rettigheter blant innbyggere med minoritetsbakgrunn og knappe økonomiske ressurser til levekårsutsatte grupper, medfører et manglende ansvar i det private leiemarkedet til å vedlikeholde en god standard i utleieboligene. En del uthever dessuten at vedlikeholdet i sosialboligene også er uakseptable. Diskriminering på leiemarkedet, særlig overfor familier med minoritetsbakgrunn, forsterker boligusikkerheten og bidrar til sosial segregering i leiemarkedet.

Utviklingen i nærmiljøet preges av økende sosiale forskjeller og negative nabolageffekter, særlig der levekårsutfordringer, institusjoner og sosialboliger er tett konsentrert. Byen har et relativt stort miljø av voksne rusbrukere som gjennomgår eller har gjennomgått rusavvenningsprogram. Selv om majoriteten av ungdom i Mysen beskrives som trygge og velfungerende, rapporteres det om økende utenforskap, rusbruk og fattigdomsrelaterte problemer blant enkelte grupper av unge.

I kommuneplanens strategi legges det opp til bymessig fortetting. Det bygges hovedsakelig leiligheter i Mysen sentrum og blandete boligtypologier i forstedene. De senere års boligbygging i Mysen sentrum, med nye leilighetsprosjekter rettet mot ressurssterke kjøpere, som pendlere og eldre som ofte flytter fra enebolig eller gård til sentrumsnære leiligheter, har bidratt til å frigjøre eneboliger i andre deler av tettstedet. Samtidig uttrykkes bekymring for at fortettingen bidrar til økte boligpriser og ekskludering av unge voksne og lavinntektshusholdninger fra sentrum. Flere aktører etterlyser en mer sosialt balansert

boligpolitikk, med vekt på rimelige boliger, stabilitet i bosituasjonen, flere boligosiale støtteordninger, samt bedre informasjon om støtteordninger for vanskeligstilte grupper.

3 Stedsbruk og stedsoppfatninger – Mysen som fysisk og sosialt rom

3.1 Introduksjon

Dette kapitlet fokuserer på stedskvaliteter og innbyggernes relasjoner til Mysen som et fysisk og et sosialt sted. Trivsel og stedsidentifikasjon er tett knyttet opp mot hvilke forestillinger innbyggerne har av et sted. Disse 'stedsbildene' kan være både individuelle og kollektive i karakter. Lokalbefolkningen og nærmiljøaktørers oppfatninger av Mysen kan knyttes både til fysiske stedskvaliteter, kulturelle aktiviteter, sosiale arenaer og møteplasser, samt personlige opplevelser og erfaringer med Mysen som sted. Oppfatninger av stedet kan knyttes til bestemte negative hendelser eller kvaliteter (f.eks. kriminalitet, utrygge byrom etc.), eller til positive opplevelser (f.eks. hyggelige nabolag, gode muligheter for samhandling, deltakelse i kulturelle arrangementer etc.) og er derfor avhengig av perspektivet og opplevelsene til 'den som ser'. Gjennom kartlegging av utvalgte innbygger- og nærmiljøaktørgruppers oppfatninger om stedskvaliteter ser vi nærmere på hvordan byen brukes av innbyggerne, hvilke fysiske steder og sosiale møteplasser som gir opphav til stedsidentitet. Med fokus på ulike områder av fysisk infrastruktur og sosiale tilbud belyser vi i hvilken grad ulike stedskvaliteter oppfattes som positive eller negative, og undersøker nærmere om muligheter og begrensninger for stedsbruk, for å styrke stedskvaliteter og å underbygge økt trivsel og velferd.

3.2 Kulturhistorisk identitet

Mysen har flere ulike kulturhistoriske kvaliteter som sammenlagt har bidratt til å forme stedet og innbyggernes identitet. Nedenfor gir vi et kort overblikk over hvordan det fysiske miljøet, næringsstruktur, kulturelle arrangementer, aktiviteter og demografiske endringer har bidratt til å forme Mysens kulturhistoriske identitet.

Med beliggenhet i landets største jordbrukskommune (237 869 dekar jordbruksareal), har Mysen lange tradisjoner innen jordbruk. Jordbruket i kommunen er hovedsakelig konsentrert innen kornproduksjon (82,8 %), men det produseres også grønnsaker, poteter og husdyrhold med produksjon av kjøtt og melkeprodukter. Jordbruk omfatter 4 % av kommunens sysselsetting og mange innbyggere i Mysen og omegn har familietilhørighet i flere generasjoner innen jordbruk, noe som har bidratt til å forme den kulturhistoriske identiteten til stedet. Skogsbruk utgjør også en større næringsvei og med 433 809 dekar produktiv skogareal utgjør Indre Østfold kommune den største skogkommunen i Østfold fylke¹¹.

¹¹ https://snl.no/Indre_Østfold.

Figur 9: 'Mysen på kornet'. Landbrukstradisjoner og kulturelt mangfold fremstilles i gatekunst. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Kommunen har en lang og variert næringslivshistorie innen industri, der treproduksjon- og bearbeiding, mekanisk industri og næringsmiddelindustri, utgjør noen av hovedområdene. Kommunen har flere hjørnesteinsbedrifter blant annet innen bær- og fruktpresseri, mel-, olje-, dyrefor-, sjokolade- og nøtteproduksjon, samt fjærfeslakteri og -foredlingsanlegg, mølle og kornsiloer. Kommunen har dessuten flere vannkraftverk og på grunn av høy utnyttelse av Glommas vannfall er Indre Østfold den største kraftkommune på Østlandet. 11 % av kommunens arbeidsplasser finner vi innen industri, og hvis kraft- og vannforsyning, samt bygg- og anleggsvirksomhet legges til, utgjør disse næringsårene sammenlagt 24 % av kommunens sysselsettingsandel¹² (ibid.). Den relativt høye graden av sysselsetting innen industri har medført at befolkningsgrupper med lavt utdannings- og inntektsnivå har flyttet til kommunen. Områdets industrihistorie har videre bidratt til å forme en tydelig arbeiderklasseidentitet i befolkningen. Flere industribedrifter, spesielt innen tungindustri, er imidlertid nedlagt, noe som har ført til økt arbeidsledighet.

Enkelte innbyggergrupper, ofte eldre generasjoner med lang familietilhørighet i Mysen og omegn, fremhever spesielt byens jordbrukshistorie og industrihistorie som formativ i innbyggernes kultur- og stedsidentitet. En eldre mann med flere generasjoners botid i

¹² https://snl.no/Indre_Østfold.

Mysen-omegn og virke innen gårdsdrift, opplever at det foreligger et tydelig kulturskille mellom innbyggere i Mysen som har opphav innen gårdsdrift og jordbruk, og innbyggere med familietilhørighet innen industri. Han opplever at det er lite kontakt på tvers av disse gruppene. Likeledes reflekterer en kommunalt ansatt kvinne, som jobber med forebyggende arbeid innen psykisk helse og avhengighet, om hvordan sosiale og økonomiske faktorer har påvirket området over tid. Hun beskriver Mysen som en tidligere 'rik landbrukskommune' med solide økonomiske rammer, men fremhever samtidig at store bedrifter i området, som ikke krever høy utdanning, har bidratt til å forme et arbeiderklasse miljø. Dette har skapt et tydelig sosialt skille mellom den gamle, ressurssterke bondestanden og nyere grupper med lavere utdanning og inntekt. Hun peker også på at arbeidsinnvandring og tilflytting fra Øst-Europa har preget områdets demografi og skoler og understreker at det gir utslag i lokalsamfunnets sosiale struktur der «sykefravær og utenforskap blant samfunnsgrupper som ikke er født og oppvokst her [i Norge] er større.»

En informant med virke innen et trossamfunn, som selv er innflytter til Mysen, opplever at det er et slags tredelt skille mellom innbyggerne i samhandlingsmønstre. Vedkommende karakteriserer disse gruppene som de med familiehistorie i flere generasjoner, innflyttere som enten pendler til arbeidsplasser utenfor Mysen eller som har relativt kort botid i byen og befolkningen med minoritetsbakgrunn som både kan ha kort eller lengre botid i Mysen. Informanten mener at førstnevnte gruppe har en tett tilhørighet til byen, tette familie- og vennenettverk, bruker byen aktivt og har god kjennskap til ulike steder og tilbud, mens innflyttere som pendler til andre steder for arbeid eller har bodd i Mysen i kort tid har liten tilhørighet til byen og stedet, samt liten kjennskap til tilbud og muligheter. Ifølge informanten gjelder det samme for innbyggergrupper med minoritetsbakgrunn, også etter lengre botid, og utdyper at inntrykket er at det foreligger lite kontakt på tvers av gruppene. Informanten opplever at hun gjennom sitt virke i trossamfunnet får lett kontakt med de som har familietilhørighet i Mysen, men at de to sistnevnte gruppene er mye vanskeligere «å nå frem til».

Mysen har et godt bevart bygningshistorisk kulturmiljø, og er et karaktertrekk ved byen som ofte utdypes av ulike befolkningsgrupper som gjeldende i å skape en trivelig 'småbyidyll'. Byen har videre en rekke ulike kulturelle arrangementer, rituelle tradisjoner og handelsstandsarrangementer som bidrar til å forankre samtidens stedsbruk og stedsidentifikasjon. Av disse kan det blant annet nevnes Bygdas dag, Mysen folkefest, 17. mai tog, sommerdager, matmarkeder, julegateåpning, flere julemarkeder (i sentrum og Høytorp fort), Damenes aften, Idrettsgallaen og næringslivsselskapet Mysenregionen, arrangerer sykkelritt og flere aktiviteter for barn. I tillegg avholdes det flere kultur- og friluftsansatte arrangementer som konserter og teater på Høytorp Fort.

Den årlige festivalen Momarkedet ble avholdt på Momarken travbane i 60 år, frem til 2010. Festivalen tiltrakk besøkende fra hele østlandsområdet, inkluderte opptredener av nasjonale og internasjonale artister og ble årlig filmatisert på NRK fjernsyn. Mange Myseninbyggere snakker varmt og nostalgisk om festivalen og reflekterer at den bidro til å forankre stedsstolthet. Flere lokale krefter har i de senere år jobbet for å gjenopplive kulturelle arrangementer på Momarken der blant annet festdager med tivoli og underholdning, og Mysen folkefest, har blitt avholdt.

Vår analyse peker på at i takt med Mysens økende multietniske befolkning så uttrykker flere med minoritetsbakgrunn at byen trenger flere arrangementer og rituelle samlinger som i større grad kan bidra til å gjenspeile det kulturelle mangfoldet i byen. Dette utdypes blant annet av en kvinnelig informant med kulturbakgrunn fra Midtøsten. Informanten uttrykker at innbyggere med minoritetskulturell bakgrunn i liten grad relaterer til Mysens kulturhistorie, men kan likevel finne tilhørighet til Mysen som sted gjennom deltakelse og inkludering i

samtidens kulturelle og rituelle arrangementer. Hun er opptatt av at det er viktig at minoritetsbefolkningen i Mysen respekterer norske verdier og tradisjoner, og tror at deltakelse i norske kulturelle og rituelle arrangementer kan bidra til å skape en bedre forståelse mellom ulike kulturer. Ifølge informanten kommer dette blant annet frem gjennom initiativer som julesamlinger, og andre aktiviteter som sikter på å bygge broer mellom ulike nasjonaliteter og kulturer, blant annet i kvinnegruppen i Mysen som hun selv er aktiv i:

«Vi må sette pris på norske verdier. Vi må sette pris på Norge. De [nordmenn] har gitt oss mat, de har gitt oss tak, de har tatt vare på oss» (informant i frivillig kvinnegruppe).

Informanten påpeker likevel at det krever en stor jobb for å bidra til at minoritetsbefolkningen ser nytten av å delta på kultur- og rituelle arrangementer som kan oppleves som veldig fremmede for mange:

«Den første julesamlingen jeg hadde, det var jo en jobb. Da var det en nasjonalitet som sto opp og sa at vi kommer ikke frivillig til julesamling».

En ungdomsarbeider i kommunen, som selv har minoritetskulturell bakgrunn, mener at Mysens bondepreg og -identitet er viktig å bevare. Samtidig fremhever hun at har Mysen blitt et stadig mer flerkulturelt samfunn og at dette bør synliggjøres mer i lokalsamfunnet.

«Det er skikkelig bondeland, det skal forbli bondeland, og jeg elsker det. Jeg tror også det er veldig viktig å speile litt av det [kulturelle] mangfoldet vi har i Mysen» (ungdomsarbeider).

3.3 Stedskvaliteter, stedsbruk og nærmiljøidentitet

Denne delen tar utgangspunkt i inndelingen av kategorier i metodeverktøyet, 'Stedskompasset'. Med inndeling i fysisk og sosial infrastruktur ser vi nærmere på hvordan innbyggerne forholder seg til ulike steder og sosiale møteplasser. Ved å fremheve ulike innbyggergruppers opplevde styrker og svakheter i nærmiljøet og deres bruk av og relasjoner til ulike steder, danner vi et kunnskapsgrunnlag til videre diskusjoner om målrettede og universelle tiltak for å fremme sosial bærekraft og inkludering.

3.3.1 Fysisk infrastruktur og byrom

Offentlig transport, trafikk og parkering

Et gjennomgående tema som mange innbyggergrupper er opptatt av er at manglende kollektivtransport- og parkeringsmuligheter hemmer bruken av bysentrum for innbyggerne som bor i forsteder eller på bygden. Tilsvarende påpeker flere som bor i sentrum at grunnet manglende kollektivtilbud føler de seg på mange måter 'fastlåst' i sentrum og uthever at bedre kollektivtilbud ville hjulpet på muligheten til å benytte rekreasjonsmuligheter utenfor sentrum og på muligheten til å besøke andre steder i kommunen og regionen. Flere innbyggere påpeker at i takt med utbygging av leilighetskomplekser i sentrum har innbyggerne i økende grad mistet tilgang til parkeringsplasser, samtidig som at kollektivtransporttilbudet ikke har blitt forbedret. Enkelte informanter utdypet at manglende parkeringsmuligheter og et «katastrofalt kollektivtilbud» har medført at de sjelden bruker oppholder seg i bysentrumet.

«Jeg tror at å ha nok parkeringsplasser kan løse mye av problematikken, så vi kan begynne å handle igjen i Mysen og bruke byen vår igjen. Det er

for vanskelig å finne parkeringsplasser og da blir veien kort å handle i Askim, Ski, Töcksfors [i Sverige], og på internett, og heller legge igjen pengene der. Det frykter jeg vil føre til at butikker legges ned i Mysen og at byen blir «tom, død og øde» (kvinne, 25 år).

Mange innbyggere påpeker at mangelen på parkeringsplasser har blitt mer prekær i takt med at økende antall pendlere, som benytter seg av tog, parkerer bilen sin i sentrum siden det er parkeringsavgifter i området rundt jernbanen, mens parkering ellers i sentrum er kostnadsfritt. Dette er blant annet poengtert av en uføretrygdet informant som uttrykker stor oppgitthet over parkeringssituasjonen.

«I Mysen har vi bygd opp noen høyblokker de siste åra og vi har vel mista 50 % av parkeringsplassene som vi hadde for godt. Med toget fikk vi egen pendlerparkering, men da må du betale for å stå og det gidder ikke folk, så de stjeler i stedet for parkeringsplassene til oss som bor her. Det har hendt at jeg har sittet på parkeringsplassen og ventet i opptil en time på at noen skal komme og flytte seg, sånn at jeg får parkert. De driter også i de områdene det er beboerparkering. Vi har også høyskolen for sykepleierstudenter hvor det er 40 sykepleierstudenter og på tre år skal det bli 120 elever som skal parkere her med hver sin bil. De er pendlere alle sammen, så da kommer det til å bli umulig med parkering i sentrum» (uføretrygdet informant).

Flere innbyggere som ikke disponerer egen bil er imidlertid kritiske til hvordan byutviklingen legger opp til privatbilisme som eneste reelle alternativ, og etterlyser kollektive transportalternativer som er tilgjengelige for alle, uansett betalingsevne. Mange innbyggere uthever trafikksituasjonen som negativ, særlig rundt skoler og sentrale gater. Frustrasjonen med kollektivtilbudet utgjør en stor kilde til frustrasjon blant store deler av befolkningen og setter sterkt preg på hverdagslivet til mange.

«Jeg går på skole i Askim, så uansett når vi slutter, må vi alltid vente minst en time på neste buss. Den er nesten alltid en halvtime forsinka i tillegg, så det blir nesten to timer i den og en halvtime å vente uansett når jeg skal hjem eller til skolen» (ungdom).

Gater, offentlige byrom og vedlikehold av bygningsmassen

Størsteparten av innbyggerne vi har vært i kontakt med opplever vedlikeholdet av gater og byrom som tilfredsstillende. Av positive kvaliteter utheves blant annet at gater og byrom oppleves som ryddige og rene, det er lite søppel på bakken, og flere påpeker at kommunen gjør en god jobb med beplantning av blomsterkasser og bed. En innbyggergruppe som skiller seg ut i denne sammenhengen er ungdom. Flere ungdom vi har vært i kontakt med har et langt mer kritisk perspektiv på vedlikehold av byrom, og mener at det er mye hærverk og ødeleggelser i det offentlige byrommet.

Figur 10: De fleste informantene vi har vært i kontakt med mener at Mysens byrom og gater er hyggelige og innbydende. Storgata, fotografi tatt fra Jernbanegata. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Flere innbyggere uttrykker videre at et hovedområde som gjør Mysen attraktiv er at byen har rikelig med grøntområder og beplantning. Enkelte informanter er imidlertid kritiske til endringer i tilgjengeligheten av byrom og grøntområder i takt med boligbygging i de senere år.

«Jeg synes ikke det er så veldig bra med grønt her. Jeg føler bare det blir mindre og mindre plass til å være ute. Det blir jo bygga nye hus overalt» (ungdom).

Et gjentakende tema i flere innbyggingsamtaler er imidlertid at de opplever mangler på vedlikeholdet av beplantning og blomsterbed i form av lusing. Flere trekker frem en frivillig lukegruppe, som ble startet sommeren 2025, som et svært positivt initiativ. Fra å være et midlertidig initiativ startet av et lite antall kvinner som så seg lei på manglende vedlikehold av beplantning, så har lukeinitiativet vokst i omfang og en avtale med Mysen Frivillighetssentral (som driftes av Kirkens Bymisjon) har blitt opprettet. Informanten mener at kommunen burde støtte opp om slike initiativer for å sikre kontinuitet av positive innbyggerinitiativ.

Selv om størsteparten av innbyggerne vi har vært i kontakt med uttrykker en overordnet tilfredshet med offentlige byrom påpeker flere imidlertid at enkelte offentlige rom har forbedringsområder som ville bidratt til økt bruk og stimulert større samhandling mellom ulike befolkningsgrupper.

Et byområde som ofte blir trukket frem som et bylivsfremmende område med forbedringsmuligheter, er *Mysen torg*. Torgplassen har en paviljong/bandstand, et lite antall lekeapparater, et asfaltert område, gressplen og et begrenset antall sitteplasser. Torgplassen har en funksjon som et samlingspunkt for bysentrumet, men har potensial til å brukes mer aktivt enn hva som er tilfellet i dag. Torget brukes til aktiviteter, kulturelle sammenkomster, samt lek og sosialisering i hverdagen, men flere innbyggere utdyper likevel at bruken av torgplassen til kulturelle aktiviteter og sammenkomster er for sporadisk og etterlyser mer jevnlig arrangementer og begivenheter på torget der markedsdager og kulturelle arrangementer blir fremhevet. Mysen torgs beliggenhet i umiddelbar nærhet til Kulturtorget og Festiviteten er positiv med tanke på å skape bruk på tvers av stedene. Torgets nærhet til overnevnte kulturinstitusjoner der Indre Østfold kulturskole ligger, gir en mulighet til å kunne skape synergier mellom kulturuttrykk og bybruk ved å bringe kulturelle forestillinger innen musikk, dans, teater og visuell kunst ut i byrommet ved å sette opp lavterskel, gratisforestillinger og utstillinger på torgplassen og paviljongen. Dette ville kunne bidra til mer liv i sentrum, forsterket stedsidentifikasjon, og vil samtidig kunne gi positive ringvirkninger for handelsstanden.

Figur 11: Mysen torg. Mange innbyggere ønsker flere arrangementer og kulturinnslag på torgplassen. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Utformingen av torgplassen har videre et forbedringspotensial og opprettelse av tydeligere soner ville kunne fremme bruken i de ulike områdene. Per i dag er det en glidende overgang mellom gressplenen, den asfalterte torgplassen og parkeringsområdet omkransende torget. Tydeligere seksjonering i form av økt beplantning mellom parkområdet og parkeringsområdet vil kunne bidra til et hyggeligere preg på torgplassen og grøntområdet og vil kunne skape et tryggere lekeområde for barn. Mysen torg kan med fordel utvide fasilitetene for å bidra til økt hverdagsbruk. Flere sitteområder; parkbenker, bord og stoler til piknikbruk, og flere lekeapparater vil kunne bidra til å gjøre Mysen torg til et midtpunkt i sentrum.

Figur 12: Mange uttrykker et ønske om flere sitteplasser, aktiviteter og mer beplantning på Mysen torg. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Negative inntrykk av bysentrumet sentrerer hovedsakelig på manglende vedlikehold av bygningsmassen i enkelte boområder. Spesielt blir dårlig vedlikehold av en del boliger i Folkenborgveien nevnt i den forbindelsen. Selv om hovedbestanddelen av boligmassen oppleves som innbydende og godt vedlikeholdt av de fleste informantene utheves enkelte boområder med høy grad av levekårsutfordringer som 'stusselige' og 'uverdige' på grunn av manglende vedlikehold av byggenes fasader. Også her uttrykker ungdommer vi har vært i kontakt med en kritisk tilnærming og er spesielt opptatt av at ungdomsskolen er preget av at mye maling flusser av og dårlig vedlikehold. Flere informanter, spesielt de som jobber med frivillig arbeid, understreker at her bør kommunen ta et ansvar, både ved bedre vedlikehold av kommunale boliger og å sette større press på private utleiere, for å motvirke vedvarende stigmatisering av enkelte boområder grunnet 'uakseptabelt vedlikehold' av bygninger. En politiansatt reflekterer at det fysiske miljøet i Mysen som preget av utfordringer i enkelte områder, spesielt i nærheten av sosialboliger og steder med historisk belastning. Informanten trekker også frem hvordan Mysens tilgjengelighet med tog gjør at visse typer aktivitet, som rushandel/rusbruk og kriminalitet, får fofeste i området rundt togstasjonen. Han understreker at disse fysiske faktorene kan ha en innvirkning på hvordan området oppleves av både beboere og naboer.

Bolig og byutvikling

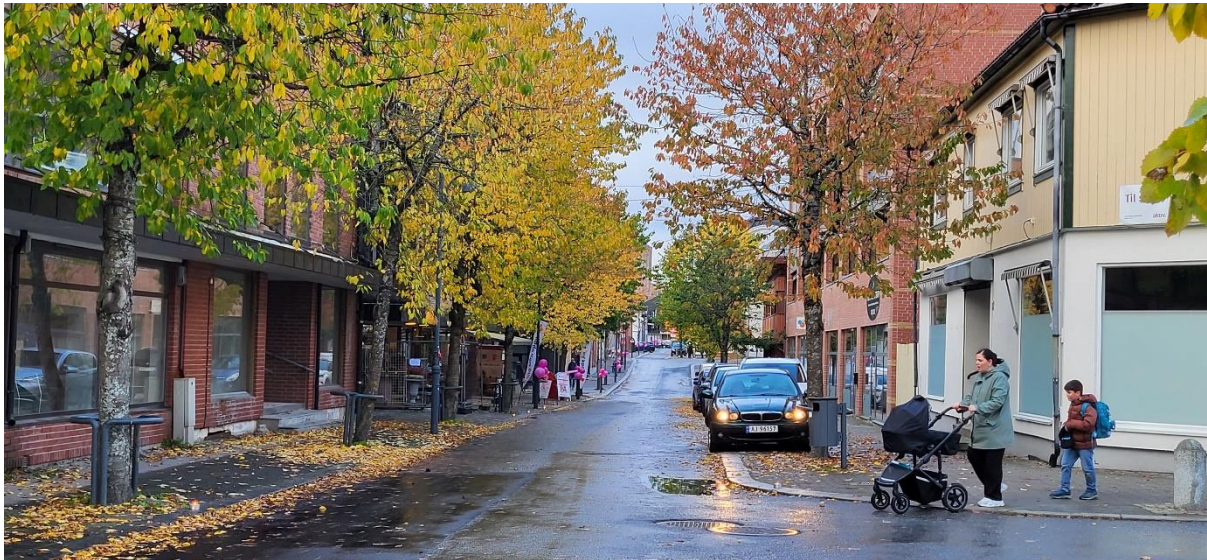
Flere informanter er opptatt av fortettingen av bysentrumet og hvordan dette påvirker byliv, stedsbruk og opplevelsen av Mysen bysentrum. En yngre informant mener at byfortettingen bidrar til å skape et mer urbant preg i byen og vil kunne tiltrekke mer liv i sentrum, noe hun ser på som positivt. Dette inntrykket er delt av en annen innbygger som fremhever at fortettingen vil kunne virke samlende på å gi Mysen en sterkere stedsidentitet:

«Mysen vil bli et naturlig sentrum etter hvert og det vil jo være med på å gjøre at man får mer og mer forhold til Mysen ... At alle får Mysen som sitt felles sentrum, og at det ikke bare er 'et sted'» (kvinne i 20-årene).

Dette utsagnet står i kontrast til refleksjonene til en mannlig innbygger som mener at Mysen har hatt en manglende helhetlig sentrumsutvikling som ikke tar høyde for at det skal være økonomisk mulig for lavtlønnede innbyggere å kunne bo i sentrum. Han er dessuten kritisk til

at kommunen ikke tar et sterkere grep for å kontrollere leieprisene slik at forretninger og lokalt næringsliv får bedre forutsetninger for å leie lokaler i bykjernen.

«De (kommunen) bør ha en systematisk plan for hvor det bygges og hva som bygges. Det er jo i en lang periode flytta mye bort fra det gamle sentrum og så bygger de jo stort her nå, men det er veldig mange butikker som sliter i sentrum. Nå er det jo dødt overalt her oppe [refererer til området rundt Storgata]» (mann i 60-årene).

Figur 13: Tomme lokaler og Damenes aften i David Blids gate. Flere informanter er bekymret for at byliv og handelsstanden flyttes vekk fra sentrumsgatene, men mange ser også håp i handelsstandens forsøk på å skape nytt liv i sentrum. Foto: Celine Motzfeldt Loades.

Dette inntrykket er delt med en representant for det kommunalt eide boligutviklingselskapet, Indre Østfold kommune. Han viser til boligutviklingen i Lillestrøm og Lørenskog hvor han mener at «utviklingen har gått for fort» og at stedene lider av «voksesmerter». Informanten er opptatt av å unngå at det samme skjer i Mysen og mener at det er svært viktig at byen fortetter med kvalitet.

«Vi må utvikle boliger som står seg over mange år og bygges med en kvalitet som fører til lave driftskostnader over tid. Og noe som er visuelt pent. Og så må de tilføre noe til byen, ikke bare for de som flytter inn i prosjektene» (informant i offentlig boligutviklingselskap).

Informanten hevder at det legges for lite arbeid i å utvikle prosjekter som «gir noe tilbake» til byen og som skaper bymessige kvaliteter som medfører liv i byen.

«Det er litt for typisk at man regulerer med en næringsetasje i første etasje som ingen har tro på kommer til å bli noen suksess, så det brukes veldig lite energi i mange prosjekter til å få kvaliteter i førsteetasjene. Det er det som skjer i førsteetasjene som gir mye av identiteten til bygården og gir noe tilbake til byen. Man bruker ofte mer tid på å klare å få flest mulig leiligheter inn i byggkroppen og veldig mye tid på programmering av det som skjer inne [i bygningene]. Men Mysen har ikke et marked for masse førsteetasjer med næringsliv. Det å drive sånn typisk

førsteetasjevirkosomhet blir mer og mer vanskelig» (informant i offentlig boligutviklingsselskap).

Flere informanter deler en bekymring over tendensen til å bygge for høyt og tett i sentrum, og etterspør at det i byfortettingen tas hensyn til at befolkningen trenger parkeringsplasser for å kunne bruke sentrum aktivt og at grøntområder og offentlige byrom ikke tilsidesettes i ønsket om å passe inn et stort antall boliger.

Et annet tema som påpekes av enkelte informanter er viktigheten av at «det hyggelige småbypreget» i bysentrumet bevares. Med dette utdypes blant annet at trehusbebyggelsen med klassiske fasader og en variasjon av farger skaper et hyggelig preg på byen som ikke bør erstattes med en stadig voksende boligmasse av leilighetskomplekser som er «grå, triste og tette».

«En av de beste tingene med Mysen er nettopp det at vi ikke jager etter å få et storbypreg med masse høye bygninger og blokker. Det er viktig at vi fortsetter å beholde det hyggelige småbypreget og passe på å bevare livet i sentrum med mange småbutikker og en levende handelsstand» (kvinne i 60-årene).

Figur 14: Gammelt og nytt. Tinghuset, sveitservilla og teglsteinshus viser ulike sider ved Mysens bygningshistorie. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Grøntstruktur, grøntområder og lekeområder

Mysens grøntområder oppleves av et stort antall informanter å utgjøre en viktig del av byens positive kvaliteter som også utgjør en kilde til trivsel. Et område som spesielt blir trukket frem er *Mysenelva*. Elva, som på folkemunne omtales som 'helsestien', er et aktivt brukt friluftsområde som benyttes av store deler av befolkningen og ulike aldersgrupper. Elva befinner seg i et lite kupert området med opparbeidete stier og god belysning og er derfor lett tilgjengelig for ulike befolkningsgrupper.

Høytorp fort og det omliggende naturområde er et aktivt brukt natur- og kulturminneområde for dagsutflukter, tur- og skigåing og arrangementer. Selv om området ligger et stykke utenfor sentrum og på et høydedrag utheves stedet som et viktig trivselselement ved å bo i Mysen. Flere informanter etterlyser imidlertid bedre kollektivtransportmuligheter mellom sentrum og til fortet.

Selv om størsteparten av informantene vi har vært i kontakt med opplever at Mysen som helhet har et innbydende 'grønt preg', så vedkjenner en del at de sjelden bruker grøntområdene i sentrum aktivt. For mange utgjør parkområdene en kvalitativ berikelse som gjennomfartsåre mellom ulike områder i byen. Motivasjonen til å oppholde seg i lengre tid i parkområdene blir likevel vurdert som noe manglende for en del. Hovedforklaringer til dette som fremheves er blant annet at det er lite å gjøre i parkene, at parkområdene brukes av enkelte grupper som kan oppleves ekskluderende for andre grupper og at enkelte parkområder gir negative assosiasjoner på grunn av hendelser, hærverk og kriminell aktivitet, og derfor oppleves som utrygge for enkelte.

Måsan aktivitetspark er et av områdene som hyppigst blir trukket fram i samtaler med lokalbefolkningen. Parken er en populær møteplass, særlig for ungdom, og ligger sentralt plassert i nærheten av to skoler, Mysen bysenter og flere idrettshaller. I parken finnes det en skatepark, sandvolleyballbaner, basketballområde, en scene, et par sitteområder og enkelte lekeapparater.

«Jeg trives veldig godt i Mysen, men det er så utrolig lite å gjøre for unge her, så jeg og vennene mine reiser mye til andre steder som Oslo og ellers i Østfold. Men Måsan er kjempefin! Der er det masse liv, spesielt om sommeren» (informant i 20-årene).

Figur 15: Måsan aktivitetspark. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Mange innbyggere utdyper at selv om parken har flere positive aktivitetstilbud for ungdom blir Måsan ofte oppfattet som et negativt sted av en del innbyggere. Dette har blant annet sammenheng med flere hendelser, hærverk, narkotikabruk og -handel som har funnet sted i parken og har bidratt til å skape en del frykt omkring å ferdes i parken til visse tider på døgnet. Flere kvinnelige informanter med minoritetsbakgrunn uttrykker at de ikke ønsker at sine barn skal oppholde seg i Måsan aktivitetspark da de er under inntrykket at det foregår mye kriminell aktivitet der og er bekymret for at sine barn skal havne i «feil ungdomsmiljøer». En politiansatt er opptatt av å snu dette stedsbildet og mener at det burde snakkes positivt om Måsan slik at flere tør å ta den i bruk. Informanten påpeker at i all hovedsak er ungdomsmiljøet i Mysen trygt og godt.

«Det blir fort slik at når vi omtaler det [Måsan] som negativt så får ingen lov til å være der lenger. Det er en dårlig effekt som kan komme av det» (politiansatt).

Samtidig påpeker informanten at innbyggernes opplevelser av steder som negative bør tas seriøst og at konkrete tiltak bør igangsettes for å forbedre forholdene på stedet.

«Etter at vi hadde HKH- (Hurtig kartlegging og handling)- undersøkelsen [av ungdomsmiljøet] så var det spesielt i Mysen rundt togstasjonen og Måsan skatepark som pekte seg negativt ut. Med tanke på rus, vold og trusler» (politiansatt).

Flere informanter påpeker at selv om byen i sin helhet oppleves av de fleste som trygg, kan enkelte steder kan oppleves som utrygge på grunn av oppførselen til et mindretall av ungdommer som skaper utrygghet gjennom vold, trusler eller rusbruk. En ungdomsleder utdyper at det er viktig å anerkjenne at ungdom generelt ønsker å bidra positivt til nærmiljøet og setter pris på å bli inkludert og respektert. Informanten påpeker imidlertid at enkelte områder i Mysen oppleves som utrygge for både ungdom og voksne og det er behov for mer aktivitet og tilrettelegging for å gjøre disse områdene mer inkluderende. Han understreker at dette ofte er et mindretall som skaper utrygghet, men at slike episoder kan påvirke hvordan nærmiljøet oppfattes. Videre beskriver han en utfordring med at voksne ofte unngår å ta kontakt eller gripe inn når de ser ungdom som oppfører seg uheldig, noe som kan bidra til en følelse av avstand mellom generasjonene. Informanten trekker frem behovet for flere voksenaktiviteter og tilstedeværelse rundt steder som Måsan aktivitetspark for å skape trygghet og redusere avstanden mellom voksne og ungdom. Videre peker han på en mangel på voksenengasjement og tilstedeværelse i det offentlige rom, noe som kan føre til en følelse av avstand mellom generasjonene. Flere informanter forteller om episoder der voksne unngår å gripe inn eller ta kontakt med ungdommer, selv i situasjoner som kunne vært løst med enkel dialog. Dette kan forsterke en opplevelse av isolasjon og manglende fellesskap.

En annen ungdomsarbeider vi har intervjuet er opptatt av Måsan som et sted med godt potensiale, men som er preget av rusbruk og støy som gjør det mindre attraktivt å være der for barnefamilier. Flere innbyggere understreker at selv om Mysen har flere grøntområder og parker, så er det et underskudd på lekeapparater for barn. Etterspørselen etter et lekeområde for barnefamilier i Måsanparken fremheves av flere informanter som en mulighet til å bidra til positive endringer i området som oppleves som noe utrygt av flere. Blant annet nevner flere nærmiljøaktører at ved å plassere lekeapparater i Måsanparken vil en kunne tiltrekke flere barnefamilier til å bruke parken aktivt og dermed skape en bredere intergenerasjonell blanding og tryggere forhold ved at voksne er tilstedeværende i parken.

Figur 16: Måsan aktivitetspark brukes aktivt av både barn og ungdom, men flere informanter ønsker tilstedeværelse av trygge voksne og flere lekeapparater i parken. Foto: Indre Østfold kommune fotoarkiv.

I tillegg understreker enkelte nærmiljøaktører at flere aktivitetsområder for barnefamilier å oppholde seg vil kunne ha en positiv, integrerende effekt på de delene av minoritetsbefolkningen som på mange måter befinner seg på sidelinjen av lokalsamfunnet og sjelden møter andre innbyggere utover familien. Dette inntrykket deles av en kvinne med kulturbakgrunn fra Midtøsten, som flyttet fra Askim til Mysen for noen år siden. Hun mener at det er langt flere lekeplasser med apparater for barn i Askim i forhold til i Mysen og forteller at hun per i dag stort sett bare oppholder seg hjemme bortsett fra når hun skal hente eller bringe barna sine til skolen. Informanten understreker at flere lekeapparater i parkene ville hjulpet for å kunne ta i bruk Mysen mer og for å møte andre barnefamilier.

3.3.2 Sosiale møteplasser

I forhold til byens størrelse har Mysen et relativt stort antall steder og sosiale møteplasser som er tilknyttet til organiserte eller tilrettelagte aktiviteter. Det foreligger likevel en del misnøye med begrensninger i antall dager tilbudene er tilgjengelige og hvorvidt finansieringen vil medføre utfordringer i å sikre kontinuitet i tilbudene. I tillegg utdyper et stort antall informanter at aktivitetene ikke alltid favner bredt og derfor ikke når ut til enkelte grupper. Nedenfor presenterer vi en oversikt over ulike sosiale tilbud og møteplasser i Mysen, og ulike nærmiljøaktører og innbyggers perspektiver på hva disse tilbudene oppfyller for ulike grupper i Mysen-samfunnet, hva som mangler og hvilke områder som kan forbedres med tilbudene. Det er viktig å bemerke at listen over sosiale tilbud og møteplasser ikke er uttømmende.

Møteplasser for å motvirke utenforskap blant voksne

Mysen har flere målrettede tilbud for innbyggere som står utenfor arbeid og for folk som har behov for sosiale møteplasser eller arbeidstrening med formål om å skape tilhørighet og sosial kontakt. Kirkens Bymisjon driver Mysen frivilligsentral og tilbyr en rekke tilbud til ulike befolkningsgrupper, blant annet kafé og møteplass, ulike aktiviteter for barn og unge, et lavterskel aktivitetstilbud for innbyggere som er uføre og har falt utenfor arbeidslivet, samt et samskappingsprosjekt med Indre Østfold kommune, hvor en miljøarbeider jobber tett inn mot rus og psykiske helseutfordringer. I tillegg har organisasjonen inngått en intensjonsavtale med Områdeløftet i Mysen med et prosjekt rettet mot ungdom som skal settes i gang høsten 2025.

En leder innenfor det psykiske helsetilbudet trekker frem *Mestringshuset* som et positivt og mye brukt sted i Mysen. Dette lavterskeltilbudet gir innbyggerne mulighet til å oppsøke hjelp, delta i aktiviteter og bygge fellesskap. Mestringshuset samarbeider med Bymisjonen og tilbyr blant annet musikkinstrumenter og samtaler med ansatte.

Kafé Innom og Folk Kulturkafé er driftet av Mysen kulturkompani og er begge basert på frivillig innsats. Folk Kulturkafé ble startet opp i 2017 og er hovedsakelig rettet mot voksne. Stedet tilbyr ulike aktiviteter (to kvelder i uken), deriblant live musikk, open jam, quiz, eldrecafé, allsang og strikkecafé. Kafé Innom ligger i Mysen innbyggertorg og ble opprettet i 2022 som en kafé på dagtid. Kaféen avholder gratiskonsert av og til, samt quiz to ganger i måneden. Kaféen er spesielt populært som sosial møteplass blant eldre. Mysen kulturkompani har avtale med blant annet NAV, attføringsbedrifter og immigrasjonssenter om at personer i arbeidsutprøving, mottakere av uføretrygd/AAP, språkopplæring får jobberfaring i kafeen. Rundt ti personer jobber frivillig i kaféen til enhver tid.

«Vi har mennesker som har kommet til oss, som har hatt selvtillit helt på bånd, og som du ser har vokst [på å jobbe i kaféen]. Det er kjempesint å kunne bidra med noe som du ser en tydelig positiv endring. Det er det sosiale som er det viktige der. Uansett hvem vi er, både gjestene og vi. Det er jo det som er betalinga, som jeg sier – å snakke med andre og knytte bånd som vi ikke har hatt før» (informant i Mysen kulturkompani).

Flere innbyggere trekker frem Kafé Innom som et eksempel på en positiv stedskvalitet i Mysen som bør forsterkes. Dette utdypes blant annet av en leder av et arbeidsmarkedstiltak som understreker hvor viktig cafeen er som sosial møteplass hvor en følelse av mestring og fellesskap skapes, stadig som personer som står utenfor arbeid får verdifull arbeidstrening og språkopplæring. Kaféen brukes aktivt som sosial møteplass av innbyggere og deltakere i introduksjonsprogrammet. Flere frivillige på kaféen som vi har vært i kontakt med reflekterer over hvordan frivillig arbeid på kaféen har vært en stor hjelp i å motarbeide depresjoner og sosial vegring.

«Jeg kom hit i fjor og valget var jo det at jeg ikke ville være hjemme. Var redd for å havne der jeg var før [med rusbruk]. Det var slik at jeg slet med sosial angst og så begynte jeg å være her, og det hjalp meg veldig mye å komme meg ut. Hadde jeg ikke vært på dette stedet, hadde jeg bare vært hjemme» (uføretrygdet innbygger).

Flere frivillige på kaféen påpeker dessuten at det å kunne bidra inn i nærsamfunnet oppleves som meningsfylt og letter på følelsen av å motta NAV-stønader.

«Det hjelper å ikke bare sitte hjemme og føle noe. Man får penger fra NAV, men det er jo ikke det man vil. Men å kunne bidra på en eller annen måte, det gjør i hvert fall noe med meg» (innbygger i AAP ordning).

Møteplasser for voksne med minoritetsbakgrunn

Mysen har en stor andel innbyggere med minoritetsbakgrunn der mange lever med dårlige levekår og står utenfor arbeid. En del kvinner med minoritetsbakgrunn er i tillegg aleneforsørgere og sliter med å følge opp sine barn i skole- og fritidsaktiviteter. Mange av minoritetskvinnene har begrensede sosiale kontaktpunkter utenfor hjemmene sine og lever i utenforskap. Kommunen opplever at det ofte er vanskelig å fange opp sårbare grupper i minoritetsbefolkningen da de i liten grad deltar i sosiale arenaer, medvirkningsopplegg. Både i NAV og flere frivillige nærmiljøaktører har søkelyset på å skape tiltak og inkluderende møteplasser for minoritetskvinner stått høyt de senere årene.

En leder for et arbeidsmarkedstiltak rettet mot kvinner beskriver levekårsutfordringer som en viktig del av konteksten for arbeidet med *Jobbsjansen*. Dette er et tiltak rettet mot kvinner med innvandrerbakgrunn som hverken er i utdanning eller jobb, og som har vært lenge utenfor arbeidslivet. Hun trekker frem at Mysen har en overvekt av innvandrere og andre grupper som sliter med vedvarende lavinntekt, lav språkprogresjon og mangel på tilknytning til arbeidslivet.

«Vi ser jo at det er en [utfordring] med del deltakere på voksenopplæringa som gjennomførte introduksjonsprogram for kanskje fem-seks år tilbake i tid og som har blitt værende her på skolen. Det er en overvekt av denne gruppen i Mysen» (leder arbeidsmarkedstiltak).

Informanten understreker at det er vanskelig å «fange opp» særlig innvandrerkvinner som har vært lenge utenfor både arbeid og utdanning, og som ofte går under radaren til NAV og andre kommunale instanser. Samtidig peker hun på at det finnes et etablert samarbeid mellom ulike tjenester i Mysen, som voksenopplæringen, migrasjonscenteret og helhetskoordinatorer, som kan bidra til å identifisere og støtte sårbare grupper. Selv om utfordringene er tydelige, understreker hun at det finnes et sterkt engasjement blant lokale aktører for å forbedre situasjonen, og at det er stor interesse for å utvikle tiltak som kan bidra til å løfte levekårene i Mysen. Informanten mener at det mangler nok lavterskeltilbud som kan engasjere gruppene som det ordinære hjelpeapparatet klarer å fange opp. Hun mener at lavterskeltilbud som åpen barnehage vil gi lokalsamfunnet et stort løft. Informanten mener slike tiltak kan styrke fellesskapet og gi kvinner en mulighet til å bli bedre kjent med lokalsamfunnet og kommunens tjenester.

En informant i en frivillig kvinnegruppe, trekker tilsvarende frem at det er mange kvinner med innvandringsbakgrunn som sliter med fattigdom, isolasjon og manglende møteplasser. Dette er noe av bakteppet til opprettelsen av Indre Østfold kvinnegruppe. Informanten reflekterer at mangel på trygge møteplasser og arenaer som er spesifikt tilrettelagt for kvinner, kan bidra til lav deltakelse i nærmiljøet. Negative holdninger fra enkelte ektemenn kan også være en barriere for kvinner som ønsker å delta i aktiviteter. Hun utdyper at svømmetrening i regi av kvinnegruppen har vært utfordrende å gjennomføre på grunn av kulturelle og praktiske barrierer, som motstand fra ektemenn eller familiemedlemmer, tidspress og logistikken rundt barnepass. Intervjuobjektet deler hvordan hun har jobbet aktivt for å overbevise både kvinnene selv og deres ektemenn om viktigheten av svømmeferdigheter, ikke bare for kvinnene selv, men også for sikkerheten til barna deres. Gjennom disse samtalene har flere kvinner blitt med på svømmekurs, og det har gitt dem en følelse av mestring og økt trygghet.

Informanten fremhever kvinnegruppen som en viktig arena for kvinner i Mysen, der de kan møtes, bygge nettverk og delta i aktiviteter. Hun har inntrykk av at slike nettverk, med muligheter for jevnlig treff, bidrar til å skape et fellesskap for kvinner fra ulike nasjonaliteter, noe som har bidratt til å bygge broer mellom ulike kulturer. Intervjuobjektet understreker at slike initiativer er viktige for å skape et bedre nærmiljø og styrke fellesskapet blant innbyggerne.

«Nå er alle nasjonalitetene [i kvinnegruppa] blitt venn med hverandre. Så nå ser jeg ikke bare to kurdere [som er sammen]. Jeg ser faktisk en arab og en kurd som har skapt et vennskap og får større nettverk. Den siste samlingen vi hadde, var Eid-feiring. Jeg hadde 115 damer der. Og da måtte jeg si til dem at jeg har ikke mer plass i lokalet. Neste år må vi bare ha et større sted» (informant fra frivillig kvinnegruppe).

Informanten fremhever viktigheten av å ha arenaer kun for damer, da blandede arenaer ofte fører til at kvinner ikke deltar. Dette er nødvendig for å bygge tillit og gi kvinner muligheten til å delta aktivt i samfunnet.

«Når det er kvinner, så kommer det mer kvinner. Men om vi har et sted for bare menn og kvinner, så blir det sånn ... da går vi ikke. Da gidder vi ikke. Da er det bare mannfolka som kommer. Så arenaer for kvinner er veldig viktig» (informant fra frivillig kvinnegruppe).

Dette inntrykket blir også fremhevet av en informant i en humanitær organisasjon som understreker at arenaer og aktiviteter der kvinner med minoritetsbakgrunn kan samles uten menn til stede har en positiv integrerende effekt på å forbedre deres norskkunnskaper og tilknytning i nærsamfunnet. For to år siden startet Røde Kors opp et ukentlig treff for kvinner med minoritetsbakgrunn der kvinnene er engasjert i syng tre ganger i måneden og den fjerde gangen består av uformell samling med prat og utvalgte temaer, der kvinnene står for å velge hvilke temaer de skal snakke om. Ifølge informanten så får kvinnene som deltar i gruppen liten mulighet til å praktisere norsk i hverdagslivet der deres menn er til stede og mange har uttrykt at de ikke kjenner til noen andre sosiale arenaer utover syttreffet. Informanten observerer imidlertid at kvinnene tør å praktisere sine norskkunnskaper aktivt når de samles på syttreffet og påpeker at trygge og stimulerende sosiale arenaer for minoritetskvinner er ekstremt verdifulle i et integreringsperspektiv.

«Her kommer det kvinner fra ulike verdensdeler, både Europa, Asia og Afrika. De er veldig gode på å ta seg av hverandre uansett hvor du kommer fra. Og de er flinke til å oversette og hjelpe hverandre med å forstå. En del kvinner som kommer fra samme land, men som har ulike dialekter, kommuniserer også på norsk for at de skal forstå hverandre. Hvis de opplever vanskelige ting i livene sine så støtter de hverandre veldig. Det hender jeg får beskjed at i dag kommer de ikke, for eksempel fordi en av de har mista mammaen sin eller mannen har blitt lagt inn på sykehus. Og da sier de at de må komme og hjelpe til, lage mat og trøste. Så de er veldig til å stille opp for hverandre og der har vi nordmenn mista noe» (informant i humanitær organisasjon).

Flere kvinner med minoritetsbakgrunn som vi har vært i kontakt med uttrykker at de i liten grad bruker byen aktivt og oppholder seg mest i sine egne hjem. Flere utdyper at sosiale samlingspunkter for kvinner med minoritetsbakgrunn har hjulpet dem ut av depresjoner og ensomhet, og har spilt en stor rolle i å bidra med å dyrke en fellesskapsfølelse mellom kvinnene. En kvinne med bakgrunn fra et land i Midtøsten, som deltar jevnlig på syttreffet,

reflekterer at overgangen ved å flytte fra en større by i Norge til Mysen, der hun ikke hadde noen sosiale kontaktpunkter, medførte kraftige depresjoner den første tiden.

«Vi flyttet hit fordi mannen min fikk jobb her. Så jeg kom hit, kjente ingen og fikk depresjoner. Jeg likte meg ikke her og hadde lyst til å flytte. Men den første gangen jeg kom hit [Røde Kors sytreff] da ble jeg så glad. Da så jeg mange [i min situasjon]. Nå vil ikke flytte og jeg trives veldig godt»
(muslimsk kvinne).

En hovedutfordring blant mange i sårbare grupper, som lavinntektsfamilier og flyktninger, er mangelen på kjennskap til tilbudene som eksisterer i byen. Dette kan blant annet skyldes mangel på informasjon og riktig markedsføring av tilbudene, språk- og kulturelle barrierer. I tillegg er det for mange en høy terskel for å delta i aktiviteter og møteplasser grunnet økonomiske utfordringer, hverdagslogistiske hensyn og restriksjoner i familiesituasjonen. Mangel på oversikt over hva som finnes av tilbud og steder i Mysen blir uttrykt av flere informanter vi har vært i kontakt med, også fra tilflyttere, som både er av minoritets- og majoritetsbakgrunn. Dette inntrykket blir blant annet utdypet av en etnisk norsk informant som flyttet til Mysen for noen år siden. Hun uttrykker at det finnes mye, mye 'taus kunnskap' om hvor ulike steder og ting og at bedre skilting og tilgjengelig skriftlig informasjon ville hjulpet tilflyttere med å skape et nettverk og ta i bruk mulighetene i byen langt raskere. Det kan virke som om kommunen til en viss grad tatt innover behovet for tydeligere kommunisering av steder av da det har blitt oppført skilting over ulike sosiale og fysiske steder i nyere tid.

En kvinne med minoritetsbakgrunn som har bodd i Norge i trettifem år opplever Mysen som et hyggelig sted å bo, men påpeker at det foreligger en del utfordringer med integrering og kontakt på tvers av ulike befolkningsgrupper. Ifølge informanten så går denne utfordringen begge veier, der hun opplever at mange miljøer med minoritetsbakgrunn gjør lite for å opprette aktiv kontakt med majoritetsbefolkningen. Informanten utdyper at siden hun har bodd i Norge halve livet sitt vil det være feil å definere seg selv etter sin kulturelle bakgrunn fra sitt opprinnelige hjemland i Midtøsten. Gjennom sin jobb som helsearbeider, og i privatlivet, har hun kontakt med et stort spekter av ulike befolkningsgrupper, men beskriver dette som utypisk blant minoritetsbefolkningen i Mysen.

«Jeg har kontakt med alle nivåer i det norske samfunnet, fra de rike til de fattige, fra de høytutdannede til de som er 'normale mennesker'. Og jeg har kontakt med både utenlandske og norske miljø. Ikke bare fra Midtøsten, men også fra Øst-Europa, Vest-Europa og Amerika. Og så har jeg også kontakt med noen fra forskjellige religioner» (kvinne i 70-årene).

Informanten understreker at hun føler sterkest tilhørighet til det norske samfunn fremfor sitt opprinnelige hjemland og mener det er relatert til hennes opplevelse av at nordmenn respekterer grensesetting for hva som forventes av personer og at samfunnet verdsetter transparente forhold. Likevel er det enkelte ting som hun opplever som utfordrende i det norske samfunnet. Som aleneforsørger i mange år for barna sine ble hun nødt til å bruke ekstra innsats på å bygge sosiale nettverk i nærsamfunnet og har gjentakende invitert til middager og sosiale sammenkomster med innbyggere av både minoritets- og majoritetsbakgrunn.

«Gjennom mine opplevelser i alle årene jeg har bodd her har jeg invitert mange norske hjem til meg. Men det en bare ensidig, ikke gjensidig»
(kvinne i 70-årene).

Informanten uttrykker at det er tydelige forskjell i gjestfrihetsnormer, der hun opplever mer medfølelse, gjestfrihet og resiprositet blant store deler av minoritetsbefolkningen. Til tross for hyggelige relasjoner i hverdagsmøter mellom minoritets- og majoritetsbefolkningen mener hun at aktiv brobygging mellom folk med ulike kulturbakgrunner må til for å «smelte isen». Informanten er med i en frivillig kvinnegruppe hvor hovedsakelig personer med muslimsk bakgrunn deltar. Hun og flere deltakere i kvinnegruppen har nylig startet en dialog med annen kvinnegruppe med hovedsakelig etnisk norske deltakere. Ønsket hennes er at de kan skape felles møtepunkter og aktiviteter sammen.

«Jeg ønsker mer aktiviteter mellom det norske samfunn og utlendinger. Jeg drømmer om å få til en fest, for eksempel på torget. En internasjonal fest med masse forskjellige typer dans og mat. Det hadde vært fint å få til flere aktiviteter sammen for å integrere og 'smelte isen'. Både for å lære litt mer om norsk kultur og for at norske også lære om andre kulturer. For vi kan ikke bare tenke 'jeg' og 'dere'. Når jeg snakker med norske, snakker jeg ikke om 'jeg' og 'dere', men jeg snakker om 'vi'. Men andre utlendinger, de sier 'vi' og 'dere'. Jeg har tilbrakt 35 år i Norge, det er halvparten av mitt liv. Jeg kan ikke betrakte meg som utenlandsk» (kvinne i 70-årene).

Møteplasser for barn og ungdom innen idretten

Fra vår kartlegging og kontakt med ulike befolkningsgrupper i Mysen så utpeker enkelte områder seg som aktuelle innsatsområder for å bidra til økt stedsbruk og styrket nærmiljøidentitet på tvers av samfunnsgrupper. I våre intervjuer med både nærmiljøaktører og innbyggere ellers fremheves behovet for trygge steder å oppholde seg for ungdom.

En politiansatt trekker frem både positive og negative sider ved nærmiljøet i Mysen. På den positive siden fremhever han et generelt godt ungdomsmiljø og relativt lav kriminalitet. På den negative siden peker han på utfordringer i enkelte belastede områder, som sosialboliger, der rus, psykiatri og vold kan skape utrygghet. Likevel påpeker informanten at opphopningen av sosiale problemer i sentrum ikke løses av spredningen av sosialboliger alene, så lenge det er et vedvarende problem at barnefamilier og ungdommer i Mysen ofte mangler aktiviteter og trygge møteplasser, noe som kan føre til at mange ungdommer 'henger i sentrum' uten noe meningsfullt å gjøre. Dette peker, ifølge informanten, på et behov for bedre tilrettelegging av fritidstilbud.

En frivillig fra idretten trekker frem at idretten og frivilligheten gir barn og unge en viktig arena for fellesskap og utvikling, og at det finnes mange ulike aktivitetstilbud som kan bidra til et positivt nærmiljø. Han beskriver hvordan levekårene blant barn og unge i Mysen har endret seg over tid, og hvordan dette har påvirket idrettsmiljøet. Han forteller at da han selv var ung, opplevdes idretten som en mer likestilt arena der alle, uavhengig av bakgrunn, hadde like forutsetninger for å delta. I dag ser informanten en økt grad av økonomiske og sosiale forskjeller blant deltakerne, noe som skaper utfordringer for inkludering. Han nevner at det nå er større behov for å jobbe aktivt for å sikre at alle barn og unge har mulighet til å delta, uavhengig av økonomi, særlig fordi noen familier ikke har råd til utstyr eller treningsavgifter. Ifølge informanten har idrettsmiljøet blitt en viktig arena for å møte utfordringer knyttet til utenforskap, sinne og aggresjon blant enkelte ungdommer, der idretten fungerer som en positiv motvekt til de negative miljøene de ellers kunne blitt rekruttert til. Informanten beskriver en økning i problematiske ungdomsmiljøer de siste årene, der gjengdannelse, vold og rusbruk har blitt mer fremtredende. Han gir eksempler på hvordan ungdomsgjenger, inkludert jenter, har forstyrret treninger og skapt utrygghet i idrettshallen, ofte under påvirkning av rus. Informanten påpeker at har vært episoder der ungdom har ranet andre unge på gata, og det kreves vakthold for å sikre trygge omgivelser under visse aktiviteter.

Informanten fremhever idrettsanleggene og området rundt Mysenhallen som et viktig samlingspunkt for barn, unge og familier og ser på idrett som en nøkkel til å bygge fellesskap og inkludering. Informanten er dessuten optimistisk på at utviklingen av et nytt idrettsanlegg på grusbanen, som inkluderer basketbaner, løpebaner og fotballbaner vil utgjøre en viktig investering i nærmiljøet. Han understreker at prosjektet gjennomføres uten direkte støtte fra kommunen, ved hjelp av tippemidler, momsrefusjoner og andre støtteordninger med et budsjett på 15,6 mill. Prosjektet er rettet mot å gi barn og unge bedre muligheter til å delta i fysisk aktivitet og gjøre området til en viktig møteplass.

Informanten påpeker hvordan Mysen-samfunnet har gjennomgått betydelige endringer over tid. Han beskriver hvordan Mysen tidligere var et mer homogent samfunn, der idretten fungerte som en arena hvor alle var likestilte, uavhengig av bakgrunn eller sosial status. Dette har, ifølge informanten, endret seg i takt med at Mysen har blitt et mer flerkulturelt samfunn, noe som har ført til større ulikheter og nye dynamikker i samfunnet, blant annet i hvordan barn og unge samhandler i idrettsmiljøet. Han er opptatt av at det den flerkulturelle dynamikken i nærsamfunnet gir behov for nye tilnærminger for å bygge fellesskap og styrke inkludering.

«Jeg kom inn [i vervet] som en voksen person uten noe stor kunnskap om det flerkulturelle samfunnet. Jeg skulle ta en rolle som en leder og jeg begynte å se hvilke følelser som var i sving hos unge gutter. Det var utrolig stor takknemlighet i ene øyeblikket, og samtidig veldig aggresjon i andre øyeblikket» (frivillig i idretten).

Selv om sosio-økonomiske skiller i Mysen-samfunnet har forplantet seg gjennom historien, så har idretten, ifølge informanten, alltid hatt en samlende effekt til tross for familiebakgrunnen til deltakerne. Han mener imidlertid at idretten trenger en mye mer tilpasset tilnærming til inkludering i dag.

«Da jeg var ung og spilte fotball, så var det slik at når vi kom inn i fotballgarderoben, så var alle «like». Vi hadde omtrent samme utgangspunkt. Det er mange unge asylsøkere som vi jobber aktivt med i fotballgruppa i dag og den gangen [da jeg startet i jobben] hadde vi et stort flyktningsmottak. Med de utfordringene som de for så vidt hadde med seg... det kom unge gutter som hadde vokst opp i krig. Vi begynte å se de konfliktfylte tingene. Vi begynte å se at det oppsto større forskjeller mellom personer. Så vi begynte å se at vi måtte jobbe med miljøet på en helt annen måte enn det jeg var vant til og måtte tenke annerledes. Vi måtte jobbe med hver enkelt gutt» (frivillig i idretten).

En ansatt i Kirkens bymisjon trekker likeledes frem *idrettshallen* som et positivt og mye brukt sted av ungdom i Mysen. Han beskriver hvordan åpen hall på onsdager har blitt en viktig møteplass for barn og ungdom med ulike bakgrunner og interesser der anslagsvis 20 barn og ungdom deltar ukentlig. Han nevner også hvordan slike steder bidrar til fysisk aktivitet og sosial integrasjon. Han ser det som en styrke at disse aktivitetene er uformelle og tilpasset ungdommenes egne premisser, noe som gjør dem attraktive og inkluderende.

Vanskeligheter med å dekke utgifter forbundet med fritidsaktiviteter bekymrer flere økonomisk vanskeligstilte informanter. En uføretrygdet kvinne utdyper at med begrenset betalingsevne blir mange fritidsaktiviteter for dyrt for husholdet.

«Det [er vanskelig for] ungene som ikke har rike foreldre. Sånn som min stesønn. Siden jeg er uføretrygda kan han ikke gå på alt for vi har jo ikke

råd til alt i lomma. Det koster jo 2000 kroner bare for fotballen og så [kommer] andre ting i tillegg [utstyr]. Det er dumt at det må være så dyrt for de unge» (uføretrygdet innbygger).

Informanten i Kirkens bymisjon fremhever at behovet for tilbud som Skattkammeret, som tilbyr gratis utlån av sport- og fritidsutstyr, er stort, og at dette gjelder både familier i økonomiske vanskeligheter og middelklassen, som merker presset fra økte levekostnader. Dette illustrerer, ifølge informanten, at økonomiske utfordringer berører bredere deler av befolkningen. Han peker også på ungdommer som verken deltar i organiserte aktiviteter eller trekkes mot kriminelle miljøer, men som befinner seg i en sårbar posisjon med mye ustrukturert fritid. Han ser på tilbudene som en viktig ressurs for å hindre utenforskap og bidra til inkludering. Samtidig ser han hvordan manglende oppfølging hjemmefra og økonomisk stress gir utfordringer som må adresseres mer helhetlig.

Et gjennomgående tema i samtaler med innbygger- og aktørgrupper er at det foreligger større utfordringer med finne de rette kanalene til «å nå ut» til foreldrene av barn og unge med minoritetsbakgrunn. Flere informanter nevner at det er stor grunn til å anta at mange første generasjonsinnvandrere i stor grad lever «på sidelinjen» av Mysen-samfunnet, i utenforskap, på grunn av manglende norskkunnskaper, kulturforståelse og innsikt i sosiale praktiser og forventninger («hva som er vanlig å gjøre eller ikke å gjøre»). Disse aspektene gjør terskelen for å delta aktivt inn i aktiviteter høyere og bidrar også til at barn og unge med minoritetsbakgrunn kan oppleve det som vanskeligere å delta eller navigere i fritidstilbud da foreldrene deres «ikke stiller opp» på samme måte som andre foreldre gjør. En lærer i videregående skole understreker at det foreligger et uforløst potensial i å skape arenaer som aktivt inkluderer barn og deres foreldre inn i samme aktiviteter. Hun fremhever at i den senere tid har enkelte idrettsforeninger fokusert nettopp på dette og anser disse som svært positive tiltak som bør videreutvikles i flere sammenhenger:

«Dette er noe som jobbes aktivt med innen idretten hvor tiltak for å inkludere foreldrene til barn og unge i idrettsaktiviteter har vært under søkelyset i senere år. Idrettsforeningene ønsker å få med foreldrene inn i idretten, for eksempel som kioskvakter - som en slags integreringsplattform» (lærer i videregående skole).

Ungdomstilbud utenom idretten

Det ser ut til å være en bred enighet om at møteplasser til barn og ungdom er relativt godt dekket innen idretten. Flere informanter understreker imidlertid at en betydelig del av ungdomsmiljøet i Mysen ikke er involvert i organisert idrett eller er interessert i sport for øvrig. Mange nærmiljøaktører utdyper at det er spesielt viktig å nå ut til disse gruppene og bidra til å skape meningsfulle aktiviteter og stimulere til «sunne» sosiale relasjoner for å motvirke at de «faller utenfor». Flere ungdom mener at det ikke er nok fritidstilbud og møtesteder utenfor organisert idrett.

«De fleste møteplassene er laget for personer som er litt eldre. Fordi Mysen også setter en stor pris på de gamle personene. Det er ikke masse møtesteder som parker eller det samme som er laget for ungdommer. UKH er bare åpent tre dager i uka» (ungdom).

Nedenfor diskuterer vi hvilke lavterskel tilbud og møteplasser som finnes for ungdom i Mysen og belyser enkelte utfordringer og behov disse møter med hensyn til integreringsmuligheter, målrettet innsats, koordinering, finansiering og trygghet.

I Storgaten ligger flere institusjoner under fellesnavnet, *Kulturtorget*, som tilbyr et mangfold av aktiviteter til ulike samfunnsgrupper. Kulturtorget er driftet av kommunen og huser blant annet *Mysen bibliotek og innbyggertorg*. I tillegg til å tilby bibliotekstjenester, å avholde foredrag og seminarer rettet mot befolkningen, tilbyr også *Mysen bibliotek og innbyggertorg* aktiviteter og arrangementer som er spesielt rettet mot barn og ungdom. *Ungdomshuset Mysen* ligger i kjelleren på Kulturtorget. Tilbudet er kommunalt finansiert og har et tilbud til ungdom mellom 13-18 på onsdager, torsdager og fredager. En ungdomsarbeider vi intervjuet fremhever at ungdomshuset utgjør en arena der det er en god blanding av ungdommer fra ulike bakgrunner som bruker ungdomshuset, noe som skaper en inkluderende atmosfære.

Flere informanter påpeker at e-sportarenaen som ligger i Mysen innbyggertorg og bibliotek utgjør en viktig rolle i å forsøke å utjevne ulikheter og skape mestringsarenaer for barn og unge som ellers har begrensede muligheter økonomisk og i forhold til bosituasjon. Ifølge en biblioteksansatt, har de anslagsvis 7200 besøkende på et skoleår, hvis en også inkluderer andre gamingarrangementer som avholdes. Informanten fremhever at tilbudet er spesielt viktig for de som ikke har tilgang til gamingutstyr hjemme. Arenaen brukes aktivt som en møteplass og mestringsarena, hvor barn og ungdom kan delta i aktiviteter og oppleve fellesskap. På enkelte dager har arenaen også matservering, noe som har kommet i stand med tanke på barn som har mangel på mat hjemme. Mange familier med dårlig økonomi og flyktningbakgrunn bor i sentrumsnære leiligheter, der trangboddhet er en vanlig utfordring. Derfor blir offentlige tilbud som e-sportarenaen en viktig arena for barn som ikke har tilgang til gamingutstyr eller lignende hjemme.

Det nevnes også at biblioteket er et sted som benyttes mye, spesielt av barn som trenger et oppholdssted etter skoletid.

«Biblioteket har et mandat med å utjevne ulikheter i samfunnet. Det vi gjør, da, er at vi får til målgrupper som egentlig er barn i alle aldre ... for å tilby mestringsaktivitet gjennom gaming og andre ting» (biblioteksansatt).

Mangelen på møteplasser der både barn og foreldre kan delta sammen fremheves av flere informanter. En leder innenfor det psykiske helsetilbudet understreker at dette svekker muligheten for å bygge sosiale nettverk i nærmiljøet. Hun antyder at det er behov for arenaer der foreldre og barn kan møtes og delta i aktiviteter på en uformell og inkluderende måte, noe som kan styrke fellesskapet og redusere utenforskap.

En biblioteksansatt etterlyser også lengre åpningstider og flere dager med aktiviteter, inkludert i helgene, for å møte ungdommenes behov bedre. Han mener at dette kan bidra til å redusere uønsket atferd som hærverk og skape et mer inkluderende miljø. Han peker på at ungdommene har få alternativer for steder å være, spesielt på kveldstid og i helgene, noe som kan føre til at de samler seg på steder som ikke nødvendigvis er tilrettelagt for dem. Dette skaper også utfordringer som hærverk og uønsket oppførsel. Dette betyr også at det er behov for ekstra bemanning.

«Det blir for tilfeldig i forhold til bruk, og det blir for lite. Så skal vi nå sammenhengen og få effektene direkte inn mot den gruppa ... så må vi ha [utvida] åpning. Vi har ikke hatt alvorlig hærverk de siste årene av ungdom. Vi har opplevd knuste vinduer, brustein gjennom vinduer og sånne ting ... Men det var en av de tingene som gjorde at vi måtte øke bemanning» (biblioteksansatt).

Flere informanter utdyper at det er et betydelig problem for barn og unge som vokser opp i vedvarende fattigdom at de ofte går sultne og ikke får nok mat hjemmefra. Derfor har til

eksempel e-sportarenaen skapt et utstrakt samarbeid med andre nærmiljøaktører, som Sanitetsforeningen og Frivillighetssentralen.

«[Vi har] frivillige voksne til stede både for å lage mat, så vi føler at vi er på god vei til å lage et prosjekt som fungerer godt forebyggende i samfunnet» (bibliotekansatt).

Røde Kors avholder videre et gratis, rusfritt tilbud til ungdommer over 13 år hver lørdag. Arrangementet, som heter *Treffpunkt*, er finansiert med midler fra Røde Kors hovedorganisasjon, og tilbyr blant annet gratis mat og drikke, samt musikk, biljard, shuffleboard, bordtennis og PlayStation, til ungdommen. Tilbudet ble opprettet høsten 2024, og har på relativt kort tid blitt et populært tilbud som, ifølge informanten, tiltrekker en jevn gruppe på mellom 12-20, og noen ganger helt opp mot 30 ungdom. Finansieringen til prosjektet har imidlertid blitt halvert fra opprinnelig budsjett, noe som påvirker om tilbudet kan videreføres.

«Istedenfor å reke gatelangs, så kan de [ungdommen] komme på huset her og henge. For oss som driver frivillig arbeid, så ser vi begrensninger med budsjettet vi har. Vi får noe midler via Røde Kors, men markedet har jo endra seg, så man merker man får mindre og mindre midler. Og da betyr det at vi nå står i fare for å måtte avslutte tilbudet. Og vi mener at hvis kommunen ønsker at vi som frivillige skal drive sånt tilbud, så må de komme på plass med noen midler» (frivillig aktør).

Informanten er bekymret for at uten at *Treffpunkt* videreføres vil det skape en betydelig mangel i ungdomstilbud de under 18 år som ikke er med i organiserte fritidsaktiviteter og idrett. Foruten det kommunale tilbudet, *Ungdomshuset Mysen*, som er åpen onsdag- fredag, er *Treffpunkt*, ifølge informanten, det eneste alternativet for ungdom på lørdager. Informanten påpeker at ungdommen som kommer jevnlig på *Treffpunkt* ikke har bakgrunn fra familier innenfor noen utpreget sosio-økonomisk bakgrunn, men tilbudet fanger i stor grad opp en relativt stor gruppe ungdom som ikke er med på organisert idrett. Videre understreker han at:

«Det vi ser, er at veldig mange av de som kommer hit på lørdagene henger gjerne på senteret ellers i uka. Dette er jo en kategori ungdom som er nysgjerrige og lar seg lett lede ut på «det dårlige sporet». Det er generelt ungdom med atferdsvansker [som kommer på tilbudet]. Lett påvirkelige, er i en brytningsfase på at de skal være store og tøffe, så er de egentlig ikke det, men de tør ikke å vise det overfor andre. Vi har jo litt utfordringer med håndtering og ikke minst at de må ha en forståelse av hva dette tilbudet egentlig er for, så det hender det går noen kule varmt» (frivillig aktør).

Figur 17: Ikke ønsket? Mange ungdom oppholder seg på kjøpesenteret i mangelen på sosiale møteplasser. Foto: Celine Motzfeldt Loades

Informanten nevner at det lett kan bli en stigmatisering rundt ungdomstilbud hvor det foreligger en del adferdsutfordringer i ungdomsmiljøet, men er opptatt av at tilbudet skal være bredt tilgjengelig for alle ungdom, uavhengig av familiebakgrunn og familienes inntektsnivå. Han har et inntrykk av at noen foreldre unngår å sende sine ungdommer til Treffpunkt på grunn av at de ikke ønsker at barna sine skal ha kontakt med ungdomsmiljøer med adferdsutfordringer.

«Noen tilbakemeldinger vi har fått, er at noen ikke kommer [til Treffpunkt] fordi det er litt utfordrende ungdom der. Jeg tror ikke det er barna eller ungdommen sjøl som velger, jeg tror det er foreldrene» (frivillig aktør).

En informant som jobber i en ideell organisasjon, mener at kommunen bør sette større fokus på å nå «de som faller utenfor». Informanten mener likevel at det å skape nye møteplasser eller aktivitetstilbud for ungdom ikke nødvendigvis løses av flere tilbud hvis tilbudene ikke «treffer riktig».

«Vi har masse [tilbud] for ungdommene - skateparker, ungdomshus, flere møteplasser for ungdom, men jeg tror vi må tenke annerledes. Vi må prøve å finne ut hvordan vi skal nå de ungdommene som ikke benytter seg av tilbudene vi allerede har. Hva trenger de, og hva ønsker de? Og så må vi lytte, og de må få lov til å spille en større rolle inn i utviklingen av bybildet. Det er den gruppa som ofte klassifiseres som de som ruser seg, er voldelige, kriminelle, dropper ut av skole. Jeg tror ikke nødvendigvis vi trenger en haug av flere møteplasser for ungdom sånn som per i dag. Vi trenger å tenke helt nytt for en gruppe som vi ikke klarer å nå» (informant i ideell organisasjon).

Tvers over gaten fra Innbyggertorget, ligger den kommunale kulturinstitusjonen, *Festiviteten*, som huser en flerbrukssal med scene og kino. I tillegg til en rekke offentlige arrangementer Festiviteten leies ut til arrangement, kurs, foredrag, teater og konserter. *Indre Østfold kulturskole* har undervisningslokaler i syv områder i kommunen, blant annet i Mysen der alle undervisningen foregår på Festiviteten eller Innbyggertorget. Kulturskolen avholder kurs innen teater, musikal og undervisning innen en rekke musikkinstrumenter.

Figur 18: Innbyggertorget - et levende sosialt møtepunkt for innbyggerne. Foto: Celine Motzfeldt Loades

En ungdomsarbeider understreker at det foreligger et stort potensial i å skape synergier mellom eksisterende kulturinstitusjoner som Festiviteten, kinoen og biblioteket, og foreslår at bedre samarbeid mellom disse kan forsterke stedets kvaliteter. Dette kan danne et slags 'kulturkvarter' der ressursene og aktivitetene koordineres for å skape en mer helhetlig opplevelse for innbyggerne. Dette inkluderer muligheten for å bruke scenen på Festiviteten til ungdomsarrangementer som musikk- og kunstproduksjoner, noe som kan synliggjøre ungdommenes kreative bidrag til lokalsamfunnet. Kinoen nevnes også som en arena som allerede tilbyr ungdomskino til rabatterte priser, men som kan utvides med mer målrettede tiltak for å inkludere flere ungdommer. Hun mener et slikt samarbeid ville bidra til å bygge broer mellom ulike deler av lokalsamfunnet og skape en sterkere kulturidentitet i Mysen. I tillegg er hun opptatt av å «synliggjøre hva ungdommene kan tilby Mysen, ikke bare hva det er de trenger.»

Flere nærmiljøaktører er opptatt av at det også er viktig å tilrettelegge bedre for sosiale arenaer for de over 18 år. En rådgiver i skolen påpeker at på grunn av manglende arbeids- og studietilbud i Mysen er det mange som flytter vekk fra byen. Informanten mener det er visse begrensninger for hva en by på størrelse med Mysen kan skape av arbeidsplasser og sosiale arenaer, men hun ser muligheter i å kunne skape kombinerte arenaer som kan tilby arbeidsmuligheter for ungdom og skape stimulerende sosiale arenaer.

«Fordi Mysen er så liten så er det vanskelig for ungdom som vokser opp her. Det er så få arbeidsplasser og det er så mange ungdommer som ønsker å jobbe. Vi trenger et sted hvor både ungdommen kunne ha jobbet og kunne hatt noen aktiviteter, om det var bowling eller noe annet liknende. Ting som gjør dem aktive og gir de et sted å henge, uten at det er en

ungdomsklubb. For jeg opplever at når de [ungdommen] er 18 år, så drar de ikke til en ungdomsklubb» (rådgiver i skolen).

Samlende møteplasser for hele befolkningen

Etterspørselen etter flere lavterskel arenaer og møteplasser som kan virke samlende og bidra til bredere interaksjon og integrering mellom ulike samfunnsgrupper, aldersgrupper og folk med ulike kulturbakgrunner er gjentakende uttrykt som et savn i vår kontakt med et bredt spekter av Myseninbyggere. En del voksne innbyggere som har bodd i Mysen i mange år snakker varmt om hvordan de opplevde at byen hadde et mer yrende uteliv tidligere, der den populære restauranten og utestedet, Valdisholm (på folkemunne, Valdis), blir fremhevet som byens 'trekkplaster' som, ifølge flere informanter, bidro til stedsstolthet og at det var 'gøy å bo i Mysen'.

«Folk kom med buss fra Oslo til Valdis og det sto folk i kø i et kvartal rundt hjørnet. Det var veldig bra og jeg vanka der. Det var det konserter hver helg og du hadde jo de gamle kjente 80-talls konsertene» (mannlig innbygger).

Også Momarkens samlende effekt og fotavtrykk på stedsidentifikasjon blir utdypet av flere.

«Det er viktig å satse bredt, så det [tilbudene] er for alle og ikke noen følelser seg ekskludert. Det var mer liv, da [refererer til 90-tallet- tidlig 2000-tallet]. Alt begynte å gå [forsvinne] med Momarken, tror jeg. Jeg savner Momarken!» (mannlig innbygger).

Mange ungdom over 18 år og voksne innbyggere påpeker at det i dag er en stor mangel på sosiale arenaer, i form av uteliv, for befolkningen. Dette medfører at mange reiser til andre steder i Østfold eller Oslo-regionen for å oppsøke utelivet der. Flere nevner at det er et par restauranter i Mysen som tilbyr god mat, men siden det er såpass få spisesteder er det vanskelig å få plass. Dette peker på, ifølge enkelte informanter at behovet for spise- og drikkesteder er stort.

«Mysen mangler gode møtepunkter! Vi trenger for eksempel en pub i byen. Det er mange som liker fotball i Mysen. En pub som viser fotballkamper tror jeg ville være veldig populært» (mann i 50-årene).

Utover ønsker om sosiale møteplasser tilknyttet uteliv viser våre undersøkelser at det er et stort lokalt engasjement for samlende møteplasser tilknyttet rekreasjonsmuligheter og folkehelseaspekt. To fremtredende eksempler på slike arenaer som gjentakende blir nevnt i innbyggerintervjuer er ønsket om et *folkebad* og en *bypark*. Begge forslagene vil, ifølge flere informanter, kunne bidra til å skape synergier mellom ulike utfordringsområder i nærsamfunnet. Spesielt blir sammenhengene mellom folkehelseproblematikk, trygghet og muligheter til å skape felles aktiviteter og tettere kontakt på tvers av ulike kulturgrupper og generasjonsgrupper utpekt som sammenflettete nedslagsfelt i disse forslagene. Flere påpeker at møteplasser som benyttes av på tvers av generasjoner vil kunne ha en positiv effekt på å skape økt trygghet ved at 'trygge voksne' er til stede.

Folkebad

Det har lenge pågått diskusjoner om å etablere et folkebad i Mysen. I 2017 innførte daværende Eidsberg kommune eiendomsskatt med formål om at opparbeidet egenkapital fra eiendomsskatten skal brukes til investeringer og styrket vedlikehold i kommunen. I 2018 ble det daværende, Festivitetens bad, lagt ned grunnet utfordringer med vedlikehold og konstruksjonsrisiko, samt for høye driftskostnader. Ifølge flere informanter har ønsket om et folkebad stått høyt i store deler av befolkningen etter nedleggelsen. Det foreligger uttrykte forventninger fra enkelte om at eiendomsskatten skal benyttes til å etablere et nytt folkebad. I 2021 vedtok kommunen å utrede muligheten for å etablere et nytt folkebad¹. Det kommunale boligselskapet, Indre Østfold eiendom, har videre laget en mulighetsstudie om etableringen av et folkebad. Folkebadforslaget er imidlertid fortsatt uavklart, skaper friksjon og interessemotsetninger lokalt, og har møtt en del motstand av enkelte aktører. Det mangler dessuten bred politisk enighet om forslaget. Høye driftskostnader blir utpekt som en utfordring og flere aktører fremmer en bekymring for at et kostandene til et nytt folkebad vil gå på bekostning av andre vedlikeholdsområder og kommunale investeringer, spesielt med tanke på kommunens utfordringer innen levekår og velferds kostnader.

Vår analyse peker på at det foreligger mange sterke følelser forbundet med en eventuell etablering av et folkebad. Flere av informantene uttrykker en kombinasjon av håp, forventninger, frustrasjon og opplevelse av brutte løfter. Samtidig påpeker enkelte at det eksisterer en viss manglende forståelse i befolkningen for kompleksiteten i kommunens driftskostnader og uttrykker at ulike hensyn til innsatsområder, og blandete forventninger fra befolkningen i forhold til bruk av fondsmidlene, bidrar til at folkebadsaken har blitt et konfliktfylt område. Også eiendomsutviklere viser skepsis til gjennomførbarheten av folkebadforslaget og påpeker at svært høye kostnader i både etablering og drift vil gjøre det ulønnsomt for eiendomsutviklere og kommunen.

«Det er lokale krefter som er i sving for å prøve å få det til. Det har dukket opp i mange tiår, faktisk. Jeg har tatt litt avstand fra det. Mange vil at vi skal prøve å realisere det og det er også noen som sier «hva hvis dere får en tomt gratis mot at dere bygger et basseng og får bygge leiligheter oppå? Det må da være lukrativt». Men det er ikke det, for å bygge et basseng vil koste mye mer enn å bygge et ordinært boligprosjekt» (eiendomsutvikler).

Innbyggere som fremmer folkebadforslaget betrakter etableringen av et nytt folkebad som et viktig ledd i forebyggende folkehelsearbeid ved å oppmuntre til helsefremmende fysisk aktivitet. I tillegg hevder flere at et folkebad dessuten vil kunne oppfylle et ønske om en samlende sosial møteplass for lokalbefolkningen ved å tilby et lavterskeltilbud som kan brukes på tvers av generasjoner og ulike befolkningsgrupper. Flere sivilsamfunnsaktører er opptatt av at et folkebad vil kunne bidra til å øke nødvendige svømmeferdigheter, spesielt blant minoritetsbefolkningen.

En kvinnelig informant utdyper at et folkebad vil kunne medbringe en god trivsels- og helsemessig effekt for hele befolkningen:

«Jeg lyst til å poengtere viktigheten av et folkebad i byen! Dette hadde kommet alle innbyggere til gode, også de som kommer dårlig ut på levekårsundersøkelsen. Svømmedyktighet er livreddende, og svømming og lek er helsefremmende – hele livet!» (kvinne i 50-årene).

Enkelte innbyggere som besitter bil uttrykker at Østfoldbadet i Askim dekker allerede behovet for befolkningen. Det har også blitt påpekt at en nedgradert og rimeligere alternativ i form av et mindre skolebasseng, er en mulig løsning slik at opparbeidete midler fra eiendomsskattfondet heller kan benyttes til andre målrettede satsningsområder. Flere informanter som ikke disponerer bil utdyper imidlertid at selv om Østfoldbadet er fint dekker det likevel ikke behovet til Mysens befolkning siden kollektivtransporttilbudet er begrenset og avstanden til Askim til tider kan medføre utfordringer i hverdagslogistikk.

«Det er for langt til at jeg kan bare sende barna mine til Askim alene. Jeg har ikke bil og kollektivtilbudet finnes nesten ikke, så vi får sjelden dratt til svømmehallen. Jeg har heller ikke mulighet til å alltid kunne bli med barna. Hvis vi hadde hatt et folkebad i Mysen kunne barna gå der selv. Og det ville være et mye bedre sted for barna enn å bare være ute i gata» (kvinne med minoritetsbakgrunn).

Flere informanter påpeker at helsefordelene ved å investere i et lokalt folkebad og sosial møteplass for hele befolkningen bør veie tungt i kommunens beslutninger. Mange mener at selv om at anlegg- og driftskostnadene forbundet med et folkebad er belastende for kommuneøkonomien så vil det kunne bidra til langsiktige gevinster i form av bedret folkehelse, trivsel og som en nærmiljøskapende arena.

Bypark

Nord for Mysen kapell tett opp mot sentrum er det et jorde på 13,4 daa avsatt til park i kommuneplanen (PA2). I 2024 ble det avholdt et folkemøte om byparken der 70 innbyggere deltok og senere samme år ble Byparkstiftelsen, Venner av Mysen bypark, stiftet. Kommunen eier jordet og kan derfor lettere kontrollere hvordan det skal brukes, men vil formodentlig måtte påse at parken realiseres som en del av utviklingen av resten av området.

Det foreligger en del interessekonflikter og ulike visjoner i forhold til videre utvikling av området. Arealet ligger ved siden av et nyetablert boligblokkfelt og en del aktører innen næringsliv og eiendomsutvikling anser det som en mulighet til å videreutvikle området for boliger og næringsliv. Til kontrast fremmer flere nærmiljøaktører at nettopp på grunn av økt boligbygging i de senere år så er behovet for bevaring og opparbeiding av grøntstruktur viktig i ett folkehelse og trivselsperspektiv.

En kvinnelig innbygger som er aktiv i byparkstiftelsen anser formålet med å etablere en bypark i Mysen som todelt. Informanten fremlegger at byparken kan oppfylle en viktig funksjon i et folkehelse- og integreringsperspektiv. I tillegg vil byparken kunne gi byen et ordentlig kvalitetsmessig 'stedsløft' for byen som vil kunne komme hele befolkningen til gode.

«Vi ønsker å lage et rom i Mysen by hvor alle er velkomne og ønsker at det skal bli et 'løft' for Mysen som småby. På sikt kan kanskje parken hjelpe byen ved at den er så fin at man ønsker å reise til Mysen for å besøke den. Den skal ikke bare være noe innbyggerne kan være stolte av å bruke, men kan kanskje også hjelpe næringsliv ved at man tiltrekker seg andre utenfra også. Vi har en ambisjon om at hvis vi først skal lage en park, så skal den være skikkelig fin og på en måte være et smykke for Mysen - noe som ikke fins i Østfold og som skiller seg ut markant» (frivillig i Byparkstiftelsen).

Forskning viser at samfunnsgrupper med innvandrerbakgrunn har betydelig lavere deltagelse i friluftslivsaktiviteter enn majoritetsbefolkningen (Ali og Czapka, 2016). Bevaring og økt tilgang til grøntområder i bysentrum er derfor viktige argumenter for å fremme helse, trivsel og inkludering. Dette argumentet står også sentralt for informanten i Byparkstiftelsen som påpeker at både i et folkehelse – og integreringsperspektiv er det viktig å anerkjenne at mange av Mysens innbyggere med andre kulturbakgrunner ikke nødvendigvis bruker uteområder på samme måten som mange i majoritetsbefolkningen, som «har bodd i området lenge», gjør. Hun påpeker at byparken har potensial til å skape nye møteplasser blant innbyggere med minoritetsbakgrunn der pikniktradisjonen er mye sterkere. Ifølge informanten kan byparken bidra til å skape en slags «Mysen storstue» som er tuftet på og videreutvikler forankringene i stedets lokalhistorie og i bruksmangfoldet av uteområder blant byens innbyggergrupper.

I tillegg ser hun et stort behov for grøntområder for eldre siden mange eldre velger å flytte fra hus med egen hage til sentrale leiligheter uten direkte tilgang til grøntområder. Potensialet for parken til å innfri mangefasetterte funksjoner for både læring, lek, naturutforskning og arrangementsavholding understrekes videre av informanten:

«Vi har en del i parkforslaget som skal være en dyrkningssone. Vi håper å få til et lite drivhus knytta til parken som skal være en plass hvor man kan møtes og dyrke, på tvers av generasjoner og etnisitet. Kanskje man kan koble på skoler og barnehager også, hvor man kan komme og ha fester hvor man høster og lager mat sammen. Vi tenker også å ha område med naturelementer. Barn har masse fantasi og de klarer å finne leken bare de har noe å bryne seg på av naturlig materiale for det finnes det ikke så mye av i Indre Østfold» (frivillig i Byparkstiftelsen).

Ikke alle innbyggerne er like positive til byparkforslaget og reflekterer blant annet at «byen har da nok grøntområder allerede» eller «det er viktigere å satse på boliger på et så sentralt sted». En gjentakende bekymring ytret i forbindelse med byparkforslaget er hvorvidt etableringen av parken vil medføre store kommunale kostnader og derfor gå utover andre velferdsgoder til befolkningen. En informant innen en frivillig organisasjon som jobber tett med vanskeligstilte ungdom mener at mange ungdom er ikke interessert i å opphold seg i parker med mindre det er tilrettelagte aktivitetsmuligheter der. Han ser likevel et potensial i byparkforslaget og understreker at:

«Den kategorien av ungdom som vi har her, er ikke interessert i en park. Det går mer på oss voksne og eldre generasjon, rett og slett. Ungdommer er ikke interessert i det, da må det være noe de skal gjøre i den parken. Da måtte det vært en park med et svømmebasseng som åpner på sommeren, som kan være skøytebane på vinteren. Du har Østfoldbadet, men da må man ta toget til Askim eller så er de [ungdommene] avhengige av å bli kjørt og henta. Men med et basseng midt i den parken, hvor de da kunne ligge og sole seg og kunne hatt det morsomt i vann, da tror jeg de ville blitt tiltrukket dit. Det er jo ganske stort område, så det er jo mulig» (informant i frivillig organisasjon).

Stedstilhørighet og opplevelse av trygghet

De fleste innbyggere vi har vært i kontakt med uttrykker at de opplever Mysen som en trygg by. Av våre informantgrupper utgjør voksne innbyggere med majoritetsbakgrunn gruppen som uttrykker størst grad av trygghetsfølelse. De fleste informantene vi har vært i kontakt

med viser bekymringer i forhold til utfordringer med rusmiljø blant voksne, og utfordringer i enkelte ungdomsmiljø der blant annet kriminelle hendelser, narkotikabruk og -salg, hærverk og slåsskamper forekommer i enkelte byområder, deriblant ved togstasjonen og Måsan aktivitetspark. Samtidig utdypes flertallet at de likevel opplever Mysen som langt tryggere enn enkelte andre større byer i Østfold og i Oslo-regionen og anser byen som et godt oppvekststed for barn og unge. En del voksne innbyggere utdypes at selv om de er kjent med utfordringene, så berører det i liten grad egen opplevelse da som oftest oppholder seg hjemme om kvelden eller unngår å bevege seg i de mest utsatte områdene når det er mørkt.

En kommuneansatt som jobber tett på ungdom beskriver imidlertid en økt forekomst av utfordringer knyttet til rus, hærverk, stjeling og utagerende atferd blant enkelte ungdomsgrupper. Hun beskriver hvordan dette har ført til en økning i grupperinger som skaper utrygghet.

«Vi har hatt våre utfordringer med ungdommer som driver med rus. Som hærverk, stjeling rett foran ansiktet på oss, utagerende atferd. Jeg ble nylig truet om å bli knivstukket av en veldig vanskeligstilt ungdom. Det er litt skummelt»
(ungdomsarbeider).

Av våre informantgrupper er det størst variasjon i opplevelsen av trygghet blant voksne med minoritetsbakgrunn. Spesielt blant minoritetskvinner med barn er opplevelsen av utrygghet stor blant enkelte og det foreligger en del bekymringer for at barna deres kan havne i 'feil miljøer'. Ifølge en rådgiver i skolen så finnes det en del mistillit til systemet blant minoritetsbefolkningen.

«Det går mer på en nervøsitet eller mistillit til systemet enn på kvaliteten i byen som folk er nervøse på. Foreldre er ikke redde for at barna er ute [i byen], men de er heller redde for at de [ungdommene] kan havne i feil miljø på kvelden når de er ute. Her må vi passe oss [for å stigmatisere]... jeg har ikke inntrykk av at de [minoritetsbefolkningen] ser på det som en 'skummel by', men heller snarere at folk flytter fra byer som er 'skumle' til Mysen fordi det er et ganske rolig og lite sted» (rådgiver i skolen).

Basert på målbare data over kriminalstatistikk, så skiller Mysen seg i liten grad ut fra flere andre byer på Østlandet, ifølge en informant i politiet. Fortellinger om voldshendelser, utrygge steder og grupper eller individer en bør unngå å ha kontakt med, forplanter seg imidlertid i fortellinger og forestillinger om nærmiljøet. Dette kan skape frykt blant enkelte samfunnsgrupper og medføre stedsbruksendringer som har potensial til å forsterke utenforskap og svekket sosial integrering av ulike samfunnsgrupper.

Gjennom samtaler med flere kvinner med minoritetsbakgrunn ser vi at enkelte vurderer trygghetsaspektet som svært viktig og setter derfor i gang strategier og begrensninger på deres barns fritidsaktiviteter og bevegelse. Dette utdypes blant annet av en tobarnsmor med bakgrunn fra et land i Midtøsten som forteller at hennes tenåringsbarn ikke lenger får lov til å delta på ungdomsklubben og *Treffpunkt* på Røde Kors grunnet bekymringer for sin sønns trygghet.

«Egentlig er det ikke bra miljø her. Det skjer mye, mye her. Egentlig går barna mine mye ut når de er ferdige på skolen. De vil gjerne gå ut, men jeg setter en grense for dem. Det er sånne områder rundt togstasjonen, det skjer mye der. Og så da barna mine gikk ut, sa jeg til dem at de får ikke lov å samle [seg] der. Du kan finne tryggere steder, men problemet er at barna ikke vil ha trygge steder» (voksen kvinne med minoritetsbakgrunn).

Kvinnen forteller at etter at hun fikk en oppringing om at hennes sønn hadde vært til stede da det hadde vært en uønsket hendelse på ungdomsklubben har hun satt en full stopp for at han kan gå ut om kvelden.

Selvpåførte begrensninger i aktiviteter og fri ferdsel grunnet opplevelsen av utrygghet blir også praktisert av enkelte voksne med minoritetsbakgrunn. En muslimsk kvinne og hennes mann opplever at nærområdet deres i sentrum er preget av utrygghet og mye narkotikabruk rett utenfor leiligheten de bor. Hun forteller at narkomane kommer rett opp til portrommet i bygården deres og har medført at hun ikke tørr å gå utenfor hjemmet med en gang det er mørkt.

«Jeg tørr ikke en gang å gå ut å tømme søppel når det er mørkt. Og nå om vinteren blir det mørkt så tidlig at det blir vanskelig å gå noen steder. Jeg studerer også [utenfor byen] og tar toget til og fra Mysen og syns det er utrygt å komme meg hjem etter at jeg har studert. Vi kan heller ikke bruke byen mye både fordi det ikke er trygt når det er mørkt» (ung kvinne med minoritetsbakgrunn).

Vår kartlegging viser at ungdom i stor grad opplever Mysen som trygt, men det foreligger en stor grad av bevissthet omkring utrygge steder og 'dårlige ungdomsmiljøer'. Flere ungdom påpeker at de ikke selv har vært utsatt for utrygge situasjoner, men kjenner til flere eksempler på uønskede eller truende hendelser og ungdomsmiljøer de passer på å unngå kontakt med. I tillegg er mange bevisst på hvilke steder det er best å unngå på visse tider av døgnet, og noen utdypet at de også er bevisst på hvem de ikke skal ta kontakt med eller «blikke» når de ferdes i byen, for å unngå «å havne i bråk».

Vår analyse viser at det foreligger en del ambivalens i innbyggernes forhold til byen. Gjennom innbyggerintervjuer ser vi at det ikke nødvendigvis er et ett-til-ett forhold mellom opplevelsen av trygghet og trivsel. For eksempel utdypet flere innbyggere med minoritetsbakgrunn at de trives godt i Mysen og understreker at byen har en rekke gode steds kvaliteter som bidrar til å skape et godt oppvekststed for deres barn. Samtidig utdypet noen av de samme informantene at de ikke opplever byen som trygg å ferdes i på kveldstid for deres barn og setter derfor inn strategier i form av begrensninger i fri ferdsel på kveldstid for å skåne barna sine fra å havne i 'feil miljø'.

Til kontrast reflekterer enkelte innbyggere vi har vært i kontakt med at byen oppleves som trygg, men endringer i byutviklingen i de senere årene har påvirket. Til eksempel understreker en etnisk norsk informant i 60-årene at han ikke opplever seg trygg i Mysen, men påpeker at det har skjedd tydelige endringer i byens utvikling som gjør det mindre trivelig å bo i Mysen. Informanten relaterer endringene til opphopningen av økte levekårsutfordringer kombinert med begrensninger i ressurser til å håndtere utfordringene, noe som han mener går ut over tilgangen til «alminnelige kommunale tjenester» som blant annet mulighetene for eldreomsorg og sykehjemsplass. Han og konen sin ønsker på grunn av disse endringene å flytte fra byen da de ikke føler at de 'hører hjemme' i byen mer:

«Mysen er ikke et sted som har den riktige type utvikling og man merker at kommunen ikke klarer å håndtere utfordringene. Her kjente vi en forandring da kommunene ble sammenslått. Vi merket at vi 'gikk ned på goder' og at det ble mange innstramminger. Vi trives ikke like godt i Mysen som vi gjorde før» (mann i 60-årene som bodd hele livet i Mysenområdet).

Informanten har selv jobbet i skolen og mener at utviklingen av Mysen til et flerkulturelt samfunn medført en del endringer i deltakelse og engasjement i nærmiljøet.

«Mysen har blitt flerkulturell. Det skaper enkelte utfordringer og forskjeller med for eksempel hvilke foreldre som bryr seg om hva barna gjør. Før når det var et foreldremøte i barnehagen eller på skolen, så møtte jo stort sett alle foreldrene opp, og det var en involvering og en deltakelse. Det er ikke det samme nå. Vi har sett at en del foreldre [med flerkulturell bakgrunn] som kanskje ikke bryr seg så mye om hva ungdommene driver med. Men man merker forskjeller der.» (mann i 60-årene som tidligere har jobbet i skolen).

Selv om flere informanter uthever at det foreligger visse utfordringer innen deltakelse blant enkelte grupper i nærmiljøskapende aktiviteter, påpeker svært mange at innbyggerne i all hovedsak viser et stort engasjement til å bidra til å gjøre Mysen til et godt sted å bo for så mange som mulig. Dette inntrykket er reflektert av en kvinnelig lærer:

«De positive tingene [med Mysen] er at det er et relativt lite sted og er gjennomskiktig. Det har vært stort engasjement rundt stedet, vil jeg si, sånn at mange ønsker å bidra. Man snakker om at dugnadsånden, den er fallende, men jeg synes jo stort sett at veldig mange har et stort hjerte for stedet og ønsker at det skal bli bedre for alle» (lærer i skolen).

3.4 Oppsummering

Mange innbyggere i Mysen fremhever at byen har en rekke positive steds kvaliteter som utgjør en kilde til trivsel. Innbydende og hyggelig småbypreg, rolige omgivelser og sterkt lokalt engasjement for stedet utdypes av mange som kvaliteter som er viktige å bevare og forsterke. Likevel foreligger det en del bekymringer for enkelte utviklingstrekk og byens levekårsutfordringer ser ut til å oppta mange. Mange innbyggere uttrykker misnøye med dårlig kollektivtransport, manglende parkeringsmuligheter og et trafikkmønster som prioriterer bilbruk. Det etterlyses bedre kollektivløsninger og sykkelstier som binder by og grender sammen. Byrom og gater oppleves generelt som rene og velholdte, men enkelte områder preges av hærverk og dårlig bygningsvedlikehold. Flere innbyggere utdyper at sosiale møteplasser som favner bredt og inkluderende, som vil kunne benyttes av majoriteten av befolkningen og på tvers av generasjoner, vil kunne bidra til å heve Mysens steds kvaliteter og stimulere til mer sosial interaksjon på tvers av grupper. Mysen torg trekkes frem som et underutnyttet samlingspunkt med potensial for mer aktivitet og liv. Fortettingen av sentrum skaper delte meninger der noen anser muligheter for økt byliv, mens andre frykter tap av småbypreg og grøntområder. Grøntområder og parker verdsettes høyt av mange, men behovet for trygghet, lekeapparater og inkluderende møteplasser fremheves som viktig for å styrke fellesskapet. Samtidig pekes det også på et behov for tilrettelagte møteplasser, for eksempel for kvinner med minoritetsbakgrunn, som kan bidra til økt trygghet, deltakelse og sosial integrasjon.

Flere lokale aktører som jobber tett opp mot utsatte grupper i nærmiljøet er opptatt av at en del av områdesatsingen bør sentreres mot målrettede innsatsområder, med fokus på levekår og bekjempelse av utenforskap, spesielt blant barn og unge. Som vi ser ut fra informantrefleksjonene i dette kapittelet blir trygge, lavterskel møteplasser for ungdom, med tett voksenoppfølging, fremhevet som utilstrekkelig i nærsamfunnet. Det foreligger relativt stor enighet om at organiserte fritidsaktiviteter innen idretten er relativt godt dekket, men økonomiske barrierer knyttet til høye kostnader for deltakelse og idrettsutstyr, begrenser deltakelse i fritidsaktiviteter, særlig for lavinntektsfamilier. Kommunale støtteordninger, samt målrettede tiltak i idrettsforeninger og frivillige organisasjoner bidrar noe til å forbedre

mulighetene for deltakelse, men behovet for økonomisk bistand til fritidsaktiviteter og flere gratistilbud er trolig langt større enn tilfellet i dag.

Vår analyse peker på at sosiale møteplasser, utover betalte fritidsaktiviteter, der ungdom kan oppholde seg og «være med på sunne aktiviteter» er begrenset i Mysen. Selv om flere frivillige organisasjoner tilbyr arrangementer og møteplasser for ungdom påpeker flere at ungdomstilbudene til tider oppleves som stigmatiserende, fordi de ofte knyttes til levekårsutsatte grupper. Uønskede hendelser og oppførsel i forbindelse med ungdomstilbudene medfører at en del ungdom ikke benytter seg av disse tilbudene. Flere nærmiljøaktører etterspør kommunal støtte til mer permanente ungdomstilbud, som favner bredt og er interessant for ungdom i sin helhet. Sårbarhet i finansiering av frivillige initiativ og tiltak, som ofte beror på innsats til enkeltpersoner og midlertidige prosjektmidler blir utdypet som en betydelig utfordring som skaper stor usikkerhet og hindrer kontinuitet i tilbudene.

Flere informanter peker også på manglende oversikt og informasjon om eksisterende tilbud, spesielt blant befolkningen med minoritetsbakgrunn, men også tilflyttere av alle kulturbakgrunner. Dette fører til lavere deltakelse i nærmiljøet og gjør det vanskelig å bygge sosiale nettverk.

4 Aktører, samhandling og ressurser

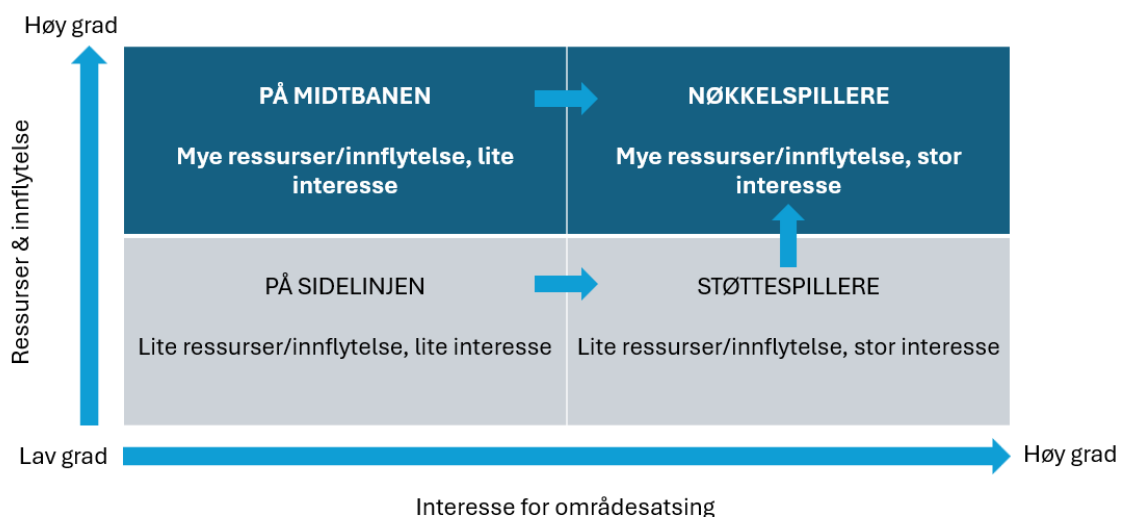
«Det er et enormt potensial i frivilligheten og engasjementet rundt omkring. Det er mye innsatsvilje og dugnadsånd. Det som er kanskje noe av det [mest] positive med Mysen» (informant, Kirkens bymisjon).

4.1 Introduksjon

Dette kapitlet tar utgangspunkt i en aktørkartlegging som en del av stedsanalysen for Mysen, hvor vi har analysert aktørenes interesse og ressurser/innflytelse i tilknytning til områdesatsingen. Kartleggingen gir innsikt i hvordan ulike aktører kan bidra til satsingen, og belyser samtidig interessemotsetninger og konflikter. Ulike grupper i Mysen har forskjellige behov og interesser knyttet til stedet, og dette kan påvirke samspillet mellom offentlige tjenester, frivilligheten og innbyggerne

4.2 Aktørene i Mysen

Som den del av stedsanalysen har vi gjennomført en aktørkartlegging med utgangspunkt i hvilke ressurser/innflytelse og interesse sentrale aktører i Mysen har i forhold til områdesatsingen som er igangsatt i området. Kartleggingen er gjort ved hjelp av «snøballmetoden» hvor vi har fått stadig mer informasjon om ulike aktører gjennom møter med kommunen og intervjuer i lokalsamfunnet. Med aktør mener vi en sosial enhet, person eller organisasjon, eller en gruppe av personer eller organisasjoner, som er i stand til å handle på en slik måte at det kan gjøre en forskjell i Mysensamfunnet. Både denne definisjonen og modellen for aktørkartlegging av aktører i forbindelse med områdesatsinger er hentet fra en tidligere sosiokulturell stedsanalyse (Brattbakk m.fl., 2017). Modellen er tegnet opp i Figur 19.

Figur 19: Modell for kartlegging av aktører i et lokalsamfunn med en områdesatsing

Figuren består av to dimensjoner. Den vannrette handler om grad av interesse for områdesatsingen. Det forstår vi primært som subjektiv eller uttrykt interesse for områdesatsingen og det denne skal foreta seg. I intervjuene våre har vi spurt om aktørene kjenner til områdesatsingen og om de har forventninger til den, og har også kommet inn på

temaet indirekte gjennom tematikken i intervjuene. Dette har vi brukt som grunnlag for å vurdere graden av interesse. Den loddrette dimensjonen dreier seg om hvilke sosiale, økonomiske, politiske og andre ressurser aktørene har til å påvirke eller handle i forhold til områdesatsingen som gjør at de enten oppnår egne eller felles mål. Plasseringen av aktørene langs denne dimensjonen handler enten om hvilke ressurser de selv beskriver at de har, eller vår egen vurdering av aktørenes posisjon i Mysensamfunnet. Tanken med denne aktørkartleggingen er å illustrere hvilke aktører som kan mobiliseres for å oppnå målsetninger i områdesatsingen. Det er imidlertid verdt å merke seg at vi her snakker om gradsforskjeller av både ressurser/innflytelse og interesse, slik at det i noen tilfeller kan være aktuelt å også plassere en aktør i en annen type kategori enn den vi har valgt.

Nøkkelspillere

Nøkkelspillere er aktører øverst til høyre i Figur 19 som har mye ressurser/innflytelse og høy interesse for områdesatsingen, eller temaer knyttet opp mot denne. For å oppnå sentrale målsetninger i områdesatsingen, og for å få støttespillere og aktører på midtbanen med i et felles løft, er det nøkkelspillere som en områdesatsing må ta tak i først. Nøkkelspillere finnes både i foreningslivet og blant de offentlige tjenestene – da først og fremst i kommunen. Blant nøkkelspillere i foreningslivet finner vi de mange idrettsforeningene i Mysen, som også inkluderer barn og ungdom fra familier med dårlig økonomi og/eller svake forbindelser til majoritetssamfunnet. Dette gjelder spesielt fotballklubben som beskriver en situasjon hvor mange av deres medlemmer og potensielle medlemmer ikke har råd til utstyr eller være med på alle arrangementer, og hvor de søker om midler/stipender for å sikre at alle blir med. Av andre nøkkelspillere fra foreningslivet finner vi også Kirkens bymisjon som har en rekke tilbud som når målgruppen for områdesatsingen. Det gjelder både Skattkammeret -- som låner ut gratis sportsutstyr og også driver tilbudet Åpen hall en gang i uka – samt Mestringshuset/Frivillighetssentralen som de drifter i samarbeid med kommunen. Røde kors har en rekke tilbud som Treffpunkt, Internasjonal kvinne- og barnetreff og Ferie for alle som treffer målgruppen, og Sanitetskvinnene er tett koblet på en rekke tilbud (blant annet gjennom matlaging) som arrangeres av andre i Mysen, som for eksempel Mysen E-sport Arena. Mysen kulturkompani er en gruppe som har en rekke kulturaktiviteter gjennom, og driver i tillegg Kafé innom som er et aktiviseringstilbud for personer utenfor arbeidsmarkedet.

Indre Østfold kommune består av en rekke aktører som har store ressurser og interesse for områdesatsingen. Voksenopplæringen/Migrasjonssenteret er i tett kontakt med nyankomne flyktninger som bosetter seg i Mysen, og de som trenger språk- og annen opplæring etter bosetting. Her er spesielt tilbudet Jobbsjansen for innvandrerkvinner som står langt unna arbeidslivet spesielt relevant. Når det gjelder tilbud til barn og unge finnes det en rekke aktører. Ungdomsteamet i kommunen har en rekke aktiviteter for å forebygge kriminalitet og inkludere sårbare grupper i Mysensamfunnet. Dette gjelder både med oppsøkende virksomhet, sommerjobbtillbud og jobbtiltak til ungdom, og møteplasser som Ungdomshuset i Mysen (UKH). Mysen E-sport Arena er et annet sentralt lavterskel tiltak for barn og unge i Mysen sentrum som når flere barn i målgruppen for områdesatsingen. Av offentlige tjenester utenfor kommunen er politikontakten for Indre Østfold kommune er en annen ressurs som er tett knyttet på forebyggende tjenester i kommunen, og kjenner godt til vanskelige forhold i ungdomsmiljøet. Både ungdomsskolen og Mysen videregående skole er relevante samarbeidspartnere med betydelige kontaktnettverk ut mot ungdom som befinner seg i målgruppen for områdesatsingen. Ungdomskontaktene i kommunen er jevnlig på ungdomsskolen, og i tillegg finnes det relevante tjenester på Mysen VGS. Det gjelder for eksempel Elev- og oppfølgingstjenesten og mangfoldsrådgiver på skolen. De sistnevnte

aktørene uttrykker også stor interesse for områdesatsingen og kan defineres som nøkkelspillere.

Støttespillere

Støttespillere befinner seg nederst til høyre i Figur 19. Disse har høy interesse for områdesatsingen, men lite ressurser. Blant slike støttespillere finnes initiativ i sivilsamfunnet som for eksempel Indre Østfold kvinnegruppe. Dette er et relativt stort nettverk av kvinner med innvandrerbakgrunn fra ulike land, som både arrangerer kulturelle og sosiale samlinger som ID-feiring og julesamlinger, men også aktiviteter for å bidra til at kvinnene i nettverket blir selvstendige og aktive borgere – som norsk- og svømmekurs, seminarer med fokus på å lære mer om det norske samfunnet, støtte til å ta førerkort, gå i fellesskap til for å stemme til valg osv. Selv om nettverket er populært, er det drevet utelukkende på frivillig innsats av noen få ildsjeler. Det har ingen ansatte og er avhengig av usikker finansiering utenfra. Slik sett har kvinnegruppa få ressurser sammenliknet med de andre initiativene i nøkkelspillergruppa. Lederen av gruppa ytrer imidlertid en sterk interesse for hva områdesatsingen eventuelt kan bidra med til kvinner uten særlig stort nettverk i Mysen, og må slik sett forstås som støttespillere. Slike støttespillere er både mulig og viktig å få med seg i en områdesatsing. Det kan for eksempel å tilføre ressurser som sikrer mer stabil aktivitet og at flere blir med i tilbudene som støttespillerne har. Enkelte av ungdommene som for eksempel jevnlig benytter seg av tilbud som ungdomshus, Åpen hall eller organisert idrett, samt enkelt personer som er aktivisert gjennom Kafé Innom, Mestringshuset osv. kan også ha interesse for områdesatsingen og bli støttespillere med den rette tilretteleggingen. I tillegg kan Mysen kulturkompani, som driver Kafé innom og Folk Kafé, regnes som støttespillere. Arbeidet deres er drevet av frivillig innsats og ressursene er begrenset, men ledelsen viser en stor interesse for områdeløftet.

På midtbanen

Aktørene på midtbanen befinner seg øverst til venstre i Figur 19 og kjennetegnes av mye ressurser eller innflytelse, men som foreløpig uttrykker relativt liten interesse eller deltakelse i områdesatsingen. Kommunens enhet for psykisk helse og avhengighet jobber med en rekke tilbud som er relevante for områdesatsingen, men likevel uttrykker lederen for enheten liten tilknytning til den. Boligkontoret har ansvar for 650 kommunale boliger i Indre Østfold, hvorav 150 befinner seg i Mysen. Mange av beboerne er i målgruppen for områdesatsingen, men har i liten grad vært knyttet på møter eller arbeidsgrupper i satsingen. Blant ikke-offentlige aktører finnes både religiøse organisasjoner som Muslimske samfunn og Filadelfia, samt andre idrettsforeninger som tennisklubben og håndballklubben Eidsberg HK. Lions Club er en annen sentral aktør. Disse har store nettverk og kontaktflater ut mot relevante barn og voksne som kan mobiliseres til å bidra i områdesatsingen, men må også få en interesse i å gjøre dette. Det relativt nyetablerte Mysen lokalråd og Stiftelsen, Venner av Mysen bypark, er også potensielle nøkkelspillere som i dag befinner seg på midtbanen. Flertallet av innbyggerne i Mysen som har relativt god økonomi og/eller tilknytning til arbeidslivet, kan også betegnes som midtbanespillere. Deres potensielle interesse for områdesatsingen ligger i at denne eventuelt bidrar med tiltak som gjør at Mysen føles som et ekstra trygt og godt lokalsamfunn. Det kommunale utbyggingselskapet, Indre Østfold eiendom, har ressurser og innflytelse til å påvirke forutsetninger for stedsbruk gjennom fortetting av bykjernen, utforming av boligbygging og byrom forbundet med boligene, samt anleggelse av næringslokaler i første etasjene. Siden utbyggingselskapet er kommunalt eiet foreligger det muligheter for påvirkning av målrettede tiltak forbundet med boligutvikling og kommunalt samarbeid om boligsosiale virkemidler. Utbyggingselskapet kan imidlertid plasseres 'på midtbanen' da interessen eller deltakelsen i områdesatsingen er begrenset.

På sidelinjen

Aktørene som befinner seg på sidelinjen befinner seg nederst til høyre i Figur 19, og har både lite ressurser og interesse for områdesatsingen. Disse vil typisk være personer som er i målgruppen for tiltakene, fordi de har dårlig økonomi, lite språkkunnskaper, har en svak tilknytning til arbeidslivet og lokalsamfunnslivet i Mysen ellers. Som Figur 19 viser vil det være viktig for en områdesatsing å flytte disse gruppene over til å bli støttespillere med en interesse for satsingen. Dette vil øke sjansen for at tiltakene i områdesatsingen treffer bedre.

4.3 Samhandling mellom aktørene

I områdesatsinger står både samhandlingen mellom offentlige aktører, da primært i kommunen, og mellom offentlige aktører og frivillige lag og foreninger sentralt. I intervjumaterialet vårt beskrives denne samhandlingen som delvis integrert, men med forbedringspotensial. Selv om det nevnes flere eksempler på vellykket samarbeid, trekkes det frem utfordringer knyttet til manglende koordinering, ressurser og inkludering av relevante tjenester eller aktører fra det frivillige organisasjonslivet.

Samhandling mellom offentlige aktører

Intervjuene beskriver tverrfaglig samarbeid mellom spesielt kommunens ulike tjenester som en vanlig del av arbeidet med å støtte utsatte grupper. Dette gjelder særlig for personer med rus- og psykiatriutfordringer, lavinntektsfamilier og ungdom i risiko for utenforskap eller kriminalitet, hvorav spesielt de to sistnevnte er i målgruppen for områdesatsingen. Tjenester som NAV, boligkontoret, helse (rus og psykiatri), barnevern og ungdomsteam, deltar i tverrfaglige grupper og ansvarsgrupper for å koordinere innsatsen.

Det formelle samarbeidet mellom kommunale tjenester vektlegges som en viktig struktur for å sikre helhetlig oppfølging. Boligkontoret beskriver hvordan de samarbeider tett med NAV og helse for å følge opp beboere med dårlig boevne, og understreker betydningen av tverrfaglige ansvarsgrupper:

«Vi har egne ansvarsgrupper som jobber opp mot de med aller dårligst boevne. Altså de med rus og psykiatri, da» (ansatt boligkontoret).

SLT-arbeidet (Samordning av Lokal rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) fungerer som en brobygger mellom ulike offentlige tjenester, inkludert skoler, politiet og ungdomsteamet, særlig i det forebyggende arbeidet som er rettet mot ungdom. Ungdomsteamet, som blant annet består av ungdomskontakter plassert på ungdomsskolene, jobber både oppsøkende og forebyggende, og samarbeider tett med politiets forebyggende enhet.

Politiet i Indre Østfold fremhever selv hvordan skoler og ungdomskontakter fungerer som viktige kontaktpunkter for å fange opp ungdom tidlig som står i faresonen for å få sammensatte utfordringer knyttet til rus, vold eller mindre vinningskriminalitet. Politiet er også inne i tverretatlige møter mellom politiet, kommunen og spesialisthelsetjenesten, der de samarbeider om saker knyttet til rus, psykiatri og vold, Dette gjelder imidlertid ikke bare ungdom, men også voksne.

«Vi har hatt tverretatlige møter med kommunen om rus og psykiatri. Og da er det alt fra bekymringer og sånn, hvis det er samtykke fra de som er en av dem. Vi har ofte tverretatlige møter på gruppenivå. Vi har også individoppfølginger, kan være med på det hvis det er aktuelt. Men ofte er det litt mer gruppesamarbeidet med kommunen og spesialisthelsetjenesten når det er behov for det» (politiansatt).

Samarbeidet om sommerjobber for ungdom trekkes også frem som et eksempel på vellykket tverrfaglig innsats. Prosjektet, som er finansiert av Bufdir, involverer flere kommunale aktører, inkludert barnevern, skolehelsetjenesten, NAV og ungdomsteamet. Tiltaket gir ungdommer fra lavinntektsfamilier arbeidserfaring som kan være nyttig ved jobbsøking senere.

I tillegg til det formaliserte samarbeidet forekommer det også uformelle samarbeidsformer mellom kommunale aktører. Ungdomskontaktene på skolene samarbeider ofte med skoleledelse og rådgivere for å løse problemer, mens politiet og SLT-koordinatoren har jevnlig kontakt for å dele informasjon om ungdomsmiljøer og risikogrupper. Ifølge aktørene selv, gir dette en fleksibilitet i samarbeidet som gjør det mulig å reagere raskt på utfordringer.

Til tross for disse beskrivelsene av godt samarbeid, er det flere som understreker at de offentlige aktørene kan gjøre dette enda bedre. Blant informanter i NAV påpekes det for eksempel at selv om de kommunale tjenestene har en samhandlingsplikt, så kan det være at samarbeidet skyves inn i framtiden. Ikke nødvendigvis fordi ønsket om å samarbeide er fraværende, men fordi «folk har mye å gjøre». Derfor kan ansatte i tjenestene noen ganger vegre seg for å ta initiativ til tverrfaglige møter eller ansvarsgrupper rundt enkeltpersoner og familier, nettopp fordi koordineringen innebærer en ekstra arbeidsbyrde.

Samhandling mellom kommunen og frivillige lag og foreninger

Frivilligheten beskrives som en essensiell ressurs i Mysen, for eksempel for å nå grupper som ikke selv tar kontakt med kommunale tjenester. Kirkens Bymisjon, Røde Kors og idrettslag trekkes frem som svært sentrale i arbeidet med å tilby lavterskeltilbud og aktiviteter for sårbare grupper. Dette trekkes fram at det er tett kontakt mellom kommunen og frivillige, noe som gjør det lettere å realisere ideer enn i større byer.

«Jeg ser på Mysen som et sted der tiden fra ideen til å realisere den ideen er mye kortere. Og så bruker man mye mindre tid på å snakke om ting.» (ansatt Kirkens bymisjon).

Eksempler på samarbeid inkluderer tiltak som Åpen hall, Mestringshuset og Mysen E-sport Arena. Disse tilbudene fungerer som møteplasser og aktivitetsarenaer for barn og unge, samt voksne, og benytter seg av en kombinasjon av offentlige og frivillige ressurser. Samtidig beskriver flere informanter at samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten ofte mangler struktur. En innbygger involvert i frivillig arbeid beskriver situasjonen som:

«Jeg føler at det [frivilligheten] er et orkester som har mista dirigenten» (uføretrygdet informant).

Informantene uttrykker ønske om bedre koordinering mellom kommunale tjenester og frivilligheten, samt en mer systematisk tilnærming til samarbeid. Det nevnes også behov for å inkludere minoritetsgrupper og brukere i større grad for å sikre at tiltakene treffer målgruppene. Som sitatet innledningsvis i kapitlet illustrerer, er det mange som sier at det finnes et stort potensiale i å utnytte frivilligheten bedre i Mysen – spesielt inn i områdesatsingen.

4.4 Medvirkningsmuligheter

Medvirkning fra innbyggere generelt og personer i målgruppen for områdesatsingen regnes gjerne som viktig for å få til vellykkede prosjekter og tiltak. Områdesatsingen har så langt vært i oppstartsfasen, men har hatt tre runder med åpne møter, samt ideverksted med frivillige lag og foreninger. Informantene våre har betraktninger om medvirkningsmuligheter

generelt, og noen av de aktivitetene som så langt har vært i regi av områdesatsingen. Selv om det finnes flere kanaler og arenaer for innbyggerinvolvering, oppleves disse som varierende i tilgjengelighet, representasjon og oppfølging.

En av informantene mener at innbyggertorgene er/kan være en sentral arena for medvirkning. Disse ble etablert som en måte å styrke lokaldemokratiet etter kommunesammenslåingen som førte til etableringen av Indre Østfold kommune. Folkemøter og arbeidsverksteder nevnes også som viktige arenaer for å kartlegge behov og diskutere tiltak. Lederen av Skattkammeret beskriver at disse har vært brukt til å inkludere både ungdom og voksne:

«Jeg har vært med på to-tre workshops ... og det med ungdom og oss voksne, for å kartlegge og diskutere hva som må til» (ansatt Kirkens bymisjon).

Samtidig opplever enkelte informanter at innspill i slike fora ikke alltid følges opp. En bibliotekansatt uttrykker frustrasjon over manglende tilbakemelding om hva som har skjedd med innspill:

«Jeg har deltatt på folkemøter, verksteder hvor vi har tatt opp sånne ting. Men om det er notert ned og ligger i en plan, det vet jeg ikke. Men jeg etterlyser det i prosjektet» (bibliotekansatt).

Når det gjelder inkludering av personer fra målgruppen, spesielt kvinner med innvandrerbakgrunn, beskrives medvirkningskanalene som utilstrekkelige. Indre Østfold kvinnegruppe påpeker at innvandrere ofte uteblir fra medvirkningsarenaer, noe som svekker relevansen av tiltakene. Intervjuobjektene etterlyser bedre oppfølging av innspill, mer inkluderende arenaer for minoritetsgrupper, og styrking av koordineringen mellom medvirkningskanalene. Enkelte foreslår også praktiske tiltak for å senke terskelen for deltakelse, som barnepass og matsservering på møter og arrangementer. Dette kommer vi tilbake til i tiltakskapitlene.

4.5 Interesser knyttet til områder og tilbud

For en områdesatsing som skal mobilisere et mangfold av aktører til en felles innsats, er det viktig å være klar over at lokalsamfunnet det jobber med består av et komplekst sett av stedsinteresser. Disse interessene reflekterer beboernes ulike behov, verdier og ståsteder, og spenner fra fysiske aspekter som utviklingen av offentlige rom og boligområder, til sosiale og kulturelle behov. På den ene siden har Mysen et nettverk av tilbud og møteplasser, som ungdomshus, idrettslag og lavterskeltilbud som Mestringshuset. På den andre siden er stedet preget av sosiale og økonomiske forskjeller som skaper konflikter mellom ulike grupper.

Interessemotsetninger i et lokalsamfunn kan forstås som et resultat av ulik tilgang til ressurser, ulike forståelser av lokalsamfunnet og innbyggernes tilknytning til det. Som definisjonen av stedsinteresser antyder, kan slike konflikter oppstå når ulike grupper har motstridende ønsker for hvordan stedet skal brukes og utvikles. En felles interesse som imidlertid uttrykkes i intervjuene med aktørene i Mysen, er betydningen av sosiale tilbud og møteplasser for å forebygge utenforskap. En av informantene beskriver hvordan sommerjobber og fritidsaktiviteter har en direkte og positiv innvirkning på ungdom som kommer fra ressursvake familier:

«Vi prøver å komme inn med kompenserende tiltak til de ungdommene. Vi har jo sett massevis av [tiltak]. Spesielt sommerjobb. [...] Det er så lite som skal til egentlig for å få vippe ting i riktig retning for en eller annen ung sjel» (ungdomsleder).

Sitatet illustrerer hvordan små tiltak kan ha store konsekvenser for ungdoms opplevelse av mestring og tilhørighet. Informanten understreker at sommerjobbene ikke bare fungerer som en økonomisk ressurs, men også som en sosial brobygger som gir ungdom en følelse av verdi og mening i lokalsamfunnet. Likevel vil ikke konsekvensene være like store for alle som får mulighet til å ha sommerjobb gjennom kommunen, noe som understreker at interesser knyttet til tilbud varierer.

Ungdomshuset i Mysen er en annen viktig arena som retter seg mot ungdom som ikke nødvendigvis har mye økonomiske ressurser hjemmefra. En av de ansatte i ungdomshuset forteller at det er etterspørsel etter ulike typer aktiviteter, inkludert musikk, kunst og sport, som ikke krever stor økonomisk innsats fra ungdommenes side. Andre ungdommer har kun behov for et trygt sted å være, særlig de som kommer fra utfordrende hjemmeforhold eller er i risikozonen for rus og kriminalitet. Et ønske fra ungdomshusets side er at de kan utvide tilbudet til å inkludere gratis måltider, ettersom de ser at mange ungdom fra lavinntektsfamilier ikke får tilstrekkelig mat hjemme:

«Det hadde vært veldig fint om vi kunne hatt gratis mat her en gang i uka, to ganger i uka. For de som sliter økonomisk. Veldig fint om de kunne fått spise her» (ungdomsarbeider).

Dette fremhever et viktig aspekt ved beskrivelsene av stedsinteresser i Mysen: Tilbudene må ikke bare være tilgjengelige, men de kan også gi insentiver som gjør det attraktivt for grupper som trenger slike tilbud mest.

E-sport-arenaen i Mysen representerer en annen type møteplass som mange trekker fram med stor betydning for barn og unge. Det nevnes at barn fra familier med lav inntekt ofte bruker e-sport arenaen som en viktig møteplass, mens barn med mer ressurser hjemme ikke er like avhengige av slike tilbud. Likeledes trekkes Mestringshuset, som drives av Kirkens Bymisjon, fram av flere aktører som et av de mest verdifulle lavterskeltilbudene i Mysen. En NAV-ansatt beskriver dette som en arena som når ut til grupper som ofte faller utenfor:

«Mestringshuset i Mysen som ligger i samme lokal som Kirkens Bymisjon. Hvis du har kommet ut av fengselet, så kan du komme dit. Hvem som helst kan komme dit. Også de som sliter med rus. Så Kirkens Bymisjon syns jeg da er det beste tilbudet i kommunen i forhold til dem som har det litt tøft. [...] Det er et lavterskeltilbud som treffer mange som ellers ikke hadde hatt noe å gå til» (NAV-ansatt).

En frivillig i idretten trekker fram hvordan ulike idrettstilbud, og da spesielt fotball, fungerer som en viktig brobygger mellom barn og unge med ulike sosiale bakgrunner. Han fremhever idrettens rolle i å skape fellesskap, bygge relasjoner og gi barn en trygg arena hvor alle kan føle tilhørighet uavhengig av bakgrunn. Foreningen har et sterkt prinsipp om inkludering og arbeider aktivt for at alle skal få muligheten til å delta, uavhengig av økonomiske eller sosiale forhold. Idretten blir et sted hvor alle stiller likt, hvilket han mener er i interesse for barn og unge som kommer fra lavinntektsfamilier:

«I vår forening så er det én for alle og alle for én. Vi utelukker ingen. På etnisitet eller økonomi» (frivillig i idretten).

Vi ser også ulike interesser knyttet til byutviklingen av Mysen. Ulike grupper uttrykker for eksempel ulikt syn på fortettingen av Mysen. Aktører som jobber med vanskeligstilte er gjerne opptatt av at boligmarkedet ikke skal bli for dyrt for de med dårlig økonomi, samt møteplasser i byen for de som har lite plass hjemme. En informant fra en frivillig organisasjon understreker dette:

«Det er noen få utleiere som driver ganske stort her i byen og som ikke akkurat tar vare på boligene de leier ut. Det blir jo en sånn evig spiral når du bor i en leid, litt shabby leilighet, og barna dine gjør det. Hvis en del av dem som leier, kunne hatt mulighet til å kjøpe bolig, det kunne løfta mange av disse stusslige menneskene opp. Jeg tror veldig mange av dem hadde følt seg mer verdifulle og anstendige å kunne bo i sin egen [eide] leilighet. Da må det jo være utbyggere som er villige til å bygge billig. Billig, men med god nok kvalitet. Det trenger ikke å være fantastisk utsikt eller heis, men det et ordentlig sted å bo. Jeg kjenner mange av dem som hadde fått et voldsomt løft hvis de hadde fått lov å eie noe» (informant innen frivillighet).

Boligutviklere og utleiere på sin side er mer opptatt av lønnsomhet og fortjeneste for å opprettholde sin virksomhet, og kan se det som et problem dersom boligprisene er lave. En eiendomsutvikler vi har intervjuet mener for eksempel at Mysen bør sikte seg inn på å tiltrekke enda flere personer med gode inntekter, men grunnet usikre økonomiske tider, høye kostnader forbundet med boligbygging og den høye andelen av kjøpesvake grupper lokalt, så sliter eiendomsutviklingsselskaper med å selge nyoppførte leilighetskomplekser i sentrum:

«Mysen er ikke et attraktivt sted å bo for de ressurspersonene vi egentlig trenger flere av. Det er en utfordring at siden boligprisene er lavere [enn ellers i kommunen], så tiltrekker vi oss nok en del av de som står utenfor arbeid. Flytter man hit så har man kanskje også muligheten til å redusere arbeidsprosenten sin og det er jo en kvalitet for mange, selvfølgelig, men det bidrar ikke til en høyere skatteinngang for kommunen. Kanskje får vi også litt flere helseutfordringer også, fordi byen er attraktiv for de som ikke klarer å stå i jobb og lever på trygd» (eiendomsutvikler).

Kommunen har til dels motstridende interesser knyttet til byutviklingen. På den ene siden nyboligbyggingen tiltrekke seg personer som gir høyere skatteinntekter og økt næringsvirksomhet. På den andre siden kan byfortettingen bidra til gentriferingsprosesser, der lavtlønnede, personer utenfor arbeid og yngre personer i etableringsfasen ser seg nødt til å bosette seg i lengre avstand fra sentrum på grunn av økende boligpriser. Dette kan medføre utfordringer hvis kommunen ikke samtidig legger opp til en sosial boligpolitikk. Det er imidlertid vanskelig å få til i Mysen. Som eiendomsutvikleren forteller:

«Vi har prøvd å få til å bygge et omsorgsboligprosjekt for kommunen på en veldig sentral tomt. Vi mener at det er det gevinster i, å bygge det sentralt. Mens det å klare å bygge rimelig nok for alle grupper, så sentralt er krevende. Det er en tomt man skal kjøpe og den er dyrere jo mer sentralt når man kommer. Det er vanskelig å få plass til alle. Man har jo en del ordninger gjennom Husbanken og med Bostart. Det er veldig mange hjelpemidler, men jeg opplever det apparatet der som uhåndgripelig for folk flest. Og Husbanken stiller mange krav til å finansiere som kan være vanskelige å oppfylle. Finansieringsløsninger og deleiermodeller kan bidra

ikke bare i Oslo, men også i distriktsbyene. Men det har vi ikke noe godt etablert apparat for [her]. En deleie-modell krever at noen skal finansiere den delen som ikke kjøpes, men som bare leies. Da må man ha selskaper som driver ganske stort og profesjonelt for å klare det, og de som kjører prosjekter lokalt er gjerne mindre selskaper. Det kan være løsninger på en del [boligutfordringer], men jeg tror det er litt for umodent ennå og det må bli litt bedre etablert i distriktene» (eiendomsutvikler).

4.6 Konflikter og interessemotsetninger

Med ulike interesser kan det også oppstå konflikter. Mange trekker fram lavterskeltilbud som de viktigste interessene å prioritere i områdesatsingen, men det finnes også paradokser. Selv om slike arenaer er ment å være inkluderende, kan sosiale forskjeller og konflikter likevel oppstå innad i gruppene som bruker dem. En bibliotekansatt som jobber med Mysen E-sport Arena nevner for eksempel at det kan oppstå konflikter gjennom mobbing, som gjerne trekkes inn fra utsiden av e-sporten:

«Paradokset her vil jeg si at ... Vi driver jo et sted som er veldig nært på ungene. De kommer til oss, og vi observerer og legger merke til og vi ser trender og vi ser ting som skjer. Vi ser mobbeatferd» (bibliotekansatt).

Blant de eldre ungdommene som bruker Ungdomshuset kan også sosiale ulikheter en kime til konflikt. Ungdomsarbeideren beskriver hvordan klesstil og materielle forskjeller kan føre til mobbing og ekskludering:

«Jeg ser at klesstil og hvordan de presenterer seg, er veldig viktig. Så jeg ser jo det at det er noen som blir mobba for at de har feil designer eller har ikke råd til å kjøpe fordi de er [såkalte] Cubus barn» (ungdomsarbeider).

En beslektet utfordring beskrives av den frivillige fra idretten. Han peker på at økonomiske forskjeller gjør at enkelte familier ikke har råd til å betale for utstyr, treningsavgifter eller deltakelse i aktiviteter. Han nevner at mange foresatte, særlig aleneforsørgere og innvandrere, kan ha vanskelig for å delta i barnas aktiviteter, både på grunn av språkbarrierer og kulturelle forskjeller i forståelsen av frivillighet og dugnad. Dette forsøker de å kompensere for ved å søke om støtte til barn hvor foreldre ikke har råd til utstyr eller deltakelse på leir.

En annen kime til konflikt som beskrives blant informantene er avstand mellom voksne og ungdom, og til dels også mellom ungdom og yngre barn som et resultat av utrygghet som skapes av enkelte ungdomsmiljøer. Konflikter rundt Måsan aktivitetspark har blitt nevnt tidligere i rapporten, men ungdomslederen beskriver i tillegg hvordan voksne ofte føler seg usikre i møte med ungdomsgrupper som opptrer utfordrende:

«Det er voksne som har unngått å gripe inn, selv i situasjoner som kunne vært løst med enkel dialog» (ungdomsleder).

Den frivillige fra idretten beskriver også utfordringer med ungdomsgjenger i Mysen som skaper utrygghet gjennom vold, rus og hærverk. Det trekkes spesielt frem hvordan dette har påvirket aktiviteter i idretten, der det for eksempel har vært nødvendig med vakt hold for å sikre trygghet under treninger, blant annet for cheerleadinggruppen.

«Vi har en cheerleadinggruppe som holder til nede i hallen og trener to dager i uka. Stort sett jenter. Hvor jeg frekventerer guttegjenger i den

idrettshallen som ... Hvor vi delvis noen ganger må ha vakthold for å gjennomføre treninger» (frivillig i idretten).

Kulturelle forskjeller utgjør en annen utfordring i Mysen. En frivillig fra en kvinnegruppe beskriver hvordan kulturelle forskjeller og oppfatninger av hverandre kan lede til interessemotsetninger. En er manglende forståelse mellom innvandrere og majoritetsbefolkningen. Det er også en viss frykt blant innvandrere for å delta i samtaler med myndigheter på grunn av tidligere traumer eller manglende tillit til systemet.

«De [noen av kvinnene i gruppa] er [...] veldig redde for politi. Noen har gått gjennom traumer. Mye elendighet som har skjedd. Krig. Det er derfor de er her. Det er et veldig følsomt område for dem» (frivillig kvinnegruppe).

Som vi har vært inne på i tidligere kapitler finner vi også uttrykk for konflikter knyttet til byfortettingsprosessen i intervjumaterialet. Spesielt gjelder dette informanter som uttrykker en frykt for at fortettingen skal bety at de med dårlig råd presset ut av sentrum, eller at unge ikke skal få råd til å etablere seg der.

4.7 Oppsummering

Aktørkartleggingen viser at Mysen har flere typer aktører med ulike roller i områdesatsingen. Nøkkelspillere, som Kirkens Bymisjon, Mysen IF og ungdomsteamet i kommunen, har både høy interesse og store ressurser og er sentrale for å nå satsingens mål. Støttespillere, som Indre Østfold kvinnegruppe, har sterk interesse, men begrensede ressurser, og er avhengige av støtte for å videreutvikle sine frivillige tilbud. Midtbanespillerne, som NAV, boligkontoret og skoler i Mysen, har betydelige ressurser, men er foreløpig lite knyttet til satsingen. På sidelinjen finner vi grupper med svak økonomi, lav språkkompetanse eller liten tilknytning til lokalsamfunnet. Disse har både lav interesse og få ressurser, men kan trekkes inn i satsingen gjennom bedre tilrettelegging og inkludering.

Samhandlingen mellom offentlige tjenester og frivilligheten er avgjørende for områdesatsingen, men flere påpeker at dette samarbeidet i dag mangler en klar struktur. Medvirkning fra innbyggere og målgruppen for satsingen er viktig, men oppleves som ujevnt tilgjengelig og lite oppfølgende for enkelte.

Mysen preges av et mangfold av stedsinteresser, som spenner fra behov for lavterskeltilbud og møteplasser til utvikling av trygge, inkluderende aktiviteter for barn og unge. Samtidig eksisterer det konflikter knyttet til sosiale og økonomiske forskjeller, kulturelle barrierer, utrygghet knyttet til enkelte ungdomsmiljøer, og interessemotsetninger rundt byutviklingen. Disse ulikhetene kommer dels til uttrykk på møteplasser som ungdomshuset og idrettslagene, hvor økonomiske forskjeller og mobbing kan skape spenninger, men også i den allmenne diskursen om byutviklingen i Mysen.

5 anbefalinger og tiltak

5.1 Introduksjon

Gjennom aktørkartleggingen i Mysen har informantene foreslått en rekke tiltak som kan bidra til å:

- bedre levekår og redusere utenforskap
- bedre sosiale forhold og samhandling
- bedre fysiske omgivelser og stedsbruk
- bedre boforhold
- styrke tverrfaglig samarbeid og medvirkning

I dette kapitlet oppsummerer vi disse tiltaksforslagene, og drøfter avslutningsvis relevansen av disse forslagene for områdesatsingen.

5.2 Tiltak som kan bedre levekår og redusere utenforskap

Informantene har foreslått en rekke tiltak som kan bidra til å bedre levekår og redusere utenforskap. Forslagene er rettet mot utfordringer som fattigdom, sosial isolasjon og kriminalitet, og de tar utgangspunkt i erfaringene til aktører som jobber tett på lokalsamfunnet. Noen av forslagene handler om nye tiltak, andre handler om å forsterke de som allerede er pågående eller står i fare for å forsvinne.

Matsservering i skolen og i andre sosiale tilbud

En rådgiver i skolen beskriver en eksisterende ordning med gratis matsservering, som har stor betydning for elever fra lavinntektsfamilier. Tilbudet gir elevene tilgang til knekkebrød og pålegg gjennom hele skoledagen og hjelper dem å fullføre undervisningen uten sult. Informanten uttrykker bekymring for at denne ordningen kan forsvinne på grunn av budsjettkutt. Innforstått er dette et tiltak som kan sikres gjennom områdesatsingen.

«Det [mattilbudet] er med i stor grad på å minske utenforskapet. Vi sørger for at de [elevene] har noe å spise, selv om de kanskje drar hjem til en alkoholisert mamma som har sovet i fem dager og ikke gitt noe mat. [...] Hvis du kommer på skolen, så får du mat uansett, og da kommer de seg på skolen også. Jeg tror det er undervurdert» (rådgiver i skolen).

Det er mange andre informanter som har nevnt matsservering som viktig i andre tilbud som et tiltak for å få flere til å ville delta i for eksempel idrett eller komme til ungdomshuset. Bakgrunnen er at flere mener at det ser ut som om det er mange barn og unge i Mysen som ikke får tilstrekkelig med mat hjemme.

Mangfoldsrådgivere i ulike sektorer

Mangfoldsrådgivere foreslås som en støtte for familier med minoritetsbakgrunn, spesielt i barnehager, skoler og helsetjenester. Informanten fra Mysen VGS mener at disse rådgiverne kan hjelpe foreldre med praktisk veiledning og forberede dem på hva som forventes av både barn og foreldre i det norske skolesystemet. Rådgiveren mener imidlertid at behovet går ut over skolen og handler om å bistå minoritetsfamilier med å forstå og navigere det norske hjelpeapparatet. Dette kan være noen i eller utenfor kommuneorganisasjonen som helt eller delvis er ansatt i denne oppgaven. Informanten beskriver hvordan frykt og mistillit til systemet

ofte fører til at familier unngår å søke hjelp. Dette gjelder spesielt familier med liten kjennskap til norske institusjoner.

«Ofte så er det slik at foreldrene sliter med å navigere gjennom systemet og de har ikke helt tillit til det norske hjelpeapparatet. [...] De trenger navigering gjennom det aller meste» (rådgiver i skolen).

At mangfoldsrådgivere kan bygge tillit mellom deler av minoritetsbefolkningen og det offentlige, trekkes også fram av en frivillig fra en kvinnegruppe:

«Jeg syns det er så viktig at kommunen har flere ansatte med minoritetsbakgrunn. Fordi de har det så vanskelig å åpne opp for norske. De klarer ikke. Men kommer de til en innvandrer som har samme bakgrunn som dem? Det føles som at jeg kan prate med henne» (frivillig kvinnegruppe).

Miljøveiledere i skolen

For å støtte elever sosialt og skape trygghet i skolehverdagen foreslås det å ansette miljøveiledere, for eksempel som en del av områdesatsingen. Disse kan følge opp elever som sliter med utenforskap eller utfordrende hjemmeforhold. Skolerådgiveren trekker fram at miljøveiledere med lokal tilknytning og flerkulturell bakgrunn kan være spesielt viktige, både som rollemodeller og som brobyggere mellom elever og foreldre.

«Vi trenger miljøveiledere som følger elevene opp og er til stede, som kan være gode forbilder og som kan veilede både elevene og foreldrene. [...] Kanskje ungdom som har vokst opp her selv, kan være gode rollemodeller og veiledere» (rådgiver i skolen).

Forsterkning av sommerjobbtilbudet

Sommerjobber trekkes fram som et tiltak med stor effekt for ungdom, både for å gi arbeidserfaring og for å skape tilhørighet. Ungdomslederen beskriver hvordan sommerjobber kan gi ungdom en følelse av å bli satset på, og foreslår å utvide det eksisterende tilbudet ved å inkludere flere ungdommer, spesielt de som kommer fra lavinntektsfamilier eller er i risikozonen som en del av områdesatsingen.

«Når de får en sommerjobb, så gir jo ungdom beskjed om at de ser at de blir satsa litt på. At de blir trodd. Og at vi har tid til dem. [...] Det er så lite som skal til egentlig for å få vippe ting i riktig retning for en eller annen ung sjel. [...] Gjennom et langt yrkesliv har jeg så mange eksempler på dårlig forebyggende arbeid. [...] Men jeg ser i hvert fall at ... er det noe som funker, så er det et sommerprosjekt» (ungdomsleder).

Dette er støttet av den politiansatte som mener det er viktig å utjevne sosiale forskjeller og skape inkludering, blant annet gjennom tiltak som sommerjobber og fritidsaktiviteter.

Betaling til foreldre for å bidra som frivillig på idrettsarrangementer

Den frivillige fra idretten foreslår å betale foreldre for å bidra som vakter eller på andre frivillige oppgaver i forbindelse med idrettsarrangementer. Dette tiltaket er ment som en måte å engasjere foreldre, spesielt fra grupper som kan ha lavere deltagelse i frivillighet, samtidig som det gir en økonomisk støtte til familier som kan ha behov for det. Informanten ser dette som en måte å både styrke foreldreinvolvering og redusere utenforskap.

«Vi sliter jo med f.eks. å skaffe kioskvakter. Hvordan kan vi i sammen frivilligheten engasjere noen [...] Det kunne vært de mødrene som skal ha lønn. Tennishallene har store møtefasiliteter. Mulighet for å ta imot. Ordna mat, ordna rammer» (frivillig i idretten).

Smidige og tillitsbaserte løsninger for barn og unge i idretten

Idrettsrepresentanten foreslår også å forbedre støtteordningene for barn og unge fra familier med dårlig råd. Det påpekes at dagens system kan være byråkratisk og vanskelig tilgjengelig, spesielt for familier som har språkbarrierer eller frykt for offentlige institusjoner. Løsningene bør bli mer smidige og tillitsbaserte, og idrettsforeningen eller andre frivillige kan spille en større rolle i å formidle og håndtere støtte på vegne av familier som trenger det. Det er ønskelig med mer fleksibilitet i hvordan midlene brukes, slik at engangskostnader som turer eller utstyr også kan dekkes.

«Når vi går til kommunen og sier at dere ... Lille Per har ikke penger til å bli med. Vi trenger å få hjelpa ... Så må ikke svaret være ... Ja, de får henvende seg på innbyggertorget, og så skal vi håndtere det, vi. [...] Mange familier er redd for offentlige institusjoner. De er jo redd for at noen begynner å titte på om de skal beholde barna sine. De skjuler jo, på en måte, en indre elendighet» (frivillig i idretten).

Åpen barnehage

Informantene foreslår flere tiltak rettet mot kvinner og familier med minoritetsbakgrunn, inkludert språkkurs og arbeidstrening. Åpen barnehage trekkes fram som et spesielt relevant lavterskeltilbud for å nå kvinner som ikke er i opplæring eller arbeid. Informantene er opptatt av at slike tiltak kan bidra til å redusere utenforskap ved å styrke kvinners deltakelse i samfunnet og gi dem nødvendige ferdigheter for arbeidslivet.

«Åpen barnehage [...] kan være en typisk god arena for å nå de som går under radaren» (leder arbeidsmarkedstiltak).

Forsterking av eksisterende lavterskeltilbud og møteplasser

Tiltak som Mestringshuset, Åpen hall og Mysen E-sport Arena trekkes fram som viktige inkluderende arenaer. Informantene peker imidlertid på at disse tilbudene ofte er sårbare, da de er avhengige av enkeltpersoners innsats og mangler langsiktig finansiering. Lavterskeltilbud som også inkluderer matservering, beskrives som spesielt viktige for barn og ungdom fra familier med dårlig økonomi. Et forslag som løftes fram av flere er å forsterke de lavterskeltilbudene som allerede finnes, i stedet for nødvendigvis å etablere nye.

«Vi må bruke de arenaene vi allerede har. Vi kan fortsette å gi gratistilbud til barn og unge, og vi kan gi voksne flykninger for eksempel en mulighet til å få arbeidstrening og språktrening. [...] Alle de tiltakene, de prosjektene, som eksisterer per dags dato, er veldig sårbare med bare den ene personen» (ansatt Kirkens bymisjon).

Forsterking av disse tilbudene er også noe som kan forstås om et bidrag til økt samhold i Mysen.

5.3 Tiltak som kan bedre samhold og samhandling

Gjennom intervjuene har det også kommet fram en rekke forslag til hvordan samhold og samhandling kan styrkes i lokalsamfunnet. Tiltakene fokuserer på å skape trygghet, bygge relasjoner mellom ulike grupper og styrke samarbeidet mellom kommunen, frivilligheten og innbyggerne.

Løfte fram positive historier om ungdom i Mysen

Noen av informantene er opptatt av at det er for negativt fokus på ungdomsmiljøet i Mysen, og at det er godt dokumentert at det ikke er et større problem her med ungdomskriminalitet enn andre steder. Derfor mener de at lokalavisa Smaalenes avis har et spesielt ansvar for å løfte fram positive historier om ungdom for å motvirke negative stereotyper:

«Hvis [områdesatsingen] kan bidra til at folk får et litt mer nøkternt syn [på ungdomssituasjonen]. Når jeg sier folk, så tenker jeg stort sett på lokalaviser. At de kan for en gangs skyld skrive noe som er mer positivt. [...] Det er altfor lite positivt vinkla om både Indre Østfold kommune og ungdommer» (ungdomsleder).

Økt voksen tilstedeværelse og engasjement

Et annet tiltak for å styrke samhold er økt voksen tilstedeværelse og engasjement i bymiljøet. Noe av dette handler om en holdningsendring blant voksne som i større grad må tørre å snakke med ungdom i bymiljøet, fremfor å overlate alt ansvar til kommunen eller politiet:

«Ungdommene ber om at vi som voksne tar oss tid til å snakke med dem. [...] Når hun spør hvordan det går, at hun stopper opp og hører på svaret mitt. [...] Vi må slutte å vente på at andre, som politiet eller kommunen, skal ordne opp» (ungdomsleder).

Et konkret tiltak for å øke voksen tilstedeværelse og dermed også sannsynligheten for at voksne kommer i kontakt med ungdom i Mysen, er å tilrettelegge for aktiviteter for mindre barn på et sted som Måsan. Det kan for eksempel være arrangementer, eller få på plass lekeapparater som er attraktive for mindre barn. Dette nevnes av flere av informantene vi har intervjuet.

Bruk av møteplasser til å styrke samhandling mellom ulike grupper og aktører

Eksisterende eller nye møteplasser kan brukes til å styrke samhandlingen mellom ulike grupper og aktører i Mysensamfunnet. Politikontakten viser til et konkret eksempel fra Mysen VGS, der et belastet område ved kantina ble omgjort til en trygg møteplass med stoler, sofaer og toastjern (hotspot). Tiltaket ble kombinert med økt voksen tilstedeværelse, og området ble tatt tilbake av elevene. Dette er et sted politiet jevnlig besøker, og fungerer det som et «ufarliggjort» kontaktpunkt mellom ungdom og politi:

«De hadde et område ved siden av kantina som var veldig mye belasta med omsetning av rusmidler. [...] Så da kunne de oppsøke voksne hvis de ville, og tok tilbake området, rett og slett» (politiansatt).

Eksempelet trekkes fram for å vise en modell som det er mulig for andre aktører å basere seg på.

Etablere og styrke nettverk

Den bibliotekansatte mener at nettverk er avgjørende for å bedre sosiale forhold i Mysen. Han foreslår å etablere flere arenaer hvor innbyggere og frivillige organisasjoner kan møtes og samarbeide for å styrke sosial tilhørighet. Et konkret eksempel er samarbeidsprosjektet mellom Eidsberg sanitetsforening og Mysen E-sport Arena, som inkluderer enkel matservering og trygg voksenkontakt. Det er bare et eksempel av flere hvor det nevnes at også foreldre til barn og unge som bruker tilbud kan motta noen betaling for å servere mat. Dette er ikke bare en måte å bedre situasjonen for lavinntektsfamilier, men også et bidrag til samhold på tvers av grupper i Mysensamfunnet:

«Jeg mener jo at svaret på veldig mye her er nettverk. Men da må vi etablere nettverkene. Vi må skape plasser hvor de møtes. [...] Vi er flokkdyr» (bibliotekansatt).

5.4 Tiltak som kan bedre de fysiske omgivelsene og stedsbruk

I intervjuene har enkelte av informantene foreslått tiltak for å forbedre de fysiske omgivelsene og bruken av offentlige steder i Mysen. Mange har fokusert på Måsan-aktivitetspark. Dette er behandlet andre steder i rapporten og blant tiltakene over. Det gjentas derfor ikke her. I stedet trekker vi fram andre forslag som handler om å forbedre det fysiske nærmiljøet.

Videreutvikling av grøntområder

Flere informanter trekker frem potensialet i å oppgradere grøntområder i Mysen. Mangelen på lekeapparater og tilrettelagte områder for barnefamilier blir nevnt som en utfordring. Informantene argumenterer for at flere barnevennlige aktiviteter og bedre fasiliteter i parkene generelt vil gjøre dem mer attraktive.

Aktivisering av Mysen torg

Mysen torg og park blir trukket frem som steder med stort potensial for å tiltrekke mer liv til sentrum. Flere påpeker at disse områdene kan brukes mer aktivt til arrangementer som markedsdager, bruktmarked, konserter og forestillinger. Paviljongen i parken foreslås som en arena der innbyggere i alle aldre kan bidra med kulturuttrykk som musikk, dans og teater.

Forbedre området i og rundt Folkenborgveien

Informanter i både NAV og politi påpeker at det har skjedd forbedringer i området med kommunale boliger i Folkenborgveien. Det vises til dugnader der beboere og kommunale aktører har ryddet, malt og gjort området mer attraktivt, og at det nå skal komme miljøvaktmestere i området. Det understrekes at dette bør følges opp med langsiktige løsninger som vedlikehold og sosial oppfølging, for blant annet å redusere stigmaet knyttet til stedet.

Gratis bybuss i helgene

Gratis bybuss/shuttlebuss mellom sentrum og forstedene i helgene blir fremhevet av flere som et viktig tiltak for å stimulere til økt bybruk. En aktør som jobber i en humanitær organisasjon, uthever at et godt kollektivtilbud som ivaretar behovet for økonomisk utsatte grupper er essensielt med tanke på å motarbeide utenforskap. Dette blir, ifølge informanten, enda viktigere samtidig som at boligbyggingen i sentrum bidrar til økte leiepriser.

«Vi har en ikke-tilstedeværende kollektivtrafikk og vi har mange som bor utenfor sentrum. Hvis NAV leier en bolig til en familie på fem uten førerkort, halvannen mil utenfor sentrumet og ingen kommer seg verken til eller fra... Det er jo de man, i hvert fall fra vårt ståsted, frykter at blir stående veldig på utsiden ved å fortette sentrum» (ansatt i en humanitær organisasjon).

Bedre sykkelveinettverk

Flere innbyggere etterlyser et behov for sykkelstier for å binde byen og grendene bedre sammen. Dette blir blant annet utdypet av en informant som hevder at det er «en katastrofe med sykkelstier i sentrum». Vedkomne reflekterer at trygge sykkelstier i bysentrumet, som også er forbundet med sykkelstier ut til de omkransende bygdene, vil kunne ha en dobbelt positiv effekt for ungdom og barn når de blir gamle nok til at de har friere tøyler til å kunne bevege seg fritt uten tilsyn av voksne. Et nettverk av sykkelstier mellom by og bygd vil, ifølge informanten, kunne bidra til at unge som bor i grendene kan sykle til og fra fritidsaktiviteter i sentrum. Samtidig vil det kunne oppfordre til «sunne aktiviteter» blant byungdommen slik at «de kan komme seg ut i naturen, for eksempel for å bade eller fiske, med trygge ut- og innfartsveier mellom by og grend».

5.5 Tiltak som kan bedre boforhold

Sistnevnte tiltak i Folkenborgveien bringer oss over til andre forslag for å bedre boforhold. Ved siden av bruk av miljøvaktmestere og opprustning av områder med flere kommunale boliger, nevnes mentorordning for private leietakere, boveiledning mer generelt, og styrking av ansvarsgrupper rundt kommunale leietakere som har utfordringer med rus og/eller psykiatri.

Mentorordning for leietakere på det private markedet

Boligkontoret fremhever behovet for å gi bedre informasjon til leietakere med dårlige språkferdigheter på det private markedet. Dette inkluderer veiledning om rettigheter, som bostøtte, og om hvordan man navigerer i leiemarkedet. Dette med bakgrunn i at mange ikke kjenner til sine rettigheter eller lett blir utnyttet av private utleiere. De foreslår at frivillige organisasjoner som Kirkens Bymisjon kan bidra gjennom mentorordninger som støtter familier med å fylle ut søknader og forstå kontrakter.

«Hva må du passe på når du skriver kontrakt? Har du huska at kommunen har noe du kan søke, som heter bostøtte? [...] Klare å bygge de der familiene litt opp til å ruste dem til å kanskje bli litt mer selvgående, da» (ansatt i boligkontoret).

Boveiledning

Veiledere i NAV etterlyser boveiledning som et behov, basert på deres erfaringer med at det er flere som bor i privatleide boliger som ikke klarer å vedlikeholde boligen. Dette inkluderer veiledning i vedlikehold og praktisk bruk av boliger for å forhindre forfall og sikre bedre boforhold. Som et beslektet tiltak understreker de også viktigheten av økonomisk rådgivning for å hjelpe familier med dårlig økonomi. Selv om tidligere kurs i økonomistyring har hatt lav oppslutning, mener de at dette fortsatt er et viktig område å fokusere på for kommunen.

Tverrfaglig samarbeid og oppfølging

Flere informanter beskriver hvordan tverrfaglige ansvarsgrupper jobber med beboere som har behov for oppfølging på grunn av rus- og psykiatriutfordringer. De understreker at denne

innsatsen kan styrkes for å gi bedre støtte til beboerne og sikre at boligområdene oppleves som trygge og inkluderende.

«Vi har jo mye ødeleggelser, mye politiutrykninger, bråk rundt [...] leietakere [med rus- og psykiatriproblem]. Så det er jo en gruppe som vi på en måte har sagt at kommunen ivareta selv» (ansatt boligkontor).

5.6 Tiltak som kan styrke tverrfaglig samarbeid og medvirkning

Bedre tverrfaglig samarbeid som nevnt over, er noe som gjentas i flere av intervjuene med de kommunalt ansatte. I tillegg til dette trekkes det fram andre tiltak som kan styrke tverrfaglig samarbeid og medvirkning som det å forbedre koordinering, bygge tillit mellom kommunen og frivilligheten, og legge til rette for lavterskel medvirkningsarenaer som inkluderer flere grupper i lokalsamfunnet.

Tverrfaglig samarbeid for forebygging

Ungdomslederen beskriver hvordan tverrfaglig samarbeid mellom ungdomsteamet, politi, barnevern og skolehelsetjenesten allerede fungerer godt i Mysen, men bør videreutvikles. Han fremhever hvordan jevnlig møter og deling av informasjon gir en helhetlig tilnærming til ungdom i risikozonen, og hvordan tiltak som sommerjobber og fritidsaktiviteter er resultat av dette samarbeidet.

«Vi har jevnlig møter der vi deler informasjon og diskuterer saker vi jobber med. Det gir oss en helhetlig tilnærming, og vi kan sikre at tiltakene treffer de ungdommene som har størst behov» (ungdomsleder).

Bedre koordinering mellom kommunen og frivilligheten

Flere understreker at bedre koordinering mellom kommunen og frivillige organisasjoner kan bidra til mer bærekraftige og stabile tilbud. Den ansatte i Kirkens bymisjon foreslår for eksempel at kommunen i større grad bør støtte frivillige aktører med ressurser som ansatte eller midler, og at et styrket samarbeid kan gi bedre resultater for lokalsamfunnet.

«Det kunne vært en god idé [...] å bruke kanskje en del av de midlene [i områdesatsingen] til å styrke samarbeid mellom steder som Røde Kors og Skattkammeret. [...] Vi har hatt bra samarbeid med kommunen, men det er viktig at de støtter oss mer med ressurser og hjelper til med å gjøre tilbudene bærekraftige» (ansatt Kirkens bymisjon).

Gi frivilligheten en tydeligere rolle i lokalsamfunnet

Lederen av Mysen Idrettsforening mener at frivillige aktører ofte har nærmere kontakt med innbyggerne, spesielt de som trenger hjelp, og derfor er bedre posisjonert til å identifisere behov og bygge tillit med familier som kan være skeptiske til å henvende seg til offentlige tjenester. Han foreslår at frivillige organisasjoner og idrettslag kan fungere tydeligere som et bindeledd mellom familier og kommunen for å sikre at støtte når frem til de som trenger det, og at kommunen og frivilligheten i fellesskap kan utvikle prosjekter som inkluderer lavterskeltilbud for barn og unge, slik som leksehjelp, måltider og fritidsaktiviteter

Barnepass og matservering i forbindelse med medvirkningsmøter

Ungdomsarbeideren foreslår praktiske tiltak for å senke terskelen for deltakelse i medvirkningsmøter, spesielt for foresatte med minoritetsbakgrunn. Hun foreslår å tilby barnepass og matservering under møtene for å gjøre det lettere for flere å delta.

«Det hadde vært kult om vi kunne tilbudt barnepass mens de satt på det møtet i en times tid. Tilby mat. Du tar dem jo ut av deres hjem for å komme hit og snakke om disse tingene» (ungdomsarbeider).

Tydligere informasjon

Flere informanter trekker frem behovet for tydeligere informasjon om tiltak, budsjettbruk og prosesser knyttet til områdesatsingen. De nevner at misforståelser og rykter, som at mesteparten av midlene går til kommunens lønninger, kan svekke tilliten til satsingen. Bedre kommunikasjon kan bidra til å motvirke slike oppfatninger og skape større deltakelse.

5.7 Oppsummering

Tiltakene som er omtalt i dette kapitlet er enten rettet mot spesifikke målgrupper med dårlige levekår, eller mot befolkningen i sin helhet. I førstnevnte kategori finner vi for eksempel mangfoldsrådgivere og/eller miljøveiledere er rettet mot minoritetsfamilier og barn som opplever sosiale utfordringer, hvor disse rollene er ment å være brobyggere mellom familiene og det offentlige systemet. Deres kompetanse og erfaringer kan bygge tillit og trygghet for familier som kanskje ikke mestrer eller forstår de forventningene som stilles i skole og samfunn. På samme måte er Mestringshuset et lavterskeltilbud som primært treffer personer med lav inntekt og psykiske utfordringer. Dette er mindre relevant for befolkningen som helhet. En åpen barnehage, foreslått som en arena for å nå kvinner og familier med minoritetsbakgrunn, er et annet eksempel på et tiltak med et spesifikt nedslagsfelt.

Det er verdt å merke seg at det har kommet fram få boligsosiale virkemidler i intervjuene vi har gjennomført med aktørene, rent bortsett fra en styrking av miljøarbeidere i Folkenborgveien og et mer generelt forslag om veiledning til personer med innvandrerbakgrunn som prøver å finne en bolig på det private leiemarkedet. Kommunen kan i tillegg se på tiltak for å få en andel boliger ut på markedet til under markedspris. Det kan kommunen gjøre på flere måter. De kan forhandle med utbyggere om bruk av boligkjøpsmodeller slik at de med lav egenkapital har muligheter til å kjøpe. De kan også bruke startlån og bostøtte i kombinasjon med dette slik at de med både lav egenkapital og lav (men stabil) inntekt kan kjøper. For leietakere kan de bruke tilvisningsavtaler der Husbanken gir utbygger rimelig lån mot at kommunen kan disponere inntil 40 prosent av boenhetene til hushold kommunen har ansvar for. Resten leies ut på vanlig markedsvilkår.

Blant tiltakene som er rettet mot befolkningen i sin helhet finner vi videreutvikling av grøntområder og lekemuligheter, aktivisering av Mysen torg og andre offentlige steder, og tilrettelegging av arrangementer og møteplasser som kan fungere som samlingspunkt for nærmiljøet forstått bredt, gratis bybuss i helgene og bedring av sykkelveinettverket i kommunen. Flere av disse forslagene må forstås både som en del av en inkluderingsstrategi, men også som en måte å gjøre Mysen attraktivt på for de som bosetter i et fortettet sentrumsområde og de bor utenfor sentrum. Mysen planlegger for en tett by, og da må man også sørge for aktiviteter og forbindelseslinjer fra sentrum og ut i boligområder og bygder, samt bygge grøntområder som både de som bor i sentrum kan benytte og de som kommer til Mysen på dagsbesøk også bruker. To universell forslag, som ikke er nevnt i teksten over, er ønsket om et folkebad og bypark i Mysen. Folkebad og bypark fremstår som to sentrale

forslag for å imøtekomme behovet for lavterskel fritidstilbud. Anleggelse av et folkebad fremmes som et viktig tiltak for økt fysisk aktivitet, svømmeferdigheter og sosialt samvær på tvers av generasjoner og kulturbakgrunner av flere innbyggere. Samtidig er saken politisk og økonomisk utfordrende, med bekymringer knyttet til høye driftskostnader og prioritering av kommunale midler i en by der en rekke levekårsområder er pressende. Byparken har tilsvarende potensial til å bli en inkluderende og flerfunksjonell møteplass som styrker trivsel, folkehelse og lokal identitet, samtidig som den kan tilby aktiviteter for både barn, eldre og minoritetsgrupper. Også her er økonomi og prioritering av arealbruk gjenstand for diskusjon, men dog i noe mindre grad da det legges opp til at etablering av byparken vil skje med støtte fra private midler fra private stiftelser og organisasjoner.

Noen av tiltakene er universelle, men likevel ment å nå særskilte målgrupper. Matsservering i skolen er et godt eksempel på et tiltak som vil være universelt tilgjengelig for alle elever, men som samtidig er motivert av et ønske om å hjelpe de mest sårbare barna i Mysen. Det samme gjelder matsservering på Mysen E-sport Arena eller på ungdomshuset.

Når det gjelder implementering, skiller tiltakene seg tydelig i hvor raskt og enkelt de kan gjennomføres. Noen tiltak kan settes i gang nærmest umiddelbart, fordi de bygger på eksisterende strukturer. Matsservering i skolen er et slikt tiltak, der det allerede finnes en ordning, men hvor områdesatsingen kan sikre videre finansiering for å opprettholde tilbudet. Tilsvarende kan eksisterende lavterskeltilbud, som Mestringshuset, Åpen hall eller Mysen E-sport Arena, raskt styrkes med ekstra ressurser, både økonomisk og i form av personell. Sommerjobbtilbudet for ungdom er et annet tiltak som kan skaleres opp på kort tid, da det allerede finnes en grunnstruktur å bygge videre på.

Andre tiltak krever derimot mer tid og planlegging. Videreutvikling av grøntområder og aktivisering av Mysen torg er gode eksempler på tiltak som krever mer omfattende investeringer og en strategi for å sikre deltakelse over tid. Disse tiltakene må samkjøres med nærmiljøaktører for å sikre tilstrekkelig nyttverdig. Etableringen av en åpen barnehage er også et tiltak som krever langsiktig planlegging, både fordi det innebærer rekruttering av kvalifisert personell og lokaler og langsiktig finansiering. Spesielt infrastruktureltiltak som utbedring av sykkelveinettverk krever et langtidsperspektiv.

Kostnadene for tiltakene varierer også. Rimeligere tiltak, som forsterkning av eksisterende lavterskeltilbud, eller enkle grep for å forbedre kommunikasjon og samarbeid mellom kommunen og frivilligheten, krever relativt små investeringer. Samtidig er det klart at noen av de mest ambisiøse tiltakene, som oppgradering av fysiske omgivelser, ansettelse av mangfoldsrådgivere, gratis bybuss i helgene eller oppgradering av sykkelveinettverkene, vil kreve store ressurser både økonomisk og organisatorisk. I en del tilfeller er de også innenfor andre offentlige instansers myndighetsområde, og ikke kommunens. Dette gjelder både eventuelle miljøveiledere i den videregående skolen og kollektivtilbudet som begge ligger under fylket. Det er imidlertid ikke uvanlig at områdesatsinger involverer andre offentlige instanser i både fylke og stat, hvilket også vil være tilfelle for satsingen i Mysen.

Vi har sammenliknet tiltakene som er omtalt i denne rapporten med tidligere medvirkningsmøter som er arrangert av kommunen selv. Denne viser en tydelig kontinuitet. Både tiltakene i dette kapitlet og de som omtales i referatene fra medvirkningsmøtene fremhever viktigheten av inkludering, særlig for barn, unge og minoritetsgrupper. Matsservering er et gjennomgående tema, og det samme gjelder viktigheten av lavterskeltilbud og møteplasser for å bygge fellesskap. Økt voksen tilstedeværelse og samarbeid mellom ulike aktører, som politi, skoler, frivillige og kommunale tjenester, er også fellesnevner. Samtidig introduserer vår stedsanalyse noen nye og mer spesifikke tiltak, som mentorordninger for private leietakere og betaling til foreldre for frivillig arbeid.

Medvirkningsmøtene har lagt større vekt på bredere samfunnsstrukturelle utfordringer, som behovet for rimelige boliger, bedre transportløsninger og flere lokale arbeidsplasser. Disse temaene er ikke like fremtredende blant aktørene vi har snakket med, noe som kan skyldes at vi har fokusert mer på hvilke tiltak som mest direkte kan knyttes til områdesatsingen i våre intervjuer. Samtidig peker vår gjennomgang på en viktig strategi som kan være verdifull i sammenheng med tidligere medvirkningsmøter: Behovet for å styrke eksisterende tiltak i stedet for å opprette mange nye. Dette perspektivet kan bidra til å sikre at tiltakene ikke bare er bærekraftige, men også at ressursene brukes effektivt. Ved å bygge videre på det som allerede fungerer, som eksisterende lavterskeltilbud og sommerjobber for ungdom, kan man sikre kontinuitet og unngå å spre ressursene for tynt.

6 Konklusjon

Denne rapporten presenterer en stedsanalyse og kartlegging med fokus på bo- og nærmiljøforhold i Mysen. Analysen tar utgangspunkt i hele byen, men har, etter oppdragsgivers ønske, et hovedfokus på bysentrumet. Hensikten med analysen er å danne et kunnskapsgrunnlag for videre planlegging og gjennomføring av områdesatsingen i Indre Østfold kommune. Stedsanalysen benytter en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder og bygger på prinsippene for sosiokulturelle stedsanalyser (Ruud et.al. 2007), samt en tilpasset versjon av kriteriene for sosial bærekraft utviklet av FutureBuilt (2021). I analysen har vi især hatt et fokus på sosial bærekraft og har undersøkt hvordan beboere, aktører og ulike brukergrupper opplever og benytter Mysen, samt hvilke kvaliteter, utfordringer og behov som preger stedet.

Levekårsutfordringer og boforhold

Mysen står overfor sammensatte levekårsutfordringer som er sammenflettet med boligsituasjon, sosioøkonomiske forhold og demografiske endringer. Byen har store kontraster når det gjelder innbyggernes inntekts- og utdanningsnivå, arbeidsdeltakelse og boforhold. Disse forskjellene er særlig synlige i sentrum der konsentrasjonen av levekårsutsatte grupper er størst. Høy andel leieboliger, ustabile boforhold og dårlig boligstandard i enkelte bomiljøer, bidrar til utrygghet, gjennomtrekk og sosial ulikhet. Disse forholdene påvirker oppvekstvilkårene til barn og unge som lever i vedvarende fattigdom, og har også ringvirkninger på deres muligheter til deltakelse i for eksempel fritidsaktiviteter og nærmiljøet for øvrig.

Boligmarkedet i Mysen er imidlertid i endring og økende boligbygging og fortetting i sentrum bidrar til demografiske og sosioøkonomiske endringer. Storstilt bygging av leiligheter i sentrum gir på den ene siden nye bomuligheter for 'pengesterke' grupper, blant annet eldre, og tilflyttere som pendler til arbeidsplasser utenfor Mysen, men kan potensielt medføre en risiko for at lavinntektsgrupper og unge voksne i etableringsfasen 'presses ut' av bykjernen. Dette understreker behovet for en helhetlig og sosialt bærekraftig boligpolitikk som balanserer utviklingsbehov, blandede bomiljøer, boligtypologier og boligsosiale virkemidler.

For å håndtere byens levekårsutfordringer trenger kommunen en økt innsats for å skape stabilitet i boforhold, egnede boliger for vanskeligstilte og sikre spredning av kommunale boliger i ordinære bomiljøer. En målrettet satsing på boligsosiale virkemidler, kombinert med tiltak for å styrke positive kvaliteter i nærmiljø, forebygge utenforskap og bedre oppvekstvilkår, vil være avgjørende for å skape en inkluderende og sosialt bærekraftig by i kommende år.

Stedskvaliteter

Mysens identitet er forankret i kulturhistoriske tradisjoner innen jordbruk og industri, men påvirkes også av demografiske endringsprosesser som har medført et større sosio-kulturelt mangfold. Dette bidrar til fremveksten av ulike stedsbilder og tilhørighet blant befolkningen. Ulike forhold ved byens fysiske og sosiale infrastruktur har innvirkning på hvordan sentrum og nærmiljø oppleves og benyttes. Med en økende grad av fortetting i sentrum blir behovet for en helhetlig planlegging der ulike hensyn til by- og næringsliv, handelsstand, grøntstruktur, fremkommelighet, estetiske kvaliteter og sosiale møteplasser, fremtredende.

Analysen av stedskvaliteter og innbyggernes relasjoner til Mysen viser at byens kulturhistoriske forankring og et særpreg som småby utgjør kilder til tilhørighet og trivsel. Samtidig er byen i endring som følge av økt befolkningsvekst, tilflytting og kulturelt mangfold.

Disse utviklingstrekkene medfører nye behov, forventninger og interessemotsetninger i forhold til fysisk infrastruktur, variasjon og tilpassing i aktivitetstilbud og møteplasser, samt en større satsning inkluderende bymiljøer.

Sosiale møteplasser

Manglende oversikt over eksisterende tilbud, økonomiske barrierer og sårbarhet i finansiering av frivillige initiativ begrenser deltakelse i nærsamfunnet. I tillegg kan opplevelsen av utrygge steder og møteplasser hemme sosial interaksjon på tvers av grupper hvis enkelte grupper avstår fra å bruke stedene på grunn av opplevelse av frykt forbundet med stedene. Flere innbyggere påpeker behovet for inkluderende, lavterskel møteplasser for barn, ungdom og voksne, som kan styrke trygghet, deltakelse og fellesskap i nærmiljøet. Det etterlyses dessuten stabile finansieringsmodeller i frivillige initiativ og mer permanente sosiale arenaer og som fremmer sosial aktivitet og integrasjon. Vi anbefaler at områdesatsingen blant annet brukes til å styrke koblingene mellom frivillige aktører, og allerede etablerte lavterskeltilbud og møteplasser.

Kartleggingen av sosiale møteplasser og aktivitetstilbud i Mysen viser et lokalsamfunn med et bredt spekter av aktører, tiltak, engasjement og initiativ som på ulike måter bidrar til sosial inkludering, trivsel og tilhørighet. Til tross for byens størrelse, fremstår Mysen som et sted med mange organiserte og tilrettelagte aktiviteter, spesielt innenfor idrett, frivillighet og lavterskeltilbud. Samtidig fremkommer det betydelige utfordringer knyttet til kontinuitet, tilgjengelighet og hvorvidt tilbudene treffer riktige målgrupper. Flere av tiltakene er sårbare for endringer i finansiering, personell og frivillig innsats, noe som kan utfordre bærekraften i tilbudene på sikt.

Analysen peker videre på at eksisterende møteplasser ikke alltid når bredt ut til alle samfunnsgrupper. Særlig gjelder dette voksne med minoritetsbakgrunn, samt ungdom som faller utenfor organiserte aktiviteter. For disse gruppene kan kulturelle, økonomiske og språklige barrierer bidra til sosial isolasjon, utenforskap og begrenset deltakelse i nærmiljøet. Tiltak som kvinnegrupper, lavterskelaktiviteter, Frivilligsentralen, og initiativer som Kafé Innom, Røde Kors' 'Treffpunkt' for ungdommer og sytreff for minoritetskvinner, samt ungdomshuset og e-sportarenaen på biblioteket, viser imidlertid at målrettede møteplasser kan ha stor betydning for å bygge tillit, relasjoner og forebygge utenforskap.

Nærmiljøengasjement, aktører og lokale ressurser for områdeløftet

Analysen viser at Mysen har mange ressurser i form av et aktivt organisasjonsliv, et sterkt lokalt engasjement og at interessen for områdesatsingen er stor blant en rekke nærmiljøaktører som frivillige organisasjoner, kommunalt ansatte og enkelte aktører fra næringslivet. Flere informanter fremhever behovet for bedre koordinering, både mellom frivillige aktører, og mellom frivillige aktører og kommunen. Manglende integrasjon av enkelte tjenester, sårbar finansiering av frivillige initiativ og begrenset deltakelse eller inkludering fra 'midtbanespillere' og 'støttespillere' begrenser i dag områdesatsingens fulle potensial.

Sentralt i våre anbefalinger ligger betydningen av sosial bærekraft som grunnlag for områdeløftet. Sosiokulturelle stedsanalyser påpeker viktigheten med at medvirkningsprosesser og innsatser er lokalt innrettet i nærmiljøene «slik at innbyggerne kjenner seg igjen i problemformuleringene og får et eierskap til satsingen» (Ruud et al, 2022). Denne rapportens funn understreker tilsvarende at tiltak bør utvikles i tett samarbeid med lokalbefolkningen og relevante aktører, og ta utgangspunkt i de styrkene og ressursene som allerede finnes lokalt. Det er et behov for å videreføre og styrke medvirkningsprosesser, utvikle sosiale møteplasser og sikre at fysisk planlegging og tjenesteutvikling skjer i tråd med innbyggernes behov og ønsker.

Områdesatsingen i Mysen har i oppstartsfasen etablert flere arenaer for innbyggerinvolvering, inkludert åpne møter, idéverksted og folkemøter. Medvirkning fra innbyggere, og spesielt fra målgruppene for satsingen, er viktig for å utvikle tiltak som er relevante og treffsikre. Likevel viser våre funn at tilgjengelighet av informasjon og oppfølging av innspill er varierende. Flere informanter etterlyser bedre struktur for oppfølging av medvirkningsprosesser, større inkludering av minoritetsgrupper i medvirkningsopplegg og implementering av praktiske tiltak for å senke terskelen og øke mulighetene for bredere deltakelse.

Tiltak og anbefalinger

I sammenligning med tidligere medvirkningsmøter gjennomført av kommunen ser vi en sterk kontinuitet i behovet for inkludering, lavterskeltilbud, møteplasser og tettere samarbeid og koordinering mellom ulike aktører, samt mellom kommunen og frivillige aktører. Samtidig tilfører vår stedsanalyse nye og mer konkrete tiltak, til eksempel mentorordninger og økonomisk kompensasjon for frivillig arbeid, som kan styrke områdesatsingen ytterligere. Tiltakene som er omtalt i denne rapporten viser en todeling mellom universelle tiltak rettet mot hele befolkningen og mer målrettede tiltak som retter seg mot grupper med spesielle behov, som minoritetsfamilier, barn og unge med sosiale utfordringer og personer med lav inntekt, som står utenfor arbeid, eller opplever levekårsutfordringer. Tiltakene varierer både i omfang, kostnad og hvor raskt de kan gjennomføres. Styrking av eksisterende lavterskeltilbud, kan raskt settes i gang med relativt små ressurser, mens tiltak som videreutvikling av grøntområder, etablering av åpen barnehage, gratis bybuss i helger eller sykkelveier krever mer tid, planlegging og større økonomiske investeringer. Ikke alle kan heller realiseres av kommunen eller lokale frivillige alene, men krever involvering av andre offentlige instanser.

Gjennom aktørkartleggingen fremkommer det at lokal kunnskap og erfaringer fra både offentlige og frivillige aktører kan danne grunnlaget for målrettede og konkrete tiltak i områdesatsingen. Ved å bygge videre på eksisterende tiltak og innspill fremfor å opprette mange nye, og å styrke det som allerede fungerer, kan kommunen sikre både sosial bærekraft og effektiv bruk av ressurser, samtidig som kontinuitet og tillit i lokalsamfunnet opprettholdes.

Tiltakene som foreslås i denne rapporten har et tydelig forebyggende og inkluderende fokus. For barn og unge innebærer dette blant annet matservering i skolen, miljøveiledere, sommerjobber og lavterskel fritidstilbud, som kan bidra til å redusere utenforskap og styrke sosial deltakelse. For familier og voksne med minoritetsbakgrunn peker forslagene på behovet for mangfoldsrådgivere, åpen barnehage, mentorordninger og boveiledning, for å bidra til bedre integrering, selvstendighet og trygghet i boligmarkedet. Rapporten viser også at samhold og samhandling i lokalsamfunnet kan styrkes gjennom økt voksen tilstedeværelse, nettverksbygging, møteplasser og medieoppslag som fremmer positive initiativer og nærmiljøaspekter.

Mysen har både kapasitet og sterke lokale ressurser til å gjennomføre en helhetlig områdesatsing. Med fokus på en kombinasjon av målrettede og universelle tiltak, som fremmet i denne rapporten, vil kommunen samlet sett ha et solid grunnlag for å forsterke inkludering, styrke fellesskap og forbedre levekår i Mysen.

Litteraturliste

- Ali, W og Czapka, E (2016): *Friluftsliv og innvandrere. En undersøkelse av holdninger og erfaringer blant innvandrerfamilier i Oslo. 2016*. NAKMI-rapport 2016:1.
- Åslund, O., Edin, P.A., Fredriksson, P. & Grönqvist, H. (2011): *Peers, neighborhoods, and immigrant student achievement: Evidence from a placement policy*. American Economic Journal: Applied Economics, 3(2), 67–95.
- Björkegren, E. (2018): *Neighborhoods and youth health: Everybody needs good neighbors?* No. 2018: 10. Working Paper Series 2018:10, IFAU – Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy.
- Bratt, R. G. (2002): *Housing and Family Well-being*. Housing Studies, 17:1, 13-26, DOI:10.1080/02673030120105857
- Brattbakk, I. og Andersen, B. (2017): *Oppvekststedets betydning for barn og unge. Nabolaget som ressurs og utfordring*. AFI rapport, 2017:2
- Brattbakk, I., Andersen, B., Hagen, A. L., Ruud, M. E., Ander, H. E., Breistrand, H., Skajaa, J. & Dalseide, A. M. (2017): *På sporet av det nye Grønland: sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo*. Arbeidsforskningsinstituttet.
- Chetty, R., Hendren, N. & Katz, L.F. (2016): *The effects of exposure to better neighborhoods on children: New evidence from the Moving to Opportunity experiment*. American Economic Review, 106(4), 855–902.
- Furuberg, A. J., Grav, T., Lima, I. A. Å., & Munch-Ellingsen, E. (2022). *Lavinntekt og levekår i Norge. Tilstand og utviklingstrekk*.
- FutureBuilt (2021): *Kriterier for sosial bærekraft*.
- Goux, D. & Maurin, E. (2007): *Close neighbours matter: Neighbourhood effects on early performance at school*. Economic Journal, 117(523), 1193–1215.
- Indre Østfold kommune (2021): *Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032*
- Indre Østfold kommune (2023). *Boligplan for Indre Østfold kommune (2023-2032)*
- Indre Østfold kommunes boligteiling (2024): *Datasekk over reguleringsprosjekter i Mysen*. Tilsendt fra Indre Østfold kommune for prosjektet.
- Levekårskartleggingen (2022): *Et kunnskapsgrunnlag for utvikling av Indre Østfold-samfunnet*. Indre Østfold kommune. (https://www.io.kommune.no/_f/p1/i803b79d6-e3a5-4806-90aa-60112d2a6867/levokarskartlegging-for-indre-ostfold-kommune-2022.pdf)
- Ruud, M. E (2015): *Stedskonstruksjoner og stedstilhørighet i boligområder under endring*. I Aure, M et.al (red): Med sans for sted – nyere teorier. Bergen: Fagbokforlaget, s. 179-195
- Ruud, M. E.; Eika, A; Gohari, S; Tønnessen, M (2022): *Sosiokulturell stedsanalyse for Strømsø*. NIBR-rapport; 2022:6
- Ruud, M.E og Johannessen, K (2014): *Å bo på Lindeberg – beboeres erfaringer med området*. NIBR-rapport 2014:11
- Ruud, M.E og Nygaard, M.O (2020): *Midtveisundersøkelse Områdeløft Trosterud og Haugerud*. NIBR rapport 2020:23.

- Ruud, M.E, Brattbakk, I, Røe, P.G og Vestby, G.M (2007): *Sosiokulturelle stedsanalyser*. Veileder. Akershus fylkeskommune
- Schiefløe, P. M (2015): *Sosiale landskap og sosial kapital: Nettverk og nettverksforskning*. Universitetsforlaget.
- Søholt, S., Ruud, M.E og Braathen, E (2012): *A question of social sustainability: Urban interventions in critical neighbourhoods in Portugal and Norway*. In Urban Research and Practice, Volume 5 Issue 2
- Sørvoll, J, og Daatland S.O (2014): *Planer for et aldrende samfunn? Bolig og tjenester for eldre i kommunene*. NOVA Rapport 17/14
- Sørvoll, J; Sandlie, H.C; Nordvik, V; Gulbrandsen, L.P (2016): *Eldres boligsituasjon. Boligmarked og boligpolitikk i lys av samfunnets aldring*. NOVA Rapport 11/16
- Umblis, Janis, Kristine von Simson, and Ferdinand Mohn. *Boligens betydning for annen velferd. En Gjennomgang av Nasjonal og Internasjonal Forskning* (2019).
- Von Simson, K og Umblis, J (2019): *Boforhold og velferd*. Institutt for samfunnsforskning. 2019:02

Appendix 1: Resultater fra Stedskompasset

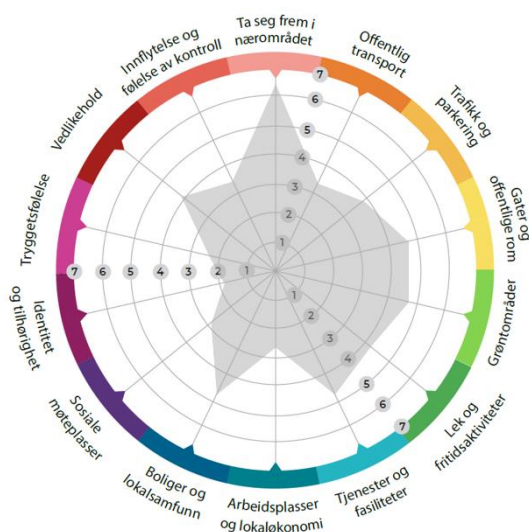
Stedskompasset er et verktøy som hjelper en gruppe til å svare på spørsmålet: Hvor bra er nærområdet v rt? Det består av 14 temaer, som deltakerne i dialogen blir bedt om å vurdere på en skala fra 1 til 7 (fra sv ert dårlig til sv ert bra). Stedskompasset brukes altså både til å identifisere positive sider og styrker ved et sted, og involverer en samtale om hva som kan bli bedre. En av fordelene med å gjennomføre slike dialoger er at de engasjerer alle i en gruppe til å bidra og til å tale, og at vurderingen av ulike temaer kan sammenliknes på tvers av grupper. Temaene er som følger:

- Ta seg frem i nærområdet
- Offentlig transport
- Trafikk og parkering
- Gater og offentlige rom
- Grøntområder
- Lek og fritidsaktiviteter
- Tjenester og fasiliteter
- Arbeidsplasser og lokaløkonomi
- Boliger og lokalsamfunn
- Sosiale møteplasser
- Identitet og tilhørighet
- Trygghetsfølelse
- Vedlikehold
- Innflytelse og følelse av kontroll

I forbindelse med denne stedsanalysen har vi gjennomført vi fire gruppeintervjuer med representanter fra ulike befolkningsgrupper ved hjelp av Stedskompasset. I disse intervjuene benyttet vi en tilpasset versjon av Stedskompasset. Vi har forenklet vi noen av begrepene slik at «identitet og tilhørighet» til ble til kun «tilhørighet», og «arbeidsplasser og lokaløkonomi» ble til «arbeidsplasser». I tillegg spesifiserte vi at kategorien «tjenester og fasiliteter» handler om kommunens tjenester og ikke tjenester i Mysen mer generelt. Årsaken er at områdesatsingen i stor grad er rettet mot hva kommunen kan tilby, og at barn og unge spesielt prim ert forholder seg til kommunens tjenester (eller evt. fylket med tanke på skole). Indre Østfold kommune har også gjennomført et folkemøte med Stedskompasset. I dette tilfellet ble den opprinnelige, ikke-forenklete versjonen av Stedskompasset brukt. Vi har brukt den sistnevnte versjonen til å synliggjøre gruppeintervjuenes gjennomsnittsskåre på de ulike temaene, og spesifisert hvilke aspekter de har vektlagt i omtalen av resultatene. Gjennomsnittsskåre oppgis i parentes, og eventuell stor variasjon kommenteres atskilt.

Merk at vi i Stedskompasset med ungdom i 'åpen hall' ikke har målinger på alle temaene og derfor har satt inn den fiktive verdien 4 for at figuren skal fungere.

Brukere av Ungdomshuset Mysen

Antall deltakere: 4

Generelt: Ungdommene fra ungdomshuset gir laveste vurdering av Mysen av alle gruppene som har fylt ut Stedskompasset. Likevel er det ganske stor variasjon i skåre på noen av teamene.

Ta seg frem i nærområdet (6,3): Alle mener det er lett å bevege seg mellom aktiviteter og steder i Mysen sentrum, men for ungdommer fra Slitu eller Eidsberg er det verre.

Offentlig transport (3,3): Selv om en av deltakerne generelt var fornøyd, får busstilbudet mye kritikk i intervjuet – spesielt begrenset kollektivtransport på kveldstid.

Trafikk og parkering (3,8): På grunn av mangler i kollektivtransport, blir det påpekt at man er avhengig

av bil.

Gater og offentlige rom (4,5): Deltakerne i intervjuet er i stor grad fornøyd med torg, gater osv. i Mysen.

Grøntområder (4,5): Varierende. En mener det er mye grønt, en annen mener at stadig flere grøntarealer blir bygget ned.

Lek og fritidsaktiviteter (4,0): Stor variasjon. Flere gir lav poengsum fordi det kun er fotball eller håndball og annen idrett i Mysen, og lite annet å drive med. En gir svært høy poengsum på grunn av idrettstilbudet.

Tjenester og fasiliteter (4,5): Offentlige tjenester får mest ros, men også noe ris. Positive tjenester er ungdomsteam og elevtjenesten på VGS. Ungdomsskole og eldreomsorg trekkes ned.

Arbeidsplasser og lokaløkonomi (2,5): Jobbmulighetene for ungdom ansees som dårlige, hvis man ikke kjenner noen personlig som kan tilby jobb.

Boliger og lokalsamfunn (4,5): Boligsituasjonen ble sett som variert og det ble poengtert at det er relativt billig å bo i Mysen. Likevel påpekes det klasseskiller og at det finnes mange «drittleiligheter» i sentrum.

Sosiale møteplasser (2,8): Det trekkes fram at de fleste møteplassene i Mysen er laget for voksne og eldre. Ungdomshuset nevnes som et positivt tilbud, men det er negativt at det bare er åpent tre dager i uka.

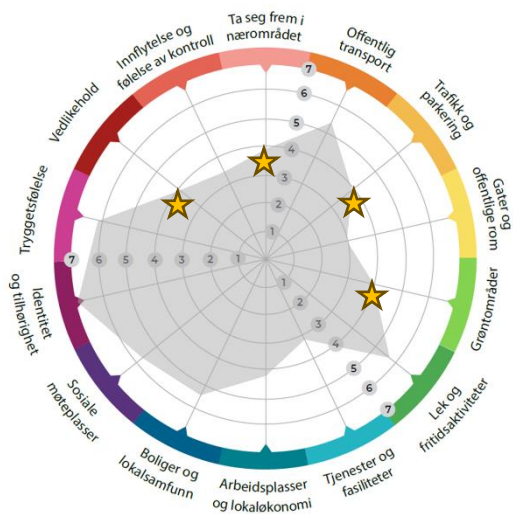
Identitet og tilhørighet (1,8): Få føler at de har en positiv Mysen-identitet, men har heller større tilhørighet til mindre vennegrupper. Mysen-identiteten blant ungdom er å klage på Mysen.

Trygghetsfølelse (2,3): Svært variasjon i trygghetsfølelse, men flertallet gir lav skåre. Mysen oppleves ikke nødvendigvis som utrygg for deltakerne i gruppeintervjuet, men oppgir heller at stedet er utrygt for en del andre barn og unge.

Vedlikehold (4,0): Deltakerne er i all hovedsak fornøyd med vedlikehold i Mysen, men ungdomsskolen og materiell på skolen oppleves som falleferdig.

Innflytelse og følelse av kontroll (3,3): Relativt stor variasjon i opplevd innflytelse. Én av deltakerne mener at eldres meninger veier tyngre enn ungdommenes når det tas avgjørelser. En annen deltaker fra Ungdommens kommunestyre var imidlertid mer positiv.

Barn og unge i 'Åpen hall'

Antall deltakere: 15

Generelt: 'Åpen hall' er et tilbud på onsdager i regi av Kirkens bymisjon hvor eldre barn og ungdom kan delta i fri fysisk aktivitet i Mysen rackethall. Merk at fiktiv verdi satt på enkelte temaer som ikke ble behandlet i gruppeintervjuet. Disse er markert med en stjerne:

Ta seg frem i nærområdet: Ikke vurdert. Fiktiv verdi satt til 4.

Offentlig transport: Det er en generell enighet om at togtilbudet er bra, og at skolebussen går som den skal. Flere påpeker imidlertid at busstilbudet er ikke-eksisterende etter kl. 18 og at man i stedet er avhengig av andre transportmidler for å komme seg fram og tilbake fra treninger på kveldstid.

Trafikk og parkering: Ikke vurdert. Fiktiv verdi satt til 4.

Gater og offentlige rom (3,0): Ingen hadde spesielt sterke synspunkter på temaet, men plasserte de omtrent midt på Stedskompasset.

Grøntområder: Ikke vurdert. Fiktiv verdi satt til 4.

Lek og fritidsaktiviteter (5,8): Det blir sagt at barn og unge i Mysen er «spoiled» med et veldig godt idrettstilbud. Likevel blir det etterlyst mer uorganisert aktivitetstilbud, og gjerne én ekstra kveld i uka med Åpen hall.

Tjenester og fasiliteter (3,3): Relativt stor variasjon i svar, men det er generell enighet om at barneskolen er «sweet», mens ungdomsskolen er «drit». Det blir sagt at den er stygg, mangler idrettshall og er preget av at mye blir ødelagt uten å bli reparert.

Arbeidsplasser og lokaløkonomi (4,3): Få har sterke meninger om temaet, men det blir nevnt at det ikke er lett å få seg en jobb hvor arbeidsplassen er i Mysen. Det oppleves ikke nødvendigvis som et problem.

Boliger og lokalsamfunn (5,5): De fleste intervjudeltakerne kommer fra hjem med ok boligstandard. Det er noen som nevner at nye boliger som bygges i Mysen er litt vel fancy og dyre.

Sosiale møteplasser (5,8): Flere synes at Mysen er bra når det gjelder utendørs møteplasser ved idrettsanleggene. Ungdomshuset og Åpen hall trekkes fram som to gode møteplasser. Det ble imidlertid etterlyst flere åpningstider i Åpen hall.

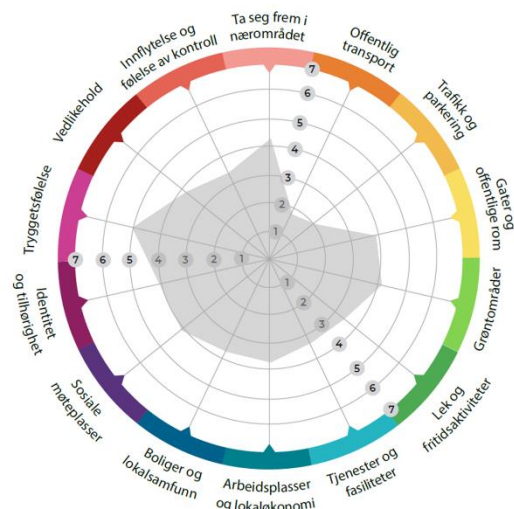
Identitet og tilhørighet (7,0): Alle sier at de er stolte av å komme fra Mysen.

Trygghetsfølelse (6,3): De fleste føler seg trygge i Mysen. Det ble påpekt at det kun er noen få som lager trøbbel. Mobbing ble nevnt som et problem, og at det noen steder mangler gatelys om kvelden.

Vedlikehold (4,0): Ikke vurdert. Fiktiv verdi satt til 4.

Innflytelse og følelse av kontroll (3,5): Ingen etterlyser flere muligheter til å påvirke, og opplevd innflytelse er nøytral.

Voksne fra Kafé Innom

Antall deltakere: 5

Generelt: Kafeen er drevet av Mysen kulturkompani og har avtale med NAV der mottakere av uføretrygd/AAP får tilbud om jobberfaring i kafeen.

Ta seg frem i nærområdet (4,3): Generell enighet om at å ta seg fram i nærområdet i sentrum er relativt lett. De som bor utenfor sentrum gir lavest skåre.

Offentlig transport (1,8): Stor enighet om at offentlig transport er svært dårlig. Flere beskriver tilbudet som «ikke eksisterende». Deltakerne etterlyser gratis bybuss mellom forsteder og sentrum.

Trafikk og parkering (2,0): Deltakerne er misfornøyd med trafikk- og parkeringssituasjonen. Det påpekes at bygging av leilighetsblokker i sentrum har medført stort press på parkering. Noen mener at det bør strammes

inn på antall timer med parkering i sentrum og innføres beboerparkering.

Gater og offentlige rom (3,8): Deltakerne er tilfredse med Mysen torg og aktiviteter på torget. De er mindre tilfredshet med gatene, og understreker dårlig snømåking, spesielt i forstedene og i private gater. Det etterlyses bedre belysning på enkelte veier, spesielt utenfor sentrum.

Grøntområder (4,0): De fleste deltakerne mener at Mysen har en del fine grøntområder, men fremhever Byparkforslaget som et viktig løft for byen.

Lek og fritidsaktiviteter (3,3): Deltakerne sier at det er mange idrettsaktiviteter, men mener det burde være flere tilbud innen kultur og kreativitet. Én vil at skolekorpstilbudet blir gjenopprettet (inaktivt siden 2022). Flere er kritiske til høye kostnader i fritidsaktiviteter.

Tjenester og fasiliteter (3,3): Flere sier at «ingenting godt har kommet ut av kommunesammenslåingen». Det påpekes at avstandene til tilbud og fasiliteter blir for store. Det er enighet om at Mysen trenger et folkebad.

Arbeidsplasser og lokaløkonomi (3,6): Deltakerne mener at sentralisering av tjenester som følge av kommunesammenslåingen førte til færre jobbmuligheter. Flere er kritiske til manglende regulering av leiepriser i sentrum og opplever at nedleggelse av butikker og 'sentrumdød' preger byen.

Boliger og lokalsamfunn (3,6): Deltakerne mener at det bygges varierte boliger i hele tettstedet, men at private utleiere ofte krever urimelig høye priser for leiligheter og butikklokaler. De er enige om at det satses for lite på å holde handelsstanden i live og at dette har negativ effekt på nærmiljøet.

Sosiale møteplasser (4,0): Flere påpeker at det er for få lavterskel sosiale møteplasser for ungdom. Flere reflekterer også at voksne mangler sosiale møteplasser. Utlivstilbud etterlyses.

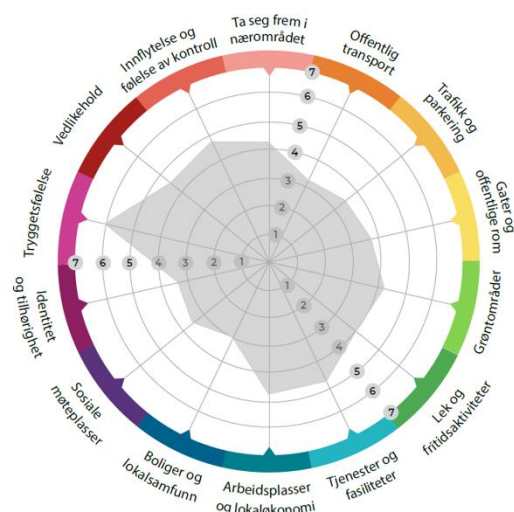
Identitet og tilhørighet (4,0): Flere nevner at de opplever byen som hyggelig og med gode muligheter til å skape tilhørighet, men at mange butikknedleggelse og tomme lokaler preger trivsel.

Trygghetsfølelse (5,0): Deltakerne opplever Mysen som en trygg by.

Vedlikehold (3,8): Deltakerne nevner ikke noe om vedlikehold av boliger, men reflekterer at vedlikeholdet av grøntområder og veier i sentrum er relativt godt.

Innflytelse og følelse av kontroll (3,4): Det er bred enighet om at det er et sterkt frivillig engasjement for byen, men mener at kommunen må bidra bedre til å støtte opp og koordinere borgerinitiativ.

Kvinner i 'sygruppe' hos Røde Kors

Antall deltakere: 11

Generelt: Røde Kors avholder sytreff for kvinner med minoritetsbakgrunn hver torsdag. De fleste deltakerne har muslimsk bakgrunn, men i de siste årene har noen flyktninger fra Ukraina også deltatt.

Ta seg frem i nærområdet (4,3): Ingen bemerkninger på dette punktet.

Offentlig transport (3,3): Det er enighet om at busstilbudet er for dårlig.

Trafikk og parkering (3,5): Mange er opptatt av at det mangler parkeringsplasser.

Gater og offentlige rom (3,8): Flere opplever det som farlig å ferdes på veiene med sykkel og er

opptatt av at byen trenger sykkelstier.

Grøntområder (4,3): Det påpekes at selv om byen har en del grøntområder, så er det en mangel på sitteområder og lekeplasser i parkene.

Lek og fritidsaktiviteter (4,0): Det er stor enighet om at det er en mangel på lekeplasser og billige fritidsaktivitetstilbud. Det vektlegges spesielt at svømmemuligheter for barn mangler. Dans og yoga etterspørres.

Tjenester og fasiliteter (4,8): Deltakerne reflekterer ikke om kommunale tjenester i sin helhet, men er opptatt av spesifikke fasiliteter som byen trenger. Svømmehall, lekepark for barn og bedre kulturskolemuligheter for barn og unge fremheves.

Arbeidsplasser og lokaløkonomi (4,8): Deltakerne reflekterer ikke om dette punktet.

Boliger og lokalsamfunn (3,0): Flere utdyper at det er vanskelig å finne bolig og at boligene har dårlig standard og vedlikehold. Det nevnes også at det ikke er nok kommunale boliger.

Sosiale møteplasser (3,5): Mange utdyper at de har liten sosial kontakt utenfor familien og et begrenset nettverk av personer med samme kulturbakgrunn. Flere påpeker at sytrefet på Røde Kors er den eneste møteplassen de bruker.

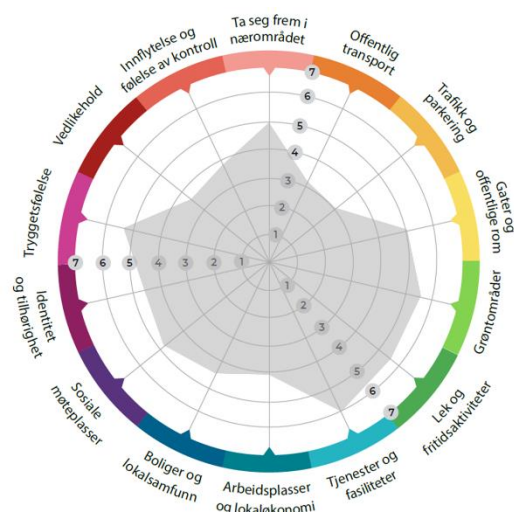
Identitet og tilhørighet (3,3): Det er en del variasjoner i svarene på dette punktet. Flere nevner at byen har et hyggelig småbypreg og er et fint sted å bo. Likevel er det variasjon i opplevelsen av hvor imøtekommende andre innbyggerne er. Det nevnes av flere at de har lite kontakt med majoritetsbefolkningen.

Trygghetsfølelse (6,0): De fleste opplever byen som trygg på dagtid, men enkelte er bekymret for at ungdommen kan havne i utrygge miljøer og nevner at barna deres ikke får være ute når det er mørkt.

Vedlikehold (4,5): Det påpekes især at innvendig vedlikehold i boliger er dårlig. Vedlikehold i byrom oppleves som bedre.

Innflytelse og følelse av kontroll (4,8): Deltakerne reflekterer ikke om dette punktet.

Folkemøte i Mysen bibliotek

Antall deltakere: 23

Generelt: Deltakerne på folkemøtet er hovedsakelig innbyggere som har en høy grad av engasjement for områdesatsingen. Mange av deltakerne er involvert i frivillig arbeid.

Ta seg frem i nærområdet (4,9): De fleste er relativt tilfredse med fremkommeligheten, men ønsker større fokus på trygge inn- og utfartsveier, bedre skilting, trygge skoleveier og tiltak for å lede trafikk utenom sentrum.

Offentlig transport (3,1): Det er bred enighet om at kollektivtilbudet ikke er godt nok. Mange fremmer et ønske om flere togavganger, bedre busstilbud mellom sentrum og forsteder, redusert

pris på offentlig transport, bedre informasjon om eksisterende flexitilbud.

Trafikk og parkering (3,0): Det er stor misnøye på dette punktet. Flere ytrer et ønske om flere parkeringsplasser, kundeparkering med tidsbegrensning og ladestasjoner for elbil. Flere mener at enveiskjøring i sentrum er unødvendig.

Gater og offentlige rom (5,0): Det er bred enighet om at gater og offentlige rom er innbydende og hyggelige. Grøntområder, tilgjengelighet for fotgjengere og småbysjarm understrekes som positive kvaliteter. Flere mener at byen ikke bør åpne opp for høyhusbebyggelse. Det ytres et sterkt ønske om en helhetlig plan for byutvikling og større kommunal involvering av vedlikehold av byrom. Enkelte påpeker behov for offentlig toalett.

Grøntområder (5,5): Grøntområder understrekes som en av byens positive kvaliteter. Spesielt trekkes Helsestien, Høytorp fort og Måsan aktivitetspark frem som fine grøntområder. Det etterlyses imidlertid flere sitteplasser og lekeområder i grøntområdene og bedre oppsyn med ungdom i Måsan for å skape en trygg og inkluderende park. Byparkforslaget fremheves som positivt løft for byen.

Lek og fritidsaktiviteter (5,5): Det er bred enighet om at byen har et relativt godt tilbud innen idrettsaktiviteter, men det etterspørres utvidede åpningstider og redusert pris for å inkludere lavinntektsfamilier. Det påpekes også at idrett- og kulturtilbud bør bli bedre informert om for å kunne nå ut bredere.

Tjenester og fasiliteter (5,9): De fleste er fornøyde med de kommunale tjenestetilbudene, men ønsket om en bypark og folkebad blir fremmet av mange av deltakerne.

Arbeidsplasser og lokaløkonomi (4,0): Flere understreker at det er et underskudd av arbeidsplassmuligheter for personer med høyere utdanning og ønsker bedre pendlermuligheter for å tiltrekke flere innbyggere med høy utdanning. Det etterspørres bedre kommunalt engasjement for å sikre en levende handelsstand som kan gi innbyggerne bedre fasiliteter.

Boliger og lokalsamfunn (4,4): Flere sier at det er god variasjon i boligtyper, men det er stor enighet om at prisnivået er for høyt for personer i etableringsfasen og lavtlønnede. Det etterspørres bedre boligsosiale virkemidler og innføring av leie til eie ordning.

Appendix 2: Intervjuguide: Lokalbefolkningen

Intervjuguide: Lokalbefolkningen

Bakgrunn

1. (Alder og kjønn)
2. Yrkesaktiv/ikke jobb/pensjonist/ student/skole
3. Hvilken tilhørighet har du til området? (bor her, jobber her, er næringsdrivende, bruker møtesteder/kurs, handler/bruker tilbudene, evt. annet)

Bruk og erfaring med tilbud og møtesteder på Mysen

4. Er det noen tilbud/ aktiviteter på Mysen som du bruker eller besøker jevnlig, eventuelt hvilke?
5. Hvordan opplever du kvaliteten på tilbudene?
6. Hva kan eventuelt gjøres for at tilbudene kan bli bedre?
7. Er det tilbud som du savner i Mysen, evt. hvilke? (og for hvilke målgrupper?)

Bruk og erfaring med uteområder

8. Hvilke uteområder på Mysen bruker eller besøker du jevnlig?
9. Hvordan opplever du kvaliteten på uteområdene?
10. Hva kan eventuelt gjøres for at uteområdene skal bli bedre?
11. Føler du deg utrygg i uteområdene, eventuelt hvor føler du deg utrygg?
12. Er det noe som kan gjøres for å skape mer trygge uteområder?

Erfaringer med nærmiljøet

13. Hvordan opplever du nærmiljøet ditt? (Stikkord: hyggelig, trivelig, gode naboforhold etc., eventuelt fravær av dette).
14. Er du engasjert i nærmiljøet ditt, evt. hvordan?
15. Er du med i foreningsliv eller bruker du tilbudene som finnes på Mysen? Evt. hvilke?
16. Er du aktiv i medvirkningsprosesser i regi av kommunen/områdesatsingen i Mysen, evt. i hva?

Hva kan bli bedre

17. Hva er det som eventuelt oppleves som bra på Mysen og som det er viktig å styrke?
18. Hva er mindre bra?
19. Har du forslag til hva som kan gjøres for at Mysen området skal bli et bedre bolig- og nærmiljøområde?
20. Er det noe du savner på Mysen, eventuelt hva?

Appendix 3: Intervjuguide - Aktører

1. Virksomhet / rolle i området
2. Hvor lenge har du vært knyttet til Mysen og i hvilken grad kjenner du området godt (erfaringer med Mysen)?
3. Hvilket inntrykk har du av Mysen generelt?
 - a. Inntrykk / kunnskap om befolkningen/befolkningsgrupper, evt. hva?
 - b. Inntrykk / kunnskap om boligforhold, evt. hva?
 - c. Inntrykk / kunnskap om fysiske forhold som f.eks. bygningsmasse, uterom, trafikk, evt. hva?
4. Medvirker du aktivt i utviklingen av området? Evt. på hvilken måte?
5. Hvilke interesser har du i utviklingen av området?
6. Hva er de viktigste endringene som skal til for eventuelt å gjøre området bedre?
7. Hva er det som eventuelt oppleves som bra i Mysen og som det er viktig å styrke?
8. Hva er mindre bra?
9. Har du forslag til hva som kan gjøres for at Mysenområdet skal bli et bedre bolig- og nærmiljøområde?
10. Er det noe du savner i Mysen, eventuelt hva?